

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**SOSYAL BELEDİYECİLİK BAĞLAMINDA BİLECİK
BELEDİYESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özlem Çağla ÇİÇEK

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN

Bilecik, 2019
10213747

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**SOSYAL BELEDİYECİLİK BAĞLAMINDA BİLECİK
BELEDİYESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özlem Çağla ÇİÇEK

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN

Bilecik, 2019
10213747

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSIS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: Özlem Çağla ÇİÇEK
Anabilim Dalı : Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Programı : Kamu Yönetimi
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN
Tezin Özgün Adı : Sosyal Belediyecilik Bağlamında Bilecik Belediyesi
Tezin İngilizce Adı : Bilecik Municipality in the Context of Social Municipality

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 18 / 10 / 2019

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN

Üye Dr. Öğr. Üyesi Çağrı ZARFI

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Sekmi ERDOĞAN

Üye :

Üye :

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20.... tarih ve sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

Sosyal Belediyecilik Bağlamında Bilecik Belediyesi adlı yüksek lisanstezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Özlem Çağla ÇİÇEK

09.09.2019

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimin danışmanlığını üstlenen, tez konumun seçiminde yardımcı olan ve tez çalışmamın her aşamasında yardımını esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN'a teşekkür ederim. Ayrıca bu tezin oluşmasında bilgi ve tecrübelerini esirgemeyerek her konuda yardımcı olan eşime ve her zaman yanımda olan aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Tarihsel süreç içerisinde çeşitli aşamalardan geçen devlet düşüncesi, Endüstri Devrimi, Fransız Devrimi ve Amerikan Devrimi gibi toplumları derinden etkileyen olaylardan sonra liberal bir anlayışın egemen olduğu yapılar şekline dönüşmüştür. Ancak bu yapının ekonomik, siyasal ve sosyal sorunlara tam manası ile cevap vermeyişi yeni arayışları da beraberinde getirmiştir. Değişen beklentilerle birlikte devlete yüklenen görevler de değişmiştir. Devlet, kendini yeni şartlara göre dizayn etmiş ve böylece bu ihtiyaçlar sosyal devlet çatısı altında giderilmeye çalışılmıştır. Merkezi hükümetin sosyal devlet olmanın yükümlülüklerinin tamamını gerçekleştirme de kendisini yetersiz görmesiyle de yerel yönetim teşkilatlarının işlevselliği artmıştır. Bu yüzden halka yakınlığı bulunan ve yerel yönetim teşkilatı olan belediyelere sosyal anlamda birtakım ödevler yüklenmiştir. Belediyelerin yapmakta zorunlu olduğu klasik görevlerin yanı sıra gerçekleştirdiği yardımlar ve sosyal faaliyetler sosyal belediyeciliği ortaya çıkararak, belediyelerin sosyal fonksiyonlarını artırmakta ve sosyal hayatta rol almalarını sağlamaktadır. Belediyeler üzerine düşen görevleri sosyal politikalar ile gerçekleştirmektedir. Oluşturulan iyi bir sosyal politika, sosyal belediyecilik unsurlarının iyi bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

Çalışma sosyal devlet, sosyal politika ve sosyal belediyecilik üzerinde yoğunlaşarak hazırlanmıştır. Çalışmanın içerisinde görüleceği üzere, bütün bu kavramlar birbiriyle ilintilidir. Bu yüzden çalışmada bu kavramlar üzerinde durularak, Bilecik Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlamında ne gibi faaliyetlerde bulunduğuna değinilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Sosyal Belediyecilik, Sosyal Devlet, Sosyal Politika, Yerel Yönetimler

ABSTRACT

The idea of state, which has undergone various stages within the historical process, has turned into structures dominated by a liberal understanding following the events such as the Industrial Revolution, the French Revolution and the American Revolution, which deeply affected the societies. However, this structure has not fully addressed the economic, political and social problems, which has led to new pursuits. The duties imposed on the state have also changed together with the changing expectations. The state has designed itself according to the new conditions and thus it's been tried to fulfill these needs under the roof of a social state. The functionality of local government organizations has also increased because the central government finds itself inadequate to carry out all the liabilities of being a social state. Therefore, some social duties have been given to the municipalities, which are local government organizations and close to the public. Beside the classic tasks which municipalities are obliged to execute, the assistance and social activities they perform put forward a social municipalism, increase the social functions of the municipalities and help them play a role in social life. Municipalities execute their duties with social policies. A well-established social policy enables the proper realization of the elements of social municipalism.

The study has been prepared focusing on the social state, social policy and social municipalism. All these concepts are related to each other as can be seen in the study. For this reason, these concepts are emphasized, and the activities of Bilecik Municipality with respect to social municipalism are discussed in the study.

Keywords: Municipality, Social Municipalism, Social State, Social Policy, Local Governments

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLETE İLİŞKİN KAVRAMSAL BİR ÇERÇEVE

1.1. DEVLET KAVRAMI: ORTAYA ÇIKIŞI ve GELİŞİMİ	4
1.2. SOSYAL DEVLET	14
1.3. TÜRKİYE'DE SOSYAL DEVLET.....	21
1.4. SOSYAL POLİTİKA	26
1.4.1. Dar Anlamda Sosyal Politika Tanımı ve Tarihçesi.....	33
1.4.2. Geniş Anlamda Sosyal Politika Tanımı ve Tarihçesi.....	35
1.4.3. Günümüzde Sosyal Politika Kavramı	37

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK BELEDİYE ve SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. KAMU YÖNETİMİNDE GENEL OLARAK ÖRGÜTLENME	39
2.1.1. Merkezden Yönetim	39
2.1.2. Yerinden Yönetim.....	42
2.2. TÜRKİYE'NİN GENEL OLARAK YEREL YÖNETİM TEŞKİLATI	46
2.2.1. Belediye Kavramı ve Tarihçesi.....	47
2.2.2. Büyükşehir Belediyesi.....	51
2.3. SOSYAL BELEDİYECİLİK	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLECİK BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ

3.1. BİLECİK.....	61
3.1.1. Bilecik'in Tarihçesi.....	61
3.1.2. Bilecik'in Coğrafi Konumu.....	62
3.1.3. Bilecik'in Nüfusu.....	62
3.2. BİLECİK BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ .	64
3.2.1. Sosyal Yardımlar.....	64
3.2.2. Kadınlara Yönelik Sosyal Faaliyetler	67
3.2.3. Çocuklara Yönelik Sosyal Faaliyetler	68
3.2.4. Öğrencilere Yönelik Sosyal Faaliyetler	72
3.2.5. Yaşlılara Yönelik Sosyal Faaliyetler	74
3.2.6. Diğer Faaliyetler	75
SONUÇ.....	82
KAYNAKÇA.....	87

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

C: Cilt

Çev.:Çeviren

Der.:Derleyen

Ed.:Editör

Haz.:Hazırlayan

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

KHK: Kanun Hükümünde Kararname

km²: *Kilometrekare*

M.Ö.:Milattan Önce

S: Sayı

ss.:sayfa sayısı

T.C.:Türkiye Cumhuriyeti

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK: Türk Dil Kurumu

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

vb.:vebenzeri

vd.:vediglerleri

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Hobbes, Locke ve Rousseau Arasında Karşılaştırma:	9
Tablo 2: Günümüzdeki Normal Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri ve Bunların İçinde Yer Alan Belediyelerin Sayıları:	50
Tablo 3: 2010-2018 Yılları Arasında Bilecik'in Toplam ve Merkez Nüfusu:	63
Tablo 4: Gıda Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:	64
Tablo 5: Yakacak Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:	65
Tablo 6: Asker Ailesi Yardımı Alanları Yıllara Göre Sayısı:	65
Tablo 7: Tekerlekli Sandalye Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:	66
Tablo 8: Akülü Tekerlekli Sandalye Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:	66
Tablo 9: Kurban Eti Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:	67
Tablo 10: Bebek Hediye Seti Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:	69
Tablo 12: Ramazan Ayında İftar Evinde İftar ve Sahur Yapanların Yıllara Göre Sayısı:	75

GİRİŞ

Tarihsel süreçte insanlar pek çok sorunla karşılaşmışlardır. İkel dönemlerde bu sorunları kendileri çözebilirken zamanla çözüm konusunda yetersiz kalmışlardır. Bu sorunlarla baş edebilecek bir örgütlenmeye gereksinim duymuşlardır. İnsanların çeşitli gerekçelerle bir arada yaşamaya ihtiyaç duymaları devlet örgütlenmesini meydana getirmiştir. Devlet çatısı altında bir arada yaşayan insanların zamanla devletten beklentilerinde değişiklik meydana gelmektedir. Bu durum da devletin kendini sürekli yenilemesini gerekli kılmaktadır. Klasik sorunların yanı sıra Endüstri Devrimi'nin başlamasıyla meydana gelen ekonomik değişimler, işçi sınıfının bilinçlenmesiyle yaşanan ideolojik değişimler, mutlakiyetçi yönetimden demokratik yönetime geçilmesiyle siyasal değişimler, kentleşme ve ücretli çalışmanın artışıyla sosyal değişimler gibi problemler ortaya çıkması beraberinde sosyal devleti gerekli kılmıştır. Bu yüzden de sosyal devletin uygulamalarına Endüstri Devrimi'nin ardından rastlanmıştır. İlk başlarda işçi sınıfının problemlerine yönelik olan uygulamalar zamanla vatandaşların tamamını kapsayacak bir hal almıştır.

Devletin, sosyal devlet niteliğini kazanabilmesi için toplumda yaşanan sorunları, yavaş işlemekte olan sosyal sistemleri, toplumda korunma ihtiyacı bulunan kesimlerin problemlerini analiz ederek, bu sıkıntıları giderebilecek sosyal politikalar oluşturması gerekmektedir. Sosyal devlet, ekonomik ve sosyal koşulları iyi olmayan, ihtiyaçlarının çoğunu kendi imkanları ile sağlayamayan insanların, devlet tarafından yapılan düzenlemeler ve uygulamalarla sosyal politikalar aracılığıyla korunmasını amaçlamaktadır. Bu yüzden sosyal devletler için sosyal politikalar oldukça önemlidir. Sosyal politikaları gerçekleştirme görevi ise yerel yönetimlere özellikle de belediyelere verilmiştir.

Merkezden yönetim, halkla daha iç içe olduğundan halkın ihtiyaçlarının ne olduğunu iyi bilmesi ve karşılamakta yakın bir konumda bulunmasından dolayı yerel yönetimler aracılığıyla halka rahat bir şekilde ulaşmayı sağlamaktadır. Bunu da en iyi belediyeler vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda yerel yönetim birimi olan belediyeler, hem merkezden yönetim ile halk arasında bir köprü görevi görmekte hem de seçim ile iş başına gelmelerinden ötürü halka ulaşmada en etkin kuruluşlar

olmaktadırlar. Belediyeler, halkın kanalizasyon, yol, imar, su, park, alt yapı hizmetleri gibi klasik görevlerini yerine getirmesi yetmemiş, bunların dışında sosyal, kültürel ve daha birçok alanda görevler üstlenmesi gerektiği ihtiyacı doğmuştur. Belediyelerden beklenen bu yeni görevlerin gerçekleştirilmesi sosyal belediyecilik anlayışının yerelde güçlenmesini sağlamıştır.

Sosyal belediyecilik insan odaklı politikaların bir sonucudur. Sosyal belediyecilik, yerel nitelikteki kamu harcamalarını sosyal yönden iyi olmayan; yaşlı, engelli, kimsesiz vb. grupların gözetilmesini, maddi sıkıntılarının giderilmesi, yerel düzeyde sağlık ve eğitim olanaklarının iyileştirilmesine katkı sağlayan, sosyal adaletin sağlanmasına destek olan ve sosyal sermayenin gelişmesi için çalışmalara önem vermektedir.

Çalışmanın amacı sosyal belediyeciliğin ne olduğunu açıklayarak, bu bağlamda Bilecik Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında hangi faaliyetlerde bulunduğunu incelemektir. Bu doğrultuda çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm, Sosyal Devlete İlişkin Kavramsal Bir Çerçeve başlığını taşımakta ve "Devlet Kavramı: Ortaya Çıkışı ve Gelişimi", "Sosyal Devlet", "Türkiye'de Sosyal Devlet", "Sosyal Politika" olmak üzere dört ana başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümde, devlet kavramı açıklanarak, devletin nasıl ortaya çıktığı ve zamanla yaşamış olduğu gelişmeler üzerinde durulmuştur. Çalışma ile ilintili olan sosyal devlet ve sosyal politika kavramlarının açıklamalarına ve geçirmiş oldukları süreçlere değinilmiştir.

İkinci bölüm, Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediye ve Sosyal Belediyecilik başlığını taşımakta ve "Kamu Yönetiminde Genel Olarak Örgütlenme", "Türkiye'nin Genel Olarak Yerel Yönetim Teşkilatı", "Sosyal Belediyecilik" olmak üzere üç ana başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümde, kamu yönetiminin örgütlenmeleri olan merkezden yönetim ve yerinden yönetim üzerinde durulmuş, bu yönetim biçimlerinin yararları ve sakıncalarına değinilmiş, yerel yönetimlerin neler olduğundan kısaca bahsedilmiş ve çalışmayı asıl ilgilendirecek olan belediye kavramı üzerinde durulmuş, sosyal belediyeciliğin ne olduğu, Türkiye'de ilk olarak ne zaman ortaya çıktığı, hangi faaliyetlerin sosyal belediyecilik kapsamında sayıldığı konularına değinilmiştir.

Üçüncü bölüm, Bilecik Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri başlığını taşımakta ve "Bilecik", "Bilecik Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri" olmak

üzere iki ana başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümde, Bilecik'in tarihi, coğrafi konumu ve nüfusu hakkında genel bir bilgi verildikten sonra tezin asıl konusu olan Bilecik Belediyesi'nin sosyal belediyecilik alanında gerçekleştirdiği faaliyetlere değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLETE İLİŞKİN KAVRAMSAL BİR ÇERÇEVE

1.1. DEVLET KAVRAMI: ORTAYA ÇIKIŞI ve GELİŞİMİ

Devlet kavramı, "insanların toplum yaşamında başvurdukları bir örgütlenme biçimi" (Tanilli, 1981: 1) şeklinde tanımlanabilmektedir. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde ise devlet "toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık" olarak tanımlanmıştır (TDK). Ayrıca devlet, "belirli bir toprak parçası üzerinde egemenlik kurmuş insan topluluğu" biçiminde de tanımlanmaktadır (Gözler, 2017: 34).

Devlet kavramının kökeni Arapçadır. Devlet, "devl" kökünden gelen, elden ele geçen iktidar ya da saltanat anlamında kullanılmıştır. Önceleri hükümdara ya da hükümdarın ailesine özgü saltanat ve egemenlik kavramlarını belirtmek için kullanılmış ancak zamanla anlamı genişleyerek, tüm ülkeyi kapsayan nitelik kazanmış ve soyut bağlamda saltanat ve egemenlik anlamlarında söylenmiştir (Gözübüyük, 1989: 10).

Ortaçağda siyasi egemenlik kaynağının toprak mülkiyetine dayandırılmasından dolayı devlet kavramı, "terra" veya "terre" kavramları ile ifade edilmiştir. Çünkü, Ortaçağda devlet, arazi ile özdeşleştirilmiştir. Fransızcada "etat", İngilizcede "state" ve Türkçede "devlet" şeklinde belirtilen kavramı tam niteleyen karşılığı Latince kökenlidir. Kelime "status" olarak ifade edilmektedir. Belirli bir topluluğun siyasi örgütlenme biçimini belirtmek için kullanılan kelime, ilk kez 15. yüzyılda İtalya'da kullanılmış, ardından batı dillerinde de kendine yer edinmiştir (Demir ve Karatepe, 1989: 34).

Devletin birçok kuramsal bakış açısıyla yorumlanmasına rağmen, devlet kavramının olabilmesi için öncelikle "yöneten" ve "yönetilen" ayrımının yapılması gerekmektedir. Yönetenin topluma kendini kabul ettirmesi meşruiyet için gerekli bir husustur. Devletin var olabilmesi için iktidar oldukça önemlidir (Durdu, 2009: 38). Çünkü bir bakıma devlet; belli bir yetkiyle donatılan iktidarın, birtakım kurallar çerçevesinde bu yetkilerini kullanarak belirlenen amaçları gerçekleştirdiği bir organizasyon olarak görülmektedir (Poggi, 2008: 27-28).

Devleti oluşturan üç öge bulunmaktadır. Bu ögeler; ülke, insan topluluğu, siyasi ve hukuki örgütlenmedir. Bu üç öge bir arada olmalıdır. Ögelerden birinin dahi eksik olması halinde devletten söz edilememektedir. Devleti ilk oluşturan öge ülke; belirli sınırlara sahip toprak parçasıdır. Devlet, kara, hava ve denizlerde belli bir sınıra sahip olup, otoritesini bu sınırlar içerisindeki alanlar üzerinde sürdürmektedir. İkinci öge olan insan topluluğu; belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan halktır. Yurttaşlardan ve yabancılardan oluşan insan topluluğu devletin sınırları içerisinde yer almaktadır. Üçüncü öge olan siyasi ve hukuki örgütlenme ise; "devlet aygıtı" olarak anılmaktadır. Bu örgütlenme, ülkedeki ulusun korunmasını ve devamlılığını sürdürmesini amaçlamaktadır. Devlet, tüzel kişiliğe sahiptir. Kendisiyle eşit ve kendisinden güçlü örgütlenmelere izin vermemektedir. Egemenliği kendi sınırları içerisindedir. Başka devletlerin egemenlik hakkına saygı duymalıdır. Hukuka bağlı bir oluşumdur. Uluslararası sözleşmeler ve antlaşmalar yoluyla kendi isteğiyle sınırlar kabul etme hakkına sahiptir (Kaboğlu, 2005: 53; Teziç, 2006: 113-119).

Devlet, genel itibariyle insanların birlikte yaşamaya duydukları ihtiyaçtan meydana gelmiştir. Bir arada yaşamının gerektirdiği ihtiyaçları karşılayan devlet, toplumsal bir varlıktır. Devlet ile toplum iç içedir. Devlet ile toplumu birbirlerinden ayrı düşünmek oldukça zordur. Devlet ve toplum birbirini tamamlamaktadır. İnsanlar, devlet çatısı altında yaşamaktadırlar. Devlet, bir arada yaşamayı kolaylaştıran bir örgütlenmedir. İhtiyaçların zamanla değişikliğe uğraması, devlete yüklenen anlamları da değiştirmiştir (Sarıgül: 2017). İnsanın olmadığı bir devletten söz etmek mümkün değildir. Devlet, insanın ihtiyaçlarından oluşmuştur. İnsan ihtiyaçlarının değişmesiyle de kendini sürekli yenilemeye devam etmektedir. Bu yüzden devlet tanımı ve tarifi de değişkenlik göstermektedir.

Devlet, toplumun tamamını ilgilendiren ve kapsayan kamusal kararları alıp, uygulayan bir örgütlenmedir. Temel hukuki işlevlerini sürdürecekt kurumları bünyesine alacak şekilde teşkilatlanmıştır. Devlet, ülkede zora dayanan yaptırımlar ile bağlayıcı ve genel kamusal kurallar koyma ve bu kuralları uygulama hakkına sahip olsa da bu kuralların her zaman genel kabul gördüğü de söylenemez. Devletin cebir gücüne sahip olmasının nedeni ise devlet niteliğini ve devamlılığını sürdürebilmek adına yasalarına itaat edilmesi ve devlet kurallarına uymayanların cezalandırılması için gerekli görülmektedir (Erdoğan, 2007: 7).

Belirli sınırlar kapsamında egemenliğini sürdüren devlet, otoritesini kurumlar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Kurumlar, kamusal bir niteliğe sahip olmakla birlikte kamu tarafından finanse edilmektedir. Devlet, hükümet kurumlarını içinde bulundurmakta ve millileştirilmiş sanayiye, sosyal güvenlik sistemini, mahkemeleri vb. kurumları kapsayan bir siyasi yapılanma şeklinde vücut bulmaktadır (Heywood, 2006: 126). Devletin işlevlerini gerçekleştirebilmesi için devlet bünyesindeki kurumlar oldukça önemlidir.

Devlet, üzerine düşen toplumsal görevlerini gerçekleştirebilmek için toplum yaşamının her alanında görülmektedir. Uyuşmazlıkların çözümünde, davranış kurallarının tanımlanmasında ve uygulanmasında savunmanın örgütlenmesinde, toplumsal işlerin yönetiminde ve çeşitli konularda devlet varlığını hissettirmektedir (Eroğul, 1990: 35).

Devletin konusu, yapısı ve içeriğiyle ilgili farklı değerlendirmeler yapılmaktadır. Devlet kavramının, önüne ve arkasına en çok niteleyen ve nitelenen kelimeler eklenmiş ve üzerinde oldukça tartışılmıştır. Etkin devlet, bağımlı devlet, refah devleti, devletin yapısı ve devletin sistemi gibi kelimelerle devletin nitelendirildiği görülmektedir (Küsmez, 2017). Devleti tek bir kelime ile nitelemek mümkün olmadığı için devlet, birçok farklı nitelendirmelere maruz kalmıştır. Bu yüzden kavramın konusu, yapısı ve içeriğiyle ilgili kesin bir yargıya varmak mümkün değildir.

Devlet kavramı üzerinde mutabık bir görüşe varılamadığından kavramla ilgili birden çok görüş bulunmaktadır. Kimi düşünürler ve düşünce akımları devleti, sınıf yapısı olarak görmektedir. Esasında bu görüş Marksistlere aittir. Ancak bu görüşün Marksist olmayan bazı sosyologlar tarafından da benimsendiği söylenebilir. Bu görüşe sahip olanlar devleti, bir sınıfın egemenliği altında diğer sınıfların bulundurulmasıyla oluşan teşkilatlanma olarak belirtmektedirler. Bunun dışında devleti, sınıf kavramının üzerinde gören, toplumun tümünü içine alan ve birleştirici yönü olan yapılanma olarak gören görüş de mevcuttur. Bunun yanında devleti her şeyin üzerinde görenler de vardır. Bu görüşe göre devlet değerlidir ve amaçtır. Örneğin, Hegel'e göre devlet yeryüzü tanrısı olarak görülmektedir. Devleti amaç değil, araç olarak görenler de vardır. Bu açıdan devlet, toplumsal düzeni ve barışı sağlama görevi verilerek araçsallaştırılmıştır. Kimileri için devlet tek ve hakim iktidar olarak görülmekte, kimileri için ise insanlar

tarafından oluşturulduğu için sadece diğer topluluklardan daha büyük bir topluluklar topluluğu olarak nitelendirilmektedir (Hazır, 2013: 12). Devlet hem siyasete eş hem de topluma özdeştir (Aydın, 2011: 77).

Devlet kavramı üzerinde bir görüş birliğine varılamadığı gibi devletin ortaya çıkışına dair de görüş birliği söz konusu değildir. Bu yüzden devletin ortaya çıkışına dair birden çok görüş bulunmaktadır. Bazı düşünürler devletin ortaya çıkışını aile ile ilişkilendirirken, bazıları devletin temelini güç unsuru ile ilişkilendirmiş, bazıları ise devletin toplum sözleşmesi düşüncesiyle ortaya çıktığını söylemiştir. Bunun yanı sıra bir görüşe göre ise, sınıflar arasında yaşanan mücadelenin toplumsal yapıda tehdit oluşturması, devleti gerekli kılmıştır (Çiçek ve Certel, 2015: 50).

Devletin nasıl ortaya çıktığına dair birçok düşünür tarafından görüşler ortaya atılmıştır. Ancak düşünürlerin tamamının görüşlerini aktarmak çalışmanın temelini teşkil etmediğinden, ana hatlarıyla devletin kökenine ilişkin tartışmalar aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir.

Jean Bodin, devletin kökeni olarak aileyi görmektedir. Bodin'e göre devlet, birden çok ailenin aynı yöndeki amaçları için egemen bir güçle, yasaya göre yönetilmesiyle oluşmaktadır (Bodin, 2011: 181). Bodin, devletin temelini aileyi koymuştur.

NiccoloMachiavelli, devletin kökenini güç ve mücadeleye dayandırmaktadır. Kendi halinde ve dağınık bir şekilde farklı yerlerde yaşayan insanlar, nüfusun artmasıyla tehlike içine girmişlerdir. Bu tehlikeden korunmak için onları koruyacak bir yapılanmaya ihtiyaç duymuşlardır. Bu ihtiyaçtan dolayı da devlet oluşturulmuştur (Machiavelli, 2011: 47-78).

Jean Jacques Rousseau, teorisini toplum sözleşmesi çerçevesinde şekillendirmiştir. Rousseau'ya göre, insanların doğa durumunda yaşarken korunmalarında güçlük yaşamaları beraberinde güvenlik ihtiyacını getirmiştir. Bu güvenlik ihtiyaçlarının giderilmesi de insanların bir arada yaşayıp güçlerini birleştirilmesiyle mümkün görülmüştür. Bu da toplum sözleşmesiyle insanları bir araya getirmiş, böylelikle devletin kaynağı birey olmuştur (Rousseau, 2017: 13-14).

Devletin ortaya çıkışını toplum sözleşmesine dayandıran bir başka düşünür olan Thomas Hobbes, doğanın insanları doğuştan bedensel ve zihinsel yetenekleri

bakımından eşit yarattığını söylemektedir. Birinin bedensel gücü fazla olsa bile diğerinin zihinsel gücü farkı kapatacaktır. Ancak bedensel güç yönünden en zayıf kişi bile gücünü başka bir kişi veya kişilerle birleştirirse, en güçlü kişiden bile daha güçlü olur. Bu da güvensiz bir ortama sebep olmaktadır. Güvensiz ortam da beraberinde savaşı getirmektedir. Hobbes'a göre doğa durumunda insanlar yaşamlarını sürdürebilmek için savaş ve rekabet halinde yaşamaktadırlar. Bu korkuyla yaşayan insanların can ve mal güvenliği bulunmamaktadır. İnsanlar güvenliklerini sağlamak için yetki ve gücü bir otoriteye yani devlete devretmişlerdir (Hobbes, 2018: 99-102).

John Locke, tıpkı Hobbes ve Rousseau gibi devletin ortaya çıkışını toplum sözleşmesine dayandırmıştır. Locke'a göre, insanlar devlet ve toplum düzenine geçmeden, doğa durumunda doğal hukuk çerçevesinde yaşadıkları için herkes istediğini yapabilmektedir. Doğal hukuka karşı gelindiğinde ise zarar vereni cezalandıracak bir kurum olmadığından zarara uğrayan kişi kendi adaletini sağlamaktadır. Bu yüzden de insanlar can ve mal güvenliğini korumak için toplum sözleşmesine ihtiyaç duymuştur. Locke, mülkiyetin insanın doğal bir hakkı olduğunu belirlemiş ve insanın harcadığı emeğin sahibi olması gerektiğini düşünmüştür (Locke, 2011: 261-293).

Devletin ortaya çıkışını toplum sözleşmesine dayandıranlardan Rousseau, Hobbes ve Locke'a göre; insanlar doğa durumunda kendilerini güvenli hissetmedikleri için yaşadıkları güvenlik ihtiyacının bir arada yaşamalarını gerekli kılmasından ötürü devlet oluşumuna ihtiyaç duymuştur.

Tablo 1: Hobbes, Locke ve Rousseau Arasında Karşılaştırma:

	HOBBS	LOCKE	ROUSSEAU
Doğal Yaşam	Kavga var	Barış ve özgürlük var	Barış, eşitlik var. Özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla eşitlik bozuluyor. Güveni temin etmek için bireyler,sözleşerek, "genel irade"yi oluşturuyorlar. İnsanlar, özgürlüklerinden vazgeçmiş olmuyorlar; ama genel iradeye tabiler. Azınlık hakları yok.
Sözleşmenin Konusu	Özgürlüklerin Leviathan'a devri	Cezalandırma hakkının devlete devri	
Devletin Taahhüdü	Güvenlik ve düzen sağlamak	Suçluları cezalandırmak, adaleti gerçekleştirmek	
Devlet Anlayışı	Otoriter	Özgürlükçü	

Kaynak: Gözler, 2017: 49.

Marx ve Engels ise, devletin kökenini sınıf mücadelesi olarak görmüştür. Toplumsal yapıyı olumsuz etkileyen ve çatışmaya sebep olan çıkarların hafifletilmesine duyulan ihtiyaç devleti gerekli kılmıştır. Devlet ile egemen sınıf arasında organik bir bağ kurulmaktadır. Ekonomik alanda egemenliği elde eden sınıf aynı zamanda siyasi egemenliği de ele geçirmektedir. Bu yüzden devlet egemen sınıfın çıkarları yönünde faaliyet göstermekte ve egemen sınıfın çıkarlarını sanki toplumun tümünün çıkarlarıymışçasına gösterip, topluma bu durumu kabul ettirmektedir (Çiçek ve Certel, 2015: 53). Bu bağlamda ortaya atılan tezlerle, mevcut liberal devlet ile onun ekonomik ayağı olan kapitalizmin yıkılmaya mahkûm bir örgütlenme olduğu üzerinde durulmuş ve bilimsel sosyalizm mantığı ile alternatif bir model önerisi ortaya atılmıştır.

Sosyal devletin ortaya çıkmasında liberalizmin büyük etkisi olmasından dolayı (Yüksel, 2007: 284), sosyal devlet açıklanmadan önce liberalizm ve liberal devlet hakkında bilgi verilmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür. Bu yüzden de aşağıdaki paragraflarda liberalizm ve liberal devlet hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Liberalizmin kelime kökeni İngilizceden gelmektedir. İngilizcedeki "liberty" kelimesinden türemekte, "hürriyet, özgürlük ve serbestlik" anlamlarına gelmektedir. Bu

anlamlardan yola çıkarak liberalizm, "özgürlüğü savunan bir düşünce" olarak tanımlanmaktadır (Aktan, 1995: 3).

Liberalizm, özgürlük prensibini benimsemiş bir akımdır (Birler, 2015: 299). Liberalizm, en basit ifadeyle bireysel özgürlüktür. İfade, düşünce, inanç, mülkiyet edinme, siyaset yapma ve ticaret etme özgürlükleri liberalizmin kapsamına girmektedir. Liberalizm, devlet yetkisinin her alanda kısıtlanmasını ve devletin, bireyin yaşamına karışmaması gerektiğini savunmaktadır (Baykal, 2017).

Liberalizmin düşünsel temelleri 17. yüzyılda atılmıştır. John Locke, Adam Smith, David Hume, Jeremy Bentham, Benjamin Constant, Herbert Spencer, John Stuart Mill gibi isimlerin düşünceleri ile şekillenmiştir. Liberalizmin öncü ismi ise John Locke olarak kabul edilmektedir (Çetin, 2001: 219-220).

Liberalizm, kapitalizmin siyasal uzantısıdır. Özgürlük, bireycilik, çoğulculuk, hukuki eşitlik, minimal devlet ve piyasa ekonomisi temel ilkelerini oluşturmaktadır. Aristokrasinin ayrıcalıklarına ve mutlak monarşiye karşıdır. Parlamenterizm, güçler ayrılığı ve anayasal demokrasiden yanadır. Çünkü tek bir kişinin ya da grubun yönetimde olmasını istememektedir. Liberalizm, partiler arasında rekabetin olması gerektiğini ve partilerin girişimlerinde özgür olmalarını savunmuştur (Çiçek ve Certel, 2015: 55-56).

Liberalizm, siyasal mutlakiyetçiliğin her çeşidine karşıdır. Bireylerin ve grupların otoritelere karşı direnebilmelerine yardımcı olmak istemektedir (Marshall, 1999: 456). Liberalizm, her türlü otoriteye karşı gelir. Bireyi kısıtlayacak ve özgürlüğünü engelleyecek hiçbir üstü kabul etmemektedir.

Liberalizmde devletin varlık nedeni bireyleri ilgilendiren konular olduğundan, liberalizm devlet ve toplum algısının merkezine bireyi koymuştur. Bu yüzden, devletin varlık sebebi bireylerin temel hak ve hürriyetlerinin korunması ve güvenliklerinin sağlanması için gerekli görülmektedir (Çiçek ve Certel, 2015: 55).

Liberalizmde, bireyin özgür olmasının yanı sıra, birey ya da bireylerin oluşturmuş olduğu kurumlar da özgürdür. Ancak bireylerin oluşturmuş olduğu devlet örgütlenmesi özgür değildir. Çünkü devlet insanların özgürlükleri zarar gördüğünde onları koruyan bir yapılanmadır. Devlet karşısında birey zayıf konumdadır. Bu yüzden de özgürlüğü tehlike altındadır. Liberalizm, devletin özgürlüğe müdahalede bulunması

ve devletin gücünü birey üzerinde kullanması ihtimallerinden dolayı devlete şüpheyle bakmaktadır (Çetin, [tarihsiz]). Devlet ve toplumun merkezine bireyi koyan liberalizmde, birey her şeyden üstündür. Bireyin sahip olduğu bu özgürlüğünü devletin kısıtlama ihtimalinden dolayı devlete şüpheyle yaklaşmaktadır.

Liberalizm, adem-i merkeziyetçi yönetimden yanadır. Bireysel özgürlük, yerel ölçek ve çoğulculuğun maksimum olduğu bir alana sahiptir. Ayrıca liberalizmde, merkez karşısında yerel yönetimlerin dengeleyici bir işlevinin olduğu düşünülmektedir (Sağır, 2016: 284). Liberalizm, bireyin özgürlüğünün devlet tarafından kısıtlanabileceğini düşünmekte ve bu konuda yerel yönetimlerin dengeleyici bir görev üstleneceğinden ötürü yerel yönetimlerin varlığını önemli görmektedir.

Liberal devlet sisteminde özgürlük, kişinin kendi iradesi doğrultusunda hareket etme kabiliyetine sahip olmasıdır. Özgürlük, insanın kişiliğinden ayrılamamaktadır. İnsanın özgürlüğü herhangi bir nedene bağlanmamıştır. Bu yüzden özgürlük, insanlık tarihinin belli bir döneminde ortaya çıkmamış, insanın varoluşundan itibaren kazanılmıştır. Özgürlüğün tek şartı dünyaya insan olarak gelmektir. İnsan, iradeye sahip olarak yaratılmıştır. Bazı dönemler, insanların tümü aynı oranda özgür olamamışlardır. Ancak bu durum insanların insan olmalarından dolayı özgür olduklarını değiştirmemektedir (Göze, 1980: 29-30). İnsanın özgürlüğünün sonradan kısıtlanması onun özgür doğmadığı anlamına gelmemektedir. Çünkü dil, din, ırk ayırt etmeksizin insanlar eşit bir şekilde özgürlüklerini doğdukları andan itibaren kazanmaktadır.

Liberal devlette ekonomi, hiçbir kimse veya kurumun müdahalesini gerektirmeden kendiliğinden oluşmaktadır. Siyasi iktidarın yapacağı yasalarla ekonomik hayatın akışını bozmaması gerekmektedir (Göze, 1980: 40). Liberal devlette, ekonomi kendiliğinden bir düzen içindedir. Bundan dolayı hiçbir müdahaleye ihtiyaç duymamaktadır. Herhangi bir gerekçe ile bu düzen bozulmamalıdır. Ekonomi kendi haline bırakıldığında en iyi şekilde devam etmektedir. İktidar da buna dikkat etmeli, çıkaracağı yasalar kendiliğinden devam eden ekonomik düzeni bozacak şekilde olmamalıdır.

Liberal devlet, piyasaya dokunulmadığı sürece ekonomide her şeyin yolunda gideceğini düşünmektedir. Bireyin ekonomik ve siyasi alanda serbest bırakılmasıyla ilerleme garanti altına alınacaktır. Devletin yalnızca yapması gereken, düzeni ve

güvenliğini sağlamak, ekonomik alana ise müdahale etmemektir (Berktaş, 2009: 61). Devletin yalnızca düzeni ve güvenliği sağlaması beklenmektedir. Ekonomi kendiliğinden bir düzen içinde devam ettiği için ekonomiye devletin müdahalede bulunması istenmemektedir.

Soyut eşitlik anlayışını öngören liberalizm, doğuştan gelen ya da sosyal koşulların oluşturduğu eşitsizlikleri görmeyerek yasal ortamda herkesi aynı düzenlemelere tabii kılmış ve herkesi eşit kabul etmiştir. Piyasada bir "görünmez el" var diyerek ekonomiye karışılmasını istemeyen liberal anlayış, bireyleri eşit görürken, ekonomiyi ise serbest bırakmıştır. Ancak liberalizm, toplumsal ve ekonomik sorunlar karşısında bir süre sonra yetersiz kalmış, 1929 Dünya Ekonomik Krizi ile birlikte piyasa işleyemez hale gelmiştir (Koray, 2008: 81-82).

Bireyin özgürlüğüne inandığı için liberalizm, Endüstri Devrimi'nin meydana getirdiği sorunlara aldırış etmemiştir. Liberalizm, bu yüzden eleştirilere maruz kalmıştır. Çünkü artık devletin özgürlükler konusunda pasif kalmaması ve vatandaşlara siyasal ve kişisel haklar verip kenara çekilmemesi istenmektedir. Devletin sosyal ve ekonomik haklarda da bir takım faaliyetlerde bulunması beklenmiştir (Bulut, 2003: 175).

Endüstri Devrimi'nden sonra liberal düşünce, toplumsal ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Özellikle ekonomik denge sağlanamamıştır. Bununla birlikte emeğin yoğun bir şekilde sömürüye uğraması, Batılı ülkelerde sorunları beraberinde getirmiştir. İşçi sınıfının emeğinin sömürülmesi ve diğer ülkelerin yer üstü ve yer altı kaynaklarının Batılı ülkelerin yararına sömürüye uğraması ekonomik yönden sorunlara sebep olmuştur. Bu krizden kurtulabilmek için de sosyal devlete ihtiyaç duyulmuştur. Kapitalist sistemde meydana gelen krizler, özellikle de 1929 Dünya Ekonomik Krizi, sosyal devlet ihtiyacını gündeme getirmiştir (Yanık ve Kara, 2014: 16).

Liberal devletteki uygulama ve teorinin farklılaşması Birinci Dünya Savaşı'nın ardından kendini daha gösterir bir hal almıştır. 1929 Dünya Ekonomik Krizi, Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı'nın yaşanmasının ardından sorunların artması ve teknik bir boyut kazanması, toplumsal eşitsizliklerin artması ve ihtiyaçların çoğalması gibi nedenler devletin müdahalede bulunması gerekliliğini gitgide arttırmıştır. Bu gereklilikler "Jandarma Devlet"ten "Koruyucu Devlet"e geçiş sürecini de başlatmıştır (Beki, 2009: 14-15).

Sınıf mücadelesinin arttığı, sosyal gerginliğin yüksek derecede yaşandığı bir ortamda devlete ihtiyaç duyulmuştur. İnsanlara sosyal haklar güvencesi verecek, hukuktan güç alan bir sosyal devlet, halk tarafından da destek görmüştür (Çelik, 2007: 305). 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nden sonra liberal düşünce, ekonomik ve sosyal düzende devlet müdahalesini öngörüp, yerini devleti birincil aktör sayan Keynesyen iktisat politikalarına bırakmıştır (Ersöz, 2006: 769).

1930'lu yıllarda ekonomide yaşanan durgunluk ve işsizliğin arttığı bir ortamda herkes bir kurtarıcı beklemektedir. Böyle bir durumdayken Keynes'in önerileri hem akademik ortamda hem de siyasi karar mercilerinde kabul görmüştür. Devletin açık finansmana dayanan talep arttırıcı politikalarıyla işsizliğin azaltılması ve ekonominin canlılık kazanması Keynes'in bu konularda yapmış olduğu önerilerin işe yaradığını göstermiştir (Acar, 2007: 139). Keynesyenci politikalar gereği krizin sebebi olarak talep yetersizliği görülmüş ve toplam talepte ortaya çıkan bu bunalıma devletin son verebileceği savunulmuştur (Selik, 1973: 326).

Krizin patlak verdiği dönemden sonra uygulanan Keynesyen politikaların meyvesini vermesiyle birlikte, liberal ekonomi anlayışı sorgulanır hale gelmiş ve devletlerin ekonomik alanda düzenleyici bir pozisyonda olması sağlanmıştır. Böylece İkinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle başlayan Soğuk Savaş döneminden 1970'li yıllarınbaşlarına kadar Keynesyen politikalar bağlamında devlet önemli ekonomik görevler üstlenmiştir (Çiçek, 2012: 64). 1970'lere gelindiğinde petrol fiyatlarında artan yükseliş, yüksek oranlardaki enflasyon gibi parametreler yeni bir krizin varlığını hissettirmiştir. Bu dönemden sonra da önceden çözüm olarak lanse edilen refah devleti uygulamaları ortadan kalkmaya başlamıştır. Krizin sorumlusu olarak yüksek kamu harcamaları, işçilerin sendikal mücadeleleri, devlet tekelleri ve sermayenin istediği gibi serbest olamaması gibi nedenler ileri sürülerek, "Yeni Sağ" bağlamında neoliberal politikalara başvurulması gerektiği savunulmuştur (Topal, 2002: 66). Böylece Batı blokunun öncülüğünde kendi kurallarına göre işleyen serbest piyasaya duyulan 19. yüzyıl inancının, 1980'lerde birdenbire yeniden canlandığı söylenebilir (Arrighi, 2000: 484). Bu neoliberal politikaların öncülüğünü özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde Ronald Reagan, İngiltere'de Margaret Thatcher ve Türkiye'de ise Turgut Özal'ın yaptığı söylenebilir (Kurmuş, 2010: 15-19). Reel sosyalizmin çöküşü ile birlikte daha da hızlanan bu politikalar, sosyal devlet mantığının ortadan kalkarak piyasa mantığının

hegemonyasına doğru bir gidişi de beraberinde getirmiştir. Ancak 20. yüzyılın sonu ve içinde bulunduğumuz yüzyılın başlarında dünya ölçeğinde yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal krizlerle birlikte mevcut anlayışın sorgulandığı bir dönemi yaşamaktayız. Özellikle 2008 Finansal Krizi sonrası bu sorgulamaların daha da arttığı söylenebilir.

1.2. SOSYAL DEVLET

Kavram, gelişmiş kapitalist devletlerde "refah devleti", az gelişmiş devletlerde "sosyal devlet" olarak kullanılmaktadır (Güler, 2006: 28). "Refah devleti" ve "sosyal devlet" in yanı sıra kavram "sosyal refah devleti" biçiminde de kullanılmaktadır. Anlam bakımından ise aynı karşılığa gelmektedirler. İngilizce kaynaklarda "refah devleti (welfarestate)" ya da "sosyal refah devleti (socialwelfarestate)" şeklinde kullanılmaktadır. Encyclopedia Wikipedia, Encyclopedia Britannica ve Cambridge Dictionary gibi İngilizce ansiklopedi ve sözlüklerde de refah devleti veya sosyal refah kavramlarına yer verilmiştir. Türkçe kaynaklarda, refah devleti, sosyal devlet ve sosyal refah devleti kavramlarının üçü de kullanılmaktadır. Hatta bazılarında göre bu kavramların anlamlarının farklı olduğu düşünülse de İngilizce yayınların kaynakçalarına bakıldığında, anlamlarının farklı olduğuna yönelik herhangi bir bilgi görülmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 9-10).

Refah devleti/sosyal devlet/sosyal refah devleti kavramı tartışmalı ve kesin bir sonuca varılamayan kavram olmasından dolayı çalışmada, bir bütünlük sağlayabilmek amacıyla refah devleti, sosyal devlet ve sosyal refah devleti kavramları aynı anlamda kabul edilerek, sosyal devlet kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Çalışmanın devamı boyunca kavram sosyal devlet olarak kullanılacaktır.

Sosyal devlet kavramı 1930 ve 1940'lı yıllarda geliştirildiğinden yakın döneme ait bir kavramdır. Bu yüzden yeni bir kavram olduğunu söylemek mümkündür. Sosyal devlet kavramı görece bir kavram olmasından dolayı farklı yorumlamalar yapılabilmektedir. Kavram, politik, ekonomik, tarihsel gelişim ve kültürel miras bağlamında hem döneme göre hem de devletlere göre farklı biçimlerde açıklanmaktadır. Sadece devletler değil aynı zamanda bireyler de kavramı kendince farklı yorumlamaktadır (Özdemir, 2004: 34).

Sosyal devletin açıklanması birçok yazara göre oldukça zordur. Ancak buna rağmen sosyal devleti açıklamaya yönelik çabaların varlığı da bilinmektedir (Gümüş, 2010: 89). Sosyal devlet; nakdi faydalar sağlamak, aynı zamanda sağlık, eğitim, konut hizmetleri sunmak ve tam istihdam düzeyine erişebilmek için önlemler alarak, yurttaşlarına geleceğe yönelik güvence, sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ve belli bir miktar gelir sağlayan, ekonomik hayatın gidişatına bu yönde müdahalede bulunan, özel kesimin faaliyet alanını düzenleyip ya da direkt Kamu İktisadi Teşebbüsü aracılığıyla faaliyet gösteren ekonomik yaşamda kontrolde bulunan ve yönlendiren bir örgütlenme olarak açıklanmaktadır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 12). Sosyal devlet, temel sosyal hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi için devletin almış olduğu önlemler olarak da ifade edilmektedir (Özdemir, 2004: 38). Sosyal devlet, toplumsal olanakların ve zenginliğin, yoksul güçsüz gibi korunmaya muhtaç olan kişilere sosyal politikalar aracılığıyla "gelirin yeniden dağıtılması" anlamına da gelmektedir (Yolcuoğlu, 2012: 150). Ayrıca sosyal devlet, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetler vb. sosyal politikalar aracılığıyla devletin refah üretmesi ve ürettiği bu refahı adaletsizlik yapmadan herkese adil bir şekilde adaletli olarak dağıtması olarak da açıklanabilmektedir (Kalaycı, 2014: 92). Sosyal devlet, tüm insanların mutlu olmasını ve toplumun refah içinde yaşamasını hedefleyen bir devlet sistemi şeklinde de tanımlanabilmektedir (Gören, 2014: 32).

Sosyal devletin amaçlarının ne olduğu kesin olarak açıklanamamaktadır. Kimileri sosyal devleti ihtiyaçların en az düzeyde karşılanmasını sağlamakla ve yalnızca belirli ihtiyaçların karşılanmasında görevli tutarken, kimileri ise sosyal devletin başka amaçlara da hizmet etmesi gerektiğini düşünmektedir (Akgül, 2013: 278).

Sosyal devlet kavramı, devletin görev ve yetkilerini genişleten, toplumun kalkınması için birçok konuda elinden geleni yapan, her durumda iyilik gözeten bir niteliktedir (Kurşun ve Rakıcı, 2016: 136). Bu yüzden sosyal devlet toplumun bir kısmı ile değil de toplumun tamamıyla ilgilenmelidir.

Sosyal güvenlik hizmetleri sosyal devletin birincil görevleri arasında yerini almıştır. Devletler yurttaşlarının güvenlikleriyle ilgili konularda üstlerine düşeni yapmakta, sosyal güvenlik ile ilgili konularda yapılması gerekenleri anayasa ve kanunlarda düzenlemektedir (Kantarıcı, 2004: 83).

Sosyal devlet, güçlü durumda olmayan insanları güçlü durumda olan insanlara karşı koruyarak, gerçek eşitlik olan sosyal adaleti ve sosyal dengeyi sağlamakla görevli devlettir. Aynı zamanda sosyal devlet toplumdaki güçsüz, yardıma muhtaç, soyutlanmış insanlara hızlı bir şekilde çözüm üreten devlettir (Seyyar, 2002: 498-499).

Yoksulluk, yoksunluk, zorunluluk ve darlık içinde olan insanların sıkıntılarını gidermek için yardımda bulunmak ve sosyal adaleti sağlamak için önlemler almak, ulusal gelirin herkese adaletli bir şekilde dağılımının gerçekleştirilmesini sağlamak, sosyal dayanışma ve yardımlaşmayı desteklemek sosyal devletin görevleri arasındadır. Devlet bu görevini yerine getirirken geçici yardımlarla gönül ve oy alma amacıyla olmamalıdır. Devletin asıl amacı insanları topluma yararlı hale getirmek ve üretken olmalarını sağlamak olmalıdır (Duman, 1997: 39).

Sosyal devlette devlet, benimsemiş olduğu sosyal yönetim anlayışı çerçevesinde eğitim, sağlık, ekonomi, konut vb. konularda toplum için güvence vermeye çalışmaktadır. Devlet, toplumsal bütünleşmeyi sağlama, insan gücüne dayalı çalışan işçi sınıfına bir nitelik ve güvence verme amacındadır. Sosyal devletin boyutları, hedefleri ve yönetim anlayışları bakımından gelişmiş ülkelere bakıldığında bile büyük farklılıklar olduğu görülmektedir. Bundan dolayı, kimileri sosyal yardım devleti, kimileri sosyal güvenlik devleti görevi üstlenirken yalnızca bir kısmı sosyal refah devleti anlayışı sergileyebilmektedir. Gelişmekte olan ülkelere bakıldığında ise, yurttaşlara sağlanan haklar ve gerçekleştirilen politikalar bakımından gelişmiş ülkelere farklıdır. Bu devletlerin anayasalarında sosyal devlet oldukları yazsa da bu nitelikte faaliyet göstermeleri pek de mümkün değildir. Çünkü sosyal devlet anlayışının gelişebilmesi için sosyo-ekonomik yapıdaki değişimler ve toplumsal yapıdaki güç ilişkileri oldukça önemli etkenlerdir. Emegin toplumsal ve siyasal açıdan güçlenip hak ettiği değeri alamadığı devletlerde, sosyal devlet anlayışının gereklilikleri yerine getirilememiştir. Bu yüzden de sosyal devlet anlayışının bu devletlerde gelişmesi mümkün olmamaktadır. Ayrıca ekonomik gelişmişlik yalnızca parasal kaynaklardaki artış olarak algılanmamalıdır. Ekonomik gelişmişlik aynı zamanda toplum güçleri ve demokrasinin gelişimi gibi siyasal yapıya ilişkin faktörleri de etkilemektedir. Ekonomik yönden azgelişmişlik siyasal açıdan azgelişmişlik ile orantılı olarak ortaya çıkmaktadır (Koray, 2008: 98-99).

Sosyal devletin refahı sağlamada üstüne düşen görevleri; ihtiyaç sahiplerine ve kendi kendine hayatını idame ettiremeyen bakıma muhtaç kişilere yardım etmek, tam istihdamın sağlanması için çalışmalar yürütmek, eğitim ve sağlık alanlarında üstüne düşen görevleri yerine getirmek, serbest piyasanın sebep olduğu gelir dağılımında yaşanan eşitsizlikleri gelir dağılımına göre adaletli bir şekilde vergilendirmek, sosyal sigortacılık sisteminden tüm vatandaşların yararlanabilmesi için vatandaşlara sunumunu gerçekleştirip risklere karşı korunmalarını sağlamak, toplumda yer alan azınlıklar, kadınlar, göçmenler vb. dezavantajlı durumda olan gruplar için pozitif ayrımcılık programları sunup aynı zamanda bu programları hayata geçirmek, enerji, ulaşım, haberleşme ve alt yapı gibi sanayi dallarını millileştirmektir (Gül, 2006: 150).

Devlet insanlara yardım ederken, insanların onur ve saygınlığını incitecek bir harekette bulunmamaya dikkat etmeli, eğitim ve öğretim ihtiyaçlarına önem vermeli, insanları topluma fayda sağlar hale getirmeli, insanların çalışma çabasını yok etmemeli, insanları devlet kapısında sürekli devletten yardım bekler hale getirmemeli, üretken olmalarını sağlamalıdır. Bütün bunları atasözleriyle özetleyecek olursak: "Aç insana bir kez balık verirseniz bir kez karnını doyurursunuz, balık tutmasını öğretirseniz her zaman doymasını sağlarsınız." (Duman, 1997: 39). Bu yüzden sosyal devlet yardımları gerçekleştirirken insanları hazıra alıştırmamaya da dikkat etmelidir.

Ören (2013: 9-10)'e göre sosyal devlet olmanın ölçütleri şu şekildedir:

Sosyal devlet, hukuk devletinin ileri bir aşamasıdır. Bunun yanı sıra ekonomik, sosyal, fiziksel vs. bakımından da güçsüz olan insanların hak ve hürriyetlerini, sosyal yaşamdaki onurlu konumlarını tesis etmektedir. Sosyal devlet, ayırım gözetmeksizin insanların tamamını ve toplumun refahını, gelir dağılımını, sosyal adaleti, sosyal güvenliği teminat altına almaktadır. Ayrıca sosyal devletin oluşması ve sosyal devlet kriterlerinin uygulanabilmesi açısından devletin müdahaleci bir politika benimsemesi esastır. Sosyal devlet olmadan hukuk devleti olunamamaktadır. Her iki kavram da birbirini tamamlamaktadır. Toplumdaki güçsüzler, zayıflar ve bakıma muhtaçlar sosyal devlet tarafından korunmakta ve güçlülerin güçsüzleri ezmesi engellenmeye çalışılmaktadır. Sosyal devletin, emek kesiminin insan onuruna yaraşır bir şekilde ücret alması ve yaşamını sürdürmesi için sosyal, ekonomik ve mali önlemler alması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, işsizliği önlemek amacıyla aktif istihdam tedbirleri alması, onları istihdama sevk edecek istihdam alanlarını ve eğitim faaliyetlerini açma

sürecini yönetmekte, işsizlere ise pasif istihdam önlemleri alması, işsizlik sigortası veya işsizlik yardımı gibi destekleri sunması gerekmektedir. Çocuk ve kadınları da düşünen sosyal devlet, bu kesimin bünyeleriyle orantılı işlerde çalıştırılması gerektiğini esas almaktadır. Sosyal devlet engellilere yönelik ise, eğitim, rehabilitasyon, istihdam gibi alanlarda aktif bir şekilde görev almaktadır. Sosyal devlet, sosyal adaleti, din ve vicdan hürriyetini, bireysel özgürlükleri de teminatı altında tutmaktadır. Hukuk yönünden ise sosyal devlet ayırım gözetmeksizin bütün kesimlere eşit bir mesafede durmaktadır. Çalışan insanların yaşlılık, ölüm halleri, maluliyet durumlarını telafi ve tazmin edecek önlemler almaktadır. Sosyal devlet, sosyal hayatın sağlıklı ve dinamik olmasını sağlamaktadır.

Batılı ülkelerde sosyal devlet, ekonomik ve toplumsal alanlarda meydana gelen problemlerin aşılmasında başvurulan hem siyasi hem de iktisadi nitelikte bir olgu olarak belirtilmiştir. Batılı ülkelerin, sınıfsal boyutta karşılaştıkları problemlere çözüm bulmak için uğraşlarından meydana gelmiştir (Yanık ve Kara, 2014: 10-11).

Sosyal devlet kavramı ilk olarak 1793 tarihli Fransa Anayasası'nda, daha sonra ise 1919 tarihli Weimar Anayasası'nda yer almıştır¹. Ancak bu anayasalar daha sonra yürürlükten kaldırılmıştır. Anayasaların yürürlükten kaldırılması sosyal devlet fikrini etkilememiştir. 1946 tarihli Fransa Anayasası, 1947 tarihli İtalya Anayasası, 1949 tarihli Almanya Anayasası sosyal devlet ilkesine yer vermiştir. 10 Aralık 1948 tarihinde İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve 4 Kasım 1950 tarihinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Antlaşması sosyal devlet kavramına yeni boyutlar kazandırmıştır. Bunun ardından 18 Ekim 1961 tarihinde Avrupa Sosyal Hakları Şartı'nın imzalanmasıyla birlikte, 9 Haziran 1975 tarihinde Yunanistan, 2 Nisan 1976 tarihinde Portekiz ve 29 Aralık 1978 tarihinde İspanya anayasaları da sosyal devlet kavramına yer vermiştir. Türkiye ise bu üç devletten daha önce bir tarihte, 1961 Anayasası ile sosyal devlet kavramına anayasasında yer vermiştir (Aldıkaçtı, 1997: 80).

¹ Sosyal devlet kavramının ortaya çıkışına ilişkin farklı görüşler de mevcuttur. Modern anlamdaki sosyal devlet kavramının temelleri, 19. yüzyıl ortalarına, İngiltere'de temel eğitimi gerçekleştirmek için oluşturulmuş yasal düzenlemelere dayandırılmaktadır. Bir diğer sosyal devlet temellerinin ise, Bismark tarafından ilk kez 1883 tarihinde oluşturulmuş olan sosyal sigorta uygulamalarıyla atıldığı söylenmektedir (Özdemir, 2004: 34).

Sosyal devlet anlayışının ortaya çıkmasında birçok faktör rol oynamıştır. Bu faktörlerden bazıları gösterilecek olursa; Endüstri Devrimi'nin başlamasıyla meydana gelen ekonomik değişimler, işçi sınıfının bilinçlenmesiyle yaşanan ideolojik değişimler, mutlakiyetçi yönetimden demokratik yönetime geçilmesiyle siyasal değişimler, kentleşme ve ücretli çalışmanın artışıyla sosyal değişimlerdir (Toprak, 2015: 152).

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da yayılan sol akımların da etkilemesiyle devlete yeniden görevler atfedilmiş, Endüstri Devrimi'nin yol açtığı sorunları devletin hem ekonomik hem de toplumsal yaşamdaki aktivitesini gerçekleştiren sosyal devletin gidermesi beklenmiştir (Caner ve Açıkalin, 2008: 269).

Dönemsel olarak tercih edilen sosyal devleti, liberal devletten ayıran üç özellik vardır: Bunlardan birincisi, hem ekonomiye hem de sosyal hayata devletin sistematik bir şekilde müdahalede bulunmasıdır. İkincisi, işçi sınıfının hayatında tehlike oluşturan sosyal risklere karşı devletin işçi güvencelerinin sağlanabilmesi için kamu hizmetlerinin ve sosyal koruma sisteminin geliştirilmesidir. Üçüncüsü ise, sosyal devletin sunduğu hizmetlerin toplumun tüm üyelerinin yararlanabilmesi için hak olarak düzenlenmesinin sağlanmasıdır. Devlet ekonomik ve sosyal yaşama yalnızca belirli grupların çıkarlarının sağlanması için de ayrıcalıklar ve teşvikler yapabilmekte, belli bir grubu gözetebilmektedir. Ayrıca devlet, oy miktarını arttırmak için de ekonomik ve sosyal yaşama müdahalede bulunabilmekte ve bazı gruplara ayrıcalıklar tanıyabilmektedir. Bu yüzden ekonomik ve sosyal yaşama müdahalede bulunan her devlete sosyal devlet demek doğru değildir. Devletin, gerçekten sosyal devlet olabilmesi için bağımlı çalışanlar ile ekonomik ve sosyal bakımdan zayıf olup devlet müdahalesine ihtiyacı olan kişilere yönelik destek göstermesidir. Bu desteği yardıma değil vatandaşın sosyal yurttaşlık haklarına dayanmaktadır (Mütevellioglu, 2006: 4).

Sosyal devlet, piyasa ekonomisi düzenini benimsemiştir. Ancak sosyal devletteki piyasa ekonomisi, liberal devletteki gibi serbest piyasa ekonomisi değil sosyal piyasa ekonomisidir. Bireylere ait olan özel mülkiyet hakkı, veraset hakkı gibi temel hak ve özgürlükler sosyal devlette koruma altındadır. Sosyal devlette, özel mülkiyet, mübadele ve rekabet yasalarla güvence altına alınmıştır. Devlet, bir amacı

gerçekleştirebilmek için piyasanın işleyişine anayasa ve yasaların izin verdiği sınırlar dahilinde müdahalede bulunabilmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 19).

Son dönem sosyal devlet uygulamalarından popüler olanı koşulsuz yardımdan ziyade, yardım alanları üretken olma adına iş gücüne sahip olmaları karşılığında bu yardımlardan faydalandırma şeklinde görülmektedir (Shapiro, 2007: 200).

Sosyal devlet uygulaması, kamu yönetimi bakımından da önemli sonuçlar meydana getirmiştir. Kamu yönetiminin gittikçe genişlemesi, kamu yönetiminin daha büyük kaynak kullanımı gerçekleştirmesi ve birçok farklı hizmet üretimi gerçekleştiren ve bunları dağıtan büyük teşkilatlanmaların oluşması kamu yönetiminin başlıca sonuçlarındandır. Devlet, vatandaşlarına iyi standartlarda bir yaşam düzeyi sağlamak istemektedir. Bu yüzden ekonomik kalkınmasını belli bir boyuta getirememiş, ulusal gelir paylaşımını belirlenen ölçülere ulaştıramamış, sosyal adalet dengesini sağlayamamış ülkeler için sosyal sigortalar, sosyal güvenlik yasaları ve sosyal yardım önlemleri aracılığıyla ekonomik ve sosyal yaşama karışması, yurttaşların yararına yönelik ekonomik ve sosyal süreçlerde etkin rol alması önemli bir durum haline gelmiştir (Özer, 2015: 83).

Devlet, ekonomik faaliyetleri denetleyerek kartellerin, tröstlerin ve tekellerin kurulmasının önüne geçebilecektir. Devlet denetimi sayesinde sermaye sahiplerinin baskılarından emekçilerin korunmasına yardımcı olmakta ve kabul edeceği yasalar doğrultusunda sosyal güvenliği de sağlamaktadır. Yapacağı uygun bir vergi politikası yardımıyla ulusal gelirin dağılımında yaşanan adaletsizliği giderebilecektir (Göze, 1976: 39). Toplumsal düzeyde gelir adaletsizliğinin giderilerek gelirin eşit bir şekilde dağıtılması toplumsal yapı üzerinde otorite kurabilecek bir güç tarafından yapılabilmesi sosyal devlet anlayışında mevcuttur (Akan, 2007: 7).

Sosyal devlet, alışılan yaşam ölçütünün koruması, yoksulluğun minimum düzeyde olması, bireylerin hayatları boyunca düzenli bir gelir elde edebilmesini gerçekleştirecek sosyal kurumları meydana getirmesi gibi faaliyetleri ile insanların yaşam standartlarını destekler niteliktedir (Balseven, 2017: 89). Sosyal devlette yoksulluk sorunu, temel bir insani sorun olarak görülmektedir. Yoksulluğun ortadan kaldırılması da ancak ekonomik zenginliğin paylaşılması ile mümkün olacağı düşünülmektedir (Kesgin, 2019: 3).

1.3. TÜRKİYE'DE SOSYAL DEVLET

Osmanlı Devleti'nde sosyal ve mesleki risklere karşı insanların geleceklerini güvence altında tutmalarında devlet direkt bir rol üstlenmezken vakıflar, aile ve meslek kuruluşları önemli rol oynamıştır. Osmanlı Devleti'nde toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın ana unsurları aile ve akrabalık ilişkileridir. Tarım, temel üretim biçimi olarak kabul edilmiştir. Aile emeğiyle yapılan tarım, geleneksel geniş aile ilişkilerinin organik bağları sayesinde, üyelerinin gereksinimlerini gidermiş ve zor anlarda üyelerine destek olmuştur. Bu yüzden sosyal güvenliğin sağlanması konusunda geleneksel dayanışma kurumları rol almıştır (Gül, 2006: 261).

Devletin sosyal alana müdahalesi oldukça sınırlıdır. Bundan dolayı, bireyin ailevi, sosyal ve doğal krizlerden korunmasını üretim temelli dayanışmalardan olan lonca, mahalle, cemaat, köy dayanışmaları, aile ve kan bağı ilişkileri ve dini içerikli dayanışmalardan olan tarikat, zaviye vb. oluşumlar sağlamıştır. Ayrıca siyasal erkin yoğun olduğu kent merkezlerinde birçok kaygıdan ötürü yönetici elitler, yoksulların korunabilmesi için koruyucu sistem oluşturmaya çalışmışlardır (Özbek, 2002a: 10).

Osmanlı Devleti'nde, Osmanlı tebaası olsun ya da olmasın "aceze-i hüccac" olarak adlandırılan yani hacca gitmek isteyen fakat yol masraflarının bir kısmını karşılayamayanlar için devlet belirli bir fon ayırmıştır. Bununla Osmanlı hilafetinin meşruiyet sınırları genişletilmek istenmiştir. Osmanlı Devleti'nde maliye alanında tarım vergileri önemli bir yer tutmuştur. Bu yüzden tarım üreticilerine yapılacak yardım tarım üretiminin devamlılığını sağlama açısından önemlidir. Bunun yanı sıra tarım üreticilerine yapılacak yardımla muhtemel kentlere olan göç hareketlerinin de azaltılması amaçlanmıştır (Özbek, 2000: 114).

Osmanlı Devleti hacca gitmek isteyip de yol masraflarının bir kısmını karşılayamayanlara yönelik fon ayırmasıyla hilafetinin meşruiyet sınırlarını genişletmek istemesinin yanı sıra ayırmış olduğu fonlar yardımıyla kendi tebaasından olanların hac masraflarını desteklemesinden dolayı sosyal devlet niteliği göstermektedir. Bunun yanı sıra tarım üreticilerine de sağlamış olduğu yardımlarla her ne kadar alacağı vergilerin devam etmesini ve muhtemel kentlere göçün engellenmesini gözetirken, doğal afetlerin sebep olduğu olumsuz koşullardan etkilenen tarım üreticilerine yapılacak yardım da sosyal devlet niteliğindedir.

Osmanlı Devleti, 19. yüzyılda sosyal hayatta birçok alanda etkisini arttırmıştır. Osmanlı Devleti'nin eski dönemlerinde devletin pek de müdahil olmadığı alanlar, modern teknolojinin kullanılmasıyla, teknolojik imkanlarla donatılan bürokratik devletin yeni fonksiyonlarının icra edildiği alanlar niteliği kazanmıştır. Bu dönemde, modern devletin müdahale alanı genişlerken, aynı zamanda modern siyasete bir meşruiyet alanı oluşturacak olan sosyal alanın oluştuğu da söylenebilir. Sosyal refah uygulamaları yönünden bu durum Osmanlıca kavramlarla ifade edildiğinde "tehvini ihtiyacı, temini refah ve saadet-i ahali" konusunun gitgide devletin gündeminde yer aldığı söylenebilmektedir. İnsanların sağlığını, mutluluğunu ve refahını güvende tutma ve üretken olan kapasitesini geliştirme niyeti modern devletin sosyal devlet yönünde biçimlenişi olarak değerlendirilebilmektedir. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde yoksullara yardım alanında gerçekleştirilen faaliyetler genişletilememiş ve sınırlı kalmıştır. Bunun sebebi ise tarımsal ekonominin beklenildiği kadar çabuk çözülemeyişi ve bundan dolayı da kentlere nüfus hareketinin ve proleterleşmenin sınırlı cereyan etmiş olması gösterilebilir. Sosyal devlet kavramı, literatürde yoğun olarak 19. yüzyılın ortalarında kullanılmaya başlamış ve sosyal sorunun işçi sorununa dönüşmesi olarak kullanılmıştır. Sosyal devlet kavramını, 19. yüzyıl Osmanlı toplumundaki siyasi ve ekonomik dönüşümleri de içine alacak biçimde devlet müdahalesinin temelini oluşturan sosyal alanın oluşması olarak tanımlanabilmektedir (Özbek, 2002b: 47-48).

Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sonrası devletin yeni kurulmuş olmasına rağmen kapitalist üretim tarzını temel alan bir ulus devlet inşa etmek, ulusal sanayinin gelişmesini sağlamak ve Batılı ülkelerin düzeyine ulaşabilmek için hem çalışma yaşamında düzenlemeler yapmak hem de devamlılığı sağlayabilmek amacıyla bir düzenleme yoluna gittiği görülmektedir. Bu düzenleme madencilere yönelik olmuştur (Gül, 2006: 265).

Kurulmasının hemen ardından işçi sorunlarıyla ilgilenen ve Kurtuluş Savaşı yürütülürken işçi sorunlarına yönelik çözümler arayan Türkiye Cumhuriyeti, bu yönde ilk olarak çalışma koşulları oldukça kötü olan Ereğli kömür bölgesinde çalışan işçiler için iki adet kanun çıkarmıştır. İlk olarak 28.04.1921 tarihinde 114 sayılı "Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde mevcut kömür tozlarının amele menfaîumumiyesine olarak fûrûhtuna dair Kanun" çıkarılmış, ardından ise 10.09.1921 tarihinde 151 sayılı "Ereğli Havza-i Fahmiye maden ameledinin hukukuna müteallik Kanun" çıkarılmıştır.

114 sayılı kanunla, Zonguldak ve Ereğli kömür bölgesinde üretim yapılırken meydana gelen ve işletme tarafından terk edilen kömür tozlarının açık artırma yoluyla satılması ve bu yolla elde edilen gelirin işçilere yararlı olacak şekilde kullanılması sağlanmıştır. 115 sayılı kanunla da, emek sermayeye karşı korunmuş, işçi ve işveren arasındaki ilişki düzenlenmiştir. Bu kanunla zorla çalıştırma yasağı getirilmiş, çalışma süresi günde 8 saat ile sınırlandırılmış, kömür madenlerinde çalışabilmek için minimum yaşın 18 olmasına karar verilmiş, asgari ücretin devlet, işçi ve işveren arasında neticelendirilmesine karar verilmiş, işçi eğitimi konularında emek yararı gözetilmiş, işverenler tarafından işçiler için hamamlar ve koğuşlar yaptırma zorunluluğu getirilmiş, fazla çalışma için iki kat ücret ödenmesine ve fazla çalışmanın ancak işçinin isteği ile gerçekleştirilebileceği kararlaştırılmıştır. Çıkarılan kanunlarla bu bölgede çalışan işçilerin korunması, geçim ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi amaçlanmıştır (Dilik, 1985: 94-95). Ereğli'de çalışan maden işçilerine yönelik verilen haklar, 1924'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kararıyla birlikte tüm madencileri kapsamıştır (Gül, 2006: 265).

1921 Anayasası, sosyal devlet ve sosyal haklar bağlamında oldukça sınırlıdır. Ancak 1924 Anayasası'nın kabul edilmesinin ardından sosyal hayata devletin müdahalesi daha fazla olmaya başlamıştır (Beki, 2009: 20). 1924 Anayasası'nda yer alan sosyal haklar incelendiğinde anayasanın 2. maddesi şu şekildedir: "Türkiye Devleti Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve Devrimcidir." 1924 Anayasası'nda yer alan halkçılık, devrimcilik ve devletçilik ilkeleri sosyal devletin gerektirdiği nitelikleri göstermekle birlikte tıpkı çağındaki öteki anayasalar gibi sosyal hakları içermemektedir. Korunmaya ihtiyaç duyanların devlet tarafından korunması olarak açıklanabilen sosyal devlet anlayışını halkçılık, daha geniş bir kapsamla köylüyü, toprak sahibi olmayı ve az toprağı olanı, esnafı, küçük zanaatkarı vb. grupları içerisine almış, onların yanında olmayı amaç edinmiş ve bu amacını gerçekleştirmek için de devletçilik ilkesini gerekli görmüştür (Talas, 1992: 64-65).

1925 yılında çiftçiyi olumsuz yönde etkilemekte olan Aşar Vergisi kaldırılmış, bu dönemde köylü ve çiftçi durumlarında iyileştirmeler yapacak çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ziraat Bankası bünyesinde fon oluşturulmuş, Zirai Birlikler kurulmuş, İskan Kanunu çıkarılmış, Devlet Su İşleri, Toprak Mahsulleri Ofisi, Tarım Satış Kooperatifleri ve Tarım Kredi Kooperatifleri kurulmuştur. Bu dönemde yapılan bu

çalışmalar köylünün sosyal ve ekonomik durumunu iyileştirmek için gerçekleştirilmiştir (Yay, 2014: 154).

1936 tarihinde kabul edilen İş Kanunu'nun birtakım eksiklikler ve uygulamada yaşanan aksaklıklara rağmen çalışma alanını düzenlemesi bağlamında ilk ciddi girişim olduğu söylenebilir. Bu tarz çalışmalar hız kesmeyerek, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından da sürdürülmüştür. Bu dönemde Çalışma Bakanlığı'nın kurulması, İşçi ve İş Bulma Kurumu'nun kurulması, 1947 tarihli Sendikalar Kanunu'nun kabulü ve grev hakkının verilmesi önemli gelişmelerdendir (Beki, 2009: 20).

27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleştirilen darbenin ardından 1961 Anayasası kabul edilmiştir. Bu anayasa Türk sosyal politika tarihinde bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Bu dönüşümün, 1961 Anayasası'nda benimsenmiş sosyal hukuk devleti ve sosyal adalet anlayışına etkisi oldukça büyük olmuştur. Sosyal hukuk devleti ve sosyal adalet anlayışıyla, çalışma hakkı, grev ve toplu sözleşme hakkı, sendika hak ve özgürlüğü, anayasa ile güvence altına alınmış ve sendika ile devlet arasındaki ilişki dengelenmiştir. Yaşanan sosyal ve siyasal özgürlük ortamında işçilerin hızlı bir şekilde örgütlenerek, kendilerine verilen yeni haklardan yararlanmak için yapmış oldukları etkinlikler, işverenlerin de yeni sisteme uymasını sağlamıştır. Bu durumun endüstri ilişkilerini toplu ilişkilere dönüştürmeye başladığını söylemek mümkündür. 1961 Anayasası hem sosyal politika alanında yeni bir dönemin hem de işçi ve işveren ilişkilerinin yeni bir boyuta ulaşmasının başlangıcıdır (Koray, 2008: 173).

1961 Anayasası, düşünce özgürlüğünü garantilemiş ve sosyal devlet anlayışına dayandırılmıştır (Özgen, 1963: 41). Bu yüzden 1961 Anayasası sosyal devlet anlayışının Türkiye'de başlangıcı olarak gösterilebilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal devlet anlayışını benimsediğini 1961 Anayasası'nın Genel Esaslar kısmının 2. maddesinde Cumhuriyetin Nitelikleri başlığının altında yer alan şu ibare göstermektedir: "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir." (Beki, 2009: 20).

1961 Anayasası'nın 41. maddesi şu şekildedir:

İktisadi ve sosyal hayat, adâlete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla düzenlenir. İktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu

maksatla, milli tasarrufu arttırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği öncelikleri yöneltmek ve kalkınma plânlarını yapmak Devletin ödevidir.

1961 Anayasası'nın 48. maddesi şu şekildedir: "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindedir." Sosyal devletin görevlerinden biri de sosyal güvenliği sağlamaktır. 1961 Anayasası'nın 48. maddesinde de sosyal güvenlik hakkına yer verilmiştir. 1961 Anayasası'nda çıkarılan kanunlarla devlet, sosyal devlet prensibini desteklediğini göstermiş ve devletin sosyal alandaki denetleyici ve düzenleyici rolünü göstermiştir. Bu anayasa ile devlet, ekonomik ve sosyal yaşamı düzenlemek amacıyla sosyal devlet anlayışına uygun bir biçimde kalkınma planları oluşturmuştur. Sosyal devletin, sosyal devlet olabilme anlayışının gerektirdiği amaçları gerçekleştirebilmek için ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel politikasını düzenleyici, yol gösterici ve yürütme organları tarafından bu politikaların uygulayıcısı olarak kalkınma planları yardımıyla sosyal ve ekonomik yaşama müdahale etmeleri artmıştır (Beki, 2009: 21).

1982 Anayasası'nın 2.maddesi şu şekildedir:

Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

1982 Anayasası'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin "sosyal bir hukuk devleti" olduğu yazmaktadır. Sosyal hukuk devleti, güçsüz durumda olup, yardıma ihtiyaç duyanları, güçsüzler karşısında koruyarak, gerçek eşitliği yani sosyal adaleti sağlamakta ve böylece toplumsal dengeyi sağlayabilen devlet anlamına gelmektedir (Duman, 1997: 127).

1982 Anayasası'nın 5. maddesi şu şekildedir:

Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

1982 Anayasası'nın 60. maddesi şu şekildedir: "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar."

1982 Anayasası 61. maddesi şekildedir:

Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların

korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

1982 Anayasası'nın 2.,5.,60.ve 61. maddelerinin içeriklerine yukarıdaki paragraflarda yer verilmiştir. 1982 Anayasası'nda sosyal devlet kavramına açıkça yer verilmiştir. Anayasa, zor durumda olan ihtiyaç sahiplerini koruyup gözeticeğine ve gereken yardımlarda bulunacağını belirterek açıkça sosyal devlet olma niteliğini göstermektedir. Kuşkusuz bu niteliğin gerçekleştirilmesi için de bir takım sosyal politikaların üretilmesinin gerekliliği kaçınılmazdır.

1.4. SOSYAL POLİTİKA

Bazı düşünürlere göre sosyal devlet ile sosyal politika aynı anlamlara gelmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki sosyal politikalar sosyal devletler olmadan var olabilmektedir. Ama sosyal devletler sosyal politikalar olmadan var olamamaktadır (Andersen, 2010: 35). Bu yüzden "Sosyal Politika" başlığı açılarak, sosyal politika kavramına değinilmeye çalışılmıştır.

Sosyal devlet, ekonomik ve sosyal koşulları iyi olmayan insanların, devlet tarafından yapılan düzenlemeler ve uygulamalar ileyani sosyal politikalar aracılığıyla korunmasını amaçlamaktadır. Toplumun geneline bakıldığında bireylerin refah düzeylerinde farklılıklar görülmektedir. Devlet, sosyal politikalar yardımıyla refah düzeyindeki bu farklılıkları gidermeyi amaç edinmiştir (Özdemir, 2004: 38). Bu yüzden sosyal devletler için sosyal politikalar oldukça önemlidir.

Sosyal politikalar; ülkede yaşayan insanların mutluluğunu ve refahını etkin kılmaya yönelik eğitim, sağlık, güvenlik, korunma, barınma, beslenme ve istihdam sağlanması amacıyla devletin almış olduğu kararlar şeklinde açıklanabilir (Bedir, 2015: 3).Bir diğer ifadeyle sosyal politika, toplumda kendi başına çalışamayan, bakım, gözetim, yardım ve desteklenmeye ihtiyaç duyan, ekonomik yönü iyi olmayan kesimlerin, karşılaştıkları veya karşılaşmaları muhtemel olan olumsuzluklar karşısında korunmalarını sağlamak adına gerçekleştirilen politikaları içeren bir bilim dalı olarak ifade edilebilmektedir (Altan, 2006: 4).

Sosyal ve politika kelimeleri yan yana getirildiğinde, devletin toplum için aldığı tüm kararlar ile bu kararlar doğrultusunda hareket ettiği uygulamaların, sosyal politikanın kapsamında yer alacağı söylenebilmektedir. Bununla birlikte, sosyal politikanın toplumu ilgilendiren, tüm kamusal politikaları konu alan bir bilim dalı olduğu, bireylerin ilişkilerinden yönetilmelerine, güvenliklerinden elde ettikleri haklara kadar sınırları oldukça geniş bir çalışma alanına sahip olduğu söylenebilir (Altan, 2006: 1).

Sosyal politika kavramıyla neyin tanımlandığı ülkeler arasında farklılık göstermekte ve hatta aynı ülkede bile kavramın anlamında değişiklikler görülmektedir. Sosyal politika kavramının anlamı herhangi bir önem sırası gözetilmeden aşağıda gösterilmektedir (Kleinman, 2010: 162):

- . Sosyal koruma: emeklilik, işsizlik ve maluliyet destekleri
- . Aile ve çocuk politikaları
- . Sosyal bakım
- . Yoksulluğa karşı ve sosyal içermeye yönelik politikalar
- . Sağlık, eğitim, konut ve kişisel sosyal hizmetlerin sağlanması
- . Emek piyasası, çalışma koşulları ve endüstriyel ilişkilerin düzenlenmesi
- . Halk sağlığı
- . Fırsat eşitliğinden yana, ayrımcılığa karşı politikalar
- Bunlara ek olarak , şu anda sosyal politikanın kapsam sınırlarında gezinen daha yeni konular da belirtilebilir:
- . Kentsel politikalar
- . Çevre koruma ve ekolojik konular
- . Tüketiciyi koruma

Sosyal politika (siyaset), kavramsal olarak incelendiğinde, kaynaklarda kimi zaman "Toplumsal Politika, İctimaî Siyaset ve Refah Politikası" gibi sözcüklerle de eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Ören, 2013: 23). Bu yüzden de sosyal politika, farklı sözcüklerle ifade edilme alanı geniş bir kavramdır.

Sosyal politika, kavram ve içerik olarak ortak bir kanıya varılamayan ve birçok tartışmalara kaynaklık eden bir sözcük olmasından dolayı, Kıta Avrupası'nda "sosyal politika" (socialpolicy), Kuzey Amerika kaynaklarında ise daha çok "sosyal refah politikası" (socialwelfarepolicy) şeklinde yer almaktadır. Kimi yazarlar iki kavramın da aynı anlama geldiğini söylerken, kimi yazarlar ise sosyal politika kavramının çok çeşitli politikaları içeren ve sosyal refah politikalarını da kapsayan çerçeve bir kavram olduğunu söylemektedir (Ersöz, 2011: 47).

Sosyal politika kavramı, Latince bir kelime olan "socius" ve "politika" kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Politika kelimesi "belirli bir amaca

yönelik önlemler bütünü" socius kelimesi ise "ortak dost arkadaş" anlamına gelmektedir. Socius ve politika kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan sosyal politika kavramı, devletin belirlemiş olduğu toplumsal amaç ve hedeflerini gerçekleştirebilmek adına almış olduğu kararlar ve yürüttüğü uygulamalar şeklinde açıklanabilmektedir (Bedir, 2015: 3).

Sosyal politikanın oluşmasını etkileyen faktörlere baktığımızda ise, birden çok faktörün etkili olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sosyal politikayı hazırlayan olaylar; Fransız İhtilali ve ardından yaşanan düşünce akımlarındaki değişiklik ve Endüstri Devrimi'dir. Fransız İhtilali ve Endüstri Devimi hemen hemen aynı zamanlarda yaşanmış, sonralarında bu olaylar, ekonomik ve toplumsal ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacak düşüncelerin oluşmasına yardımcı olmuştur (Bedir, 2015: 5).

Sosyal politika kavramı ilk kez 19. yüzyılda Almanya'da Prof. Dr. Wilhelm Heinrich Riehl tarafından kullanılmıştır. Riehl tarafından kullanıldığında bu kavram bilimsellik taşımamaktadır. Ancak 1873 tarihinde Alman Sosyal Siyaset Derneği'nin kurulmasıyla iktisat bilimi akademik bir disiplin haline almış ve sosyal politika kavramı iktisat politikasının çatısı altında yer edinmiştir. Sonralarında ise kendisi bağımsız bir bilim dalı haline gelmiştir (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 21-22).

Sosyal politikanın ortaya çıktığı ilk zamanlarda işçi sınıfının kötü çalışma koşullarına karşı onları burjuva sınıfından korumak için çıkarılan iş yasaları ile şekillendiği söylenebilir (Şişman, 2017: 2). Bir süre sonra ise toplumun tamamı işçilerin sorunlarına karşı duyarlılık kazanmış ve bunlarla ilgilenmiştir (Yorgun, 2013: 358). İşçilerin ezilişine yönelik, koruyucu politikalar çerçevesinde yasaların çıkarılıp, işçi haklarının korunmasıyla sosyal politika da ilk meyvesini vermiştir.

Sosyal politikanın bir bilim dalı haline gelmesi ise Alman Otto von Zwi edineck-Südenhorst'un 1911 senesinde yazmış olduğu "Sosyal Politika" isimli eseriyle gerçekleşmiştir. Türkiye'de ise sosyal politika kavramı, Ziya Gökalp'in 1916-1917 senelerinde başında olduğu "Yeni Mecmua" dergisinde kullanılmıştır. Fakat sosyal politika kavramı Türk terminolojisine, 1933-1934 senelerinde gerçekleştirilmiş olan Üniversite reformu ile Türkiye'ye gelen Alman profesörlerden ve özellikle de Prof. Dr. Gerhard Kessler tarafından girmiştir (Aydın, 2008: 23).

Sosyal politika, sosyal bilimlerin bilinen dallarından olan sosyoloji ya da ekonominin bir alt disiplini değildir. Sosyal politika disiplini, sosyal bilimlerin diğer disiplinleri ile bir takım kavram ve çıkarımları paylaşan bir disiplindir (Clasen, 2004: 92).

Sosyal politika her ne kadar kendi faaliyetlerini yürütüyor olsa da diğer disiplinlerle de etkileşim halindedir. Sosyal bilimlerdeki diğer alanların geliştirdikleri anlayışlardan faydalanarak, kullandıkları yöntemlerden de yararlanmaktadır. Bu etkileşimin sebebi ise sosyal bilimlerdeki konuların birbirleriyle ilintili olmasındandır (Alcock, 2011: 15). Sosyal politika, sosyal bilimlerde kullanılmakta olan yaklaşımları, yöntemleri ve araştırma tasarımlarını kullanmaktadır (Becker, 2011: 27).

Sosyal politikanın amaçları incelendiğinde, refah düzeyinin artırılması ve refahın toplumsal bir nitelik kazanması en başta yer almaktadır. Sosyal politikanın konusunu sosyal sorunlar oluşturduğundan, bu alanda meydana gelecek olumlu değişimleri oldukça önemsemekte ve gelişmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda sosyal politika, işsizlik oranında azalma ve yoksulluk seviyesinde düşüş yaşanması gibi olumlu gelişmeleri amaç edinmektedir (Bedir, 2015: 11).

Birçok amacı bulunan sosyal politika, amaçları doğrultusunda iktisadi faaliyetlerin sosyal kesimlerde meydana getirdiği maddi sıkıntıları ve sosyal adaletsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan bir disiplin olmakla birlikte sosyal yaşamın, iktisadi düzenlemelerin ve sosyal ahlak temellerinin çatısı altında dizayn edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. İktisat bilimi ekonomik faaliyetlerin işleyişini, gelirin nasıl dağıldığını incelemektedir. Sosyal politika ise ekonomik faaliyetlerin, gelir ve servet dağılımının ahlaki ve adil esaslara göre ne şekilde oluşması gerektiğini ve bunun için oluşturulması gereken politikaların ne yönde olacağı konularını ele almaktadır (Ören, 2013: 23).

Sosyal politikanın amaçları bir başlık altında aşağıda toplanmıştır (Kleinman, 2010: 161-162):

- . *Kazançlardaki aksamalara karşılık risk yönetimi ve sigortası*
- . *Hayat döngüsü içinde yeniden dağıtım*
- . *Haneler arasında yeniden dağıtım*
 - *Zenginden fakire*
 - *Sermayeden emeğe*
 - *Aile olmayanlardan ailelere*
- . *Piyasanın tedarik etmeyeceği kamu mallarını sağlama*

- . Refah arzı eksikliği ile sonuçlanacak dışsallıkları düzeltme
- . Toplum için değerli mal ve hizmetleri (meritgoods) temin etme
- . Devleti güçlendiren harcamalar
- . Gruplar arasında 'sosyal barışı' ya da uyumu pekiştirme
- . Belirli değerleri geliştirme ya da pekiştirme

Sosyal politika ortaya çıktığında işçi sınıfına yönelik politikalar geliştirdiği için çalışma hayatına yönelik politikalar da oluşturmuştur. Ancak zamanla kapsamına giren konular arttıkça sosyal barış, sosyal adalet ve sosyal refah amaçlarının yanı sıra özel amaçlarında da değişim meydana gelmiştir. Sosyal politikanın özel hedeflerine örnek verilecek olursa; gelir dağılımında meydana gelen bozulmaların giderilmesi, kadın, genç ve eğitim alanlarındaki işsizliğin önüne geçilmesi, yoksulluğu engelleyecek politikaların geliştirilmesi, eğitim politikaları ile iş gücü piyasası arasında bağlantı oluşturulması, toplumun bütününe genişletilecek bir eğitim verilmesi şeklindedir (Bedir, 2015: 11).

Sosyal politika, toplumda yer alan zengin ile fakir arasındaki farkı en aza indirmek, işçi ve burjuvazi arasında uzlaşma sağlamak, engeli olmayan ile engelli arasındaki farklılıkları minimuma getirmek gibi hedefleri çerçevesinde toplumsal uzlaşmayı sağlamak istemektedir (Ören, 2013: 27).

Değişime elverişli yapıya sahip olmasından dolayı sosyal politika, sosyal yapılarda meydana gelen değişimlerden kolayca etkilenecek değişimlere ayak uydurmaktadır. Bu yüzden de sosyal politikanın ortaya çıktığındaki sorunlara ürettiği politikalarla günümüzde ürettiği politikalar farklılaşmaktadır. Çünkü ortaya çıkan sorunlar değiştikçe üretilecek çözümler de değişmektedir. Bütün bu değişimlere rağmen, toplumda yaşayan vatandaşların-grupların arasındaki sosyo-ekonomik dengeyi koruma anlayışı değişime uğramadan devam etmektedir (Sönmez, 2010: 51).

Sosyal politika ve devlet arasındaki ilişki amaçları bakımından ele alındığında, ikisinin de taraflar ve farklı çıkar grupları arasındaki dengeyi ve uzlaşmayı sağlamada aktif oldukları görülmektedir. İşçilerin uygun olmayan çalışma koşulları altında çalışmasından dolayı sosyal politika ortaya çıkmış, çalışanları koruyucu düzenlemeler getirilmiştir. Devlet, ayırım yapmaksızın ülkedeki sosyal gelişmeyi hızlandırıcı grup ve sınıfları kapsayan politikalar geliştirmiştir. Devletin aracı oluşuyla sosyal politika; eğitim, gelir dağılımı, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik politikaları yoluyla ülkenin ekonomik ve sosyal refahını geliştirecek uygulamalar gerçekleştirmeye başlamıştır (Şenkal, 2005: 48-49).

Toplumdaki belli bir dönemde var olan sosyal bilincin etkisiyle oluşturulan sosyal düzeni, devletin anayasa düzeni olarak da belirtmek mümkündür. Anayasada sosyal politika ilkeleri kimi zaman açık kimi zaman örtülü bir biçimde belirtilmiştir. Bu ilkelerin ne anlama geldiğini belirleme görevi ise sosyal politikaya düşmektedir (İzveren, 1970: 6).

Sosyal politikaların ülke çapında nasıl bir yol izleyeceğini iç ve dış dinamikler belirlemektedir. Sosyal politikalar ve ekonomik sistem arasında yapı ve gelişmişlik perspektifinde bir ilişki bulunmaktadır. Buna rağmen sosyal politika evrensel niteliğe sahip olsa da devletlerin kendilerine özgü çözümleri bu ilişki ya da bağı farklılaştırabilir. Farklı ekonomik sistemleri benimsemiş devletlere bakıldığında da kendilerine ait sosyal politikalar benimsedikleri görülmektedir (Altan, 2006: 12).

Sosyal politika, iktisadi faaliyetlerden ötürü bazı sosyal kesimlerde meydana gelen maddi yöndeki olumsuzlukları ve sosyal adaletsizliği ortadan kaldırmayı ve adaleti sağlamayı amaç edinmiştir (Seyyar, [tarihsiz]). Sosyal politikanın amacı sosyal adaleti sağlamak olduğundan, eşitlik ve adalet kavramlarıyla yakın bir ilişki içerisinde olduğu söylenebilmektedir (Sunal, 2011: 284). Eşitlik ve adalet sağlanamadan, sosyal politikanın amacı olan sosyal adaletin sağlanması ve devam ettirilmesi mümkün olmayacağından eşitlik ve adaleti sağlamak önem arz etmektedir.

Sosyal politika sadece sınıfsal eşitlik üzerinde durmamış, cinsiyet eşitliğini de sağlamaya çalışmış, kadınların iş gücüne katılımını desteklemiştir (Ersöz, 2011: 54). Böylece sosyal politikanın eşitlik yönünden etki ettiği alan genişlemiş, hem sınıfsal eşitlik hem de iş gücünde erkeklerin yanı sıra kadınların da yer alması desteklenerek cinsiyet eşitliği de sağlanmaya çalışılmıştır.

Bireylerin sorun çözme yeteneklerini geliştirme, sosyal işlevselliklerini artırma, streslerini azaltma, insanın iyi olmasını sağlama, işsizliğin minimuma indirme, yoksulluğu mümkün olduğunca azaltma ve insan haklarının beklenen öneme kavuşturma gibi faaliyetlerin sosyal politikanın amaçları arasında olduğu söylenebilir (Yolcuoğlu, 2012: 145).

Sosyal politikanın amacı insanların yaşam kalitelerini yükseltmeye yardımcı olmaktır. Bunun yanında insanları kontrol edip denetleme işlevi de görmektedir. Her iki ifade de doğrudur, ancak her ikisi de tek başına kullanıldığında sosyal politikanın

işlevini tam olarak yansıtamaz. Örneğin ABD’de kamu yardımları ile insanların hayatta kalmaları için belirli bir para verilmekte ve kamu yardımı programları ile çalışma hayatından çocuk sayısına kadar birçok denetim yapılmaktadır (Blau, 2003: 4).

Sosyal politikaların hayata geçirilmesindeki amaç ise; toplum düzeninin korunması ve sosyal barışın devamlılığının sağlanmaya çalışılmasıdır. Karşılaşılması muhtemel sorunların görmezden gelinmesi, gereksinimlerini kendileri gideremeyen bireylere yardımcı olunmaması, toplumsal yaşama uyum sağlayamayan ve aynı zamanda suç ve şiddet eğilimi yüksek olan bir kitleyi de meydana getirmektedir. Bu sebeple, liberal ekonomik bir politika olmasına karşın, devletlerin ilk sosyal politika önlemlerine başvurma ihtiyacı endüstri devrimi sonrasında yaşanan işçi hareketleri ve grevlerin sanayileşmiş ülkelerde var olan düzeni bozacak derecede yaşanmasından kaynaklanmıştır (Ersöz, 2011: 50).

Devletin, sosyal devlet niteliğini kazanabilmesi için toplumda yaşanan sorunları, yavaş işlemekte olan sosyal sistemleri, toplumda korunma ihtiyacı bulunan kesimlerin problemlerini analiz ederek, bu sıkıntıları giderebilecek sosyal politikalar oluşturması gerekmektedir. Bu şekilde olursa, hem toplumsal uzlaşımın hem de sosyal refahın sağlanması mümkün olacaktır. Toplumsal uzlaşmanın sağlanabilmesi için toplumda yaşayan yurttaşların problemlerinin mümkün olduğunca giderilmesi gerekir. Yaşanan problemlerin minimum olabilmesi ise, devlet yardımına ihtiyaç duyanların vatandaşlık hakları, sosyal haklar ve sosyal güvencelerden yararlanmalarını gerekmektedir (Öner, 2013: 25).

Sosyal sorunlar sosyal politikaya ihtiyaç duyulmasına sebebiyet vermektedir. Bu yüzden sosyal sorunların karmaşık oluşunun birçok nedeni vardır. Bu nedenler şu şekildedir (Cortese, 2003: 160):

- Sosyal problemleri birey açısından görmek: “mağduru suçlama” çoğu zaman yapısal faktörleri gözden kaçırarak, bireyin yaşadığı olumsuz koşulların devam etmesine neden oluyor,
- Sosyal problemleri tanımlama sorunu,
- Toplumun çeşitli grupları arasında çoğu zaman çelişen çıkarlar,
- Yoksulluk ve mülkiyet suçları gibi birçok sorunun ısrarcı ve karmaşık karakteri.

Sosyal politika topluma yaşam kalitesi, eğitim, vatandaşlık, kültür, ekonomi gibi konularda gelişme yaşatmaktadır(Hernandez, Noruzi, Ali, 2011: 288). Bu yüzden sosyal politikalar toplum için oldukça önem arz etmektedir.

Sosyal politika, ekonomik olayların sebep olduğu insanlar arasındaki ilişkileri de toplumsal bir bütün olarak incelemektedir. Sosyal politikanın konusunu, ekonomik olayların insanlar üzerinde ne gibi bir etki bıraktığı, ne tür sorunlar meydana getirdiği ve bu sorunların nasıl çözüleceği oluşturmaktadır (Güven, 1996: 1). Bu şekilde kavramsal bir havuza sahip sosyal politikanın dar ve geniş anlamda neye karşılık geldiğinin bilinmesi gerekmektedir.

1.4.1. Dar Anlamda Sosyal Politika Tanımı ve Tarihçesi

Almanya'da Prof. Riehl, sosyal politika kavramının dar anlamıyla ilk kez 19. yüzyıl ortalarında; Endüstri Devrimi'nin ardından ortaya çıkan sınıfsal çelişki ve çatışmalar sonucunda toplumsal düzenin bozulmasını engellemek için alınması gereken önlemler olarak kullanıldığını söylemiştir (Gülmez, 2000: 1). Prof. G. Kessler dar anlamda sosyal politikayı, sosyal sınıfların devinimleri, zıtlıkları ve mücadelelerine karşın devleti ve hukuk düzenini korumayı ve sürdürmeyi amaç edinen bir siyaset olarak açıklarken, buna yakın bir açıklama da Orhan Tuna ve Nevzat Yalçıntaş'tan gelmiştir. Tuna ve Yalçıntaş ise kavramı, kapitalist ekonomi düzeninde işçi ve burjuva sınıfları arasındaki zıtlıkları ve mücadeleleri azaltmaya hatta mümkün olduğunca zıtlıkları ortadan kaldırmaya, mevcut ve yürürlükte olan düzeni sürdürürken sağlamlaştırmayı da amaç edinen bir politika olarak belirtmiştir (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 29). Kessler ve Yalçıntaş, işçi ve burjuvazi arasındaki çatışmaların devletin var olan düzenini bozmaması için devletin düzeninin korunmasına hatta daha da sağlamlaştırılmasına dikkat çekmişlerdir. Mümkün olduğunca işçi ve burjuva sınıfı arasındaki çatışmaların engellenmesini vurgulamışlardır.

İşçi ve burjuva sınıfı arasında yaşanan anlaşmazlıklar ve işçilere düşük ücret verilmesine karşılık uzun süreli çalışmalarının beklenmesi, işçilerin hak arama sürecini başlatmış ve işçilerin çabaları sonucunda sosyal haklar ve sosyal güvenlik konusunda bir takım çözümlerin sunulmasına başlanmıştır (Ören, 2013: 28). Böylelikle işçi sınıfının problemlerini çözüme kavuşturacak önlem ve uygulamalarla sosyal politika

denilen yeni bir politika gün yüzüne çıkmıştır. Sosyal güvenlik başta olmak üzere birçok uygulama önce ücretli çalışanlara yönelmiş fakat daha sonra bu önlem ve uygulamalarda hedef kitlelerde değişiklik olmuş, uygulamaların niteliğinde ise önemli gelişmeler görülmüştür (Koray, 2000: 10).

Endüstrileşen dünyada burjuva egemen sınıf haline gelmiştir. Burjuva sınıfı sermaye birikimini hızlandırmak istemektedir. Ancak işçi sınıfı ise zor ve ağır olan çalışma şartlarına tepki göstermiş ve devletlerin ilk olarak bu yönde bir sosyal politika üretmesini zorunlu kılmıştır (Bedir, 2015: 4).

İşçi sınıfında çeşitli sol ideolojilerin yer bulmaya başlaması vb. etkenler dar anlamda sosyal politika tedbirlerinin uygulanmasını etkin kılmıştır. İşçi sınıfı ve burjuvazi arasındaki eşitsizlik ve yoksulluğun arttığı bu ortamda çatışmaların şiddetini arttırması, kapitalist ekonomilerde işçi sınıfına yönelik ekonomik düzenin değiştirilmesi, yaşanan çatışmanın barışçı bir yolla çözüme kavuşturulması, sosyal barışın sağlanması gibi etkenler dar anlamdaki sosyal politikanın esasını oluşturmaktadır (Aydın, 2008: 25).

Devletin faaliyetleri yalnızca belli bir sınıfa yönelik oluyorsa burada dar anlamda bir sosyal politikanın var olduğunu söylemek mümkündür. Dar anlamda sosyal politika, toplumdaki mevcut devinimleri, mücadeleleri, çelişkiler karşısında hukuksal düzenle birlikte devleti de devam ettirmeyi ve korumayı amaçlayan çalışmalarını içeren bir alandır (Talas, 1992: 15). Dar anlamıyla sosyal politika, işçileri korumayı ve işçiler için gerekli önlemleri almayı amaçlamıştır (Şenkal, 2005: 26). Bu yüzden de sosyal politika, ilk olarak işçilerin korunması için işçi hakları üzerinde durmuştur.

Dar anlamda sosyal politika kavramı, işçi sınıfına ve işçi sınıfının temel sorunlarına ilişkin dar bir kapsama sahip, sınırlı ve amaçlı bir politika olmakla birlikte, bu yönüyle de eşitsizliğin, emek ve sermaye arasındaki çelişkilerin gitgide arttığı endüstrileşen toplumlara ait bir politika olarak karşımıza çıkmaktadır. Asıl amacı ise, artan emek-sermaye çatışmasını minimum kılmaktır. Endüstri sektöründe yoğun bir şekilde çalışmakta olan emekçiler adına Endüstri Devrimi'nin ilk dönemlerinde hiçbir meşru ve kurumsal koruma mevcut değilken siyasal haklar da bir tek ayrıcalıklı insanlara tanınmıştır. Bu yüzden geniş kitleler adına demokrasiden ve devletin korumasından söz etmek mümkün değildir. Devlet genellikle ekonomik ve siyasal

açından güçlü olan burjuvazinin yanında olmuştur. Bu nedenle endüstrileşen, kentleşen ve proleterleşen toplumlarda toplumsal çatışmanın büyümesi kaçınılmazdır (Koray, 2008: 33).

Sonuç olarak dar anlamıyla sosyal politika; kapitalist toplum ve iktisat düzenini temel almış, düzen içerisinde yalnızca işçi ve burjuvazi sınıfı arasındaki ilişki ve çelişkilerden yola çıkmış, sanayileşmenin hızla gelişmesinin sebep olduğu sosyal problemleri çözüme kavuşturmayı hedeflemiş ve özellikle işçi sınıfını bu problemlerden sakınmaya çalışmış, var olan düzeni korumayı amaç edinmiştir (Ersöz, 2011: 51).

1.4.2. Geniş Anlamda Sosyal Politika Tanımı ve Tarihçesi

Sosyal politika kavramı ilk kez Almanya'da, endüstrileşme ve kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan iş kazası, işsizlik, hastalık, yaşlılık vb. sorunlara karşı işçilerin korunabilmesi ve işçilere yönelik bir takım önlemlerin alınabilmesi için kullanılmıştır (Koray, 2008: 33).

Sosyal politika kavramının, bir zaman sonra anlamında ve uygulamalarında değişime sebep olacak gelişmeler yaşanmıştır. Batı toplumlarında hem insan haklarının gelişim göstermesi, maddi refahın artması, özgürlük, eşitlik ve adaletin sosyal bir nitelik kazanması vb. gelişmelerin görülmesi hem de ekonomik büyümeyi güvence altına almak amacıyla nitelikli bir toplum ve iş gücüne sahip olunmasının önemli olduğu daha iyi kavranmıştır. Bundan ötürü de sosyal politikaların alanı ve kapsamı değişime uğramıştır (Koray, 2000: 10).

Dünyada yaşanan değişimler ve gelişmelerden etkilenen ve bir dönüşüm yaşayan sosyal politika kavramı, toplumun tümünü kapsayan bir nitelik kazanmıştır. Küreselleşmeyle birlikte oluşmuş olan konjonktürel gelişmeler çerçevesinde sosyal refahın toplumun tümüne etki edebilmesi amacıyla, sosyal politika uygulamaları geliştirilmeye başlanmıştır. Böylece sosyal politika kavramı dar anlamından sıyrılmış, toplumun tümüne sirayet etmesinden ötürü de geniş bir anlam kazanmıştır (Ören, 2013: 30). Geniş anlamda sosyal politika, tüm sosyal alanlar ve sosyal grupların problemleriyle ilgilenmekte ve bu problemlerin giderilmesi için çözüm yolları bulmaya çalışmaktadır. Geniş anlamda sosyal politika, sosyal adalet, sosyal gelişme, sosyal denge ve sosyal

bütünleşme hedeflerini konu almaktadır. Çalışma ilişkileri bağlamında geliştirilen sosyal politikalar her ne kadar yeni olsa da, geniş anlamdaki sosyal politikaları insanlık tarihinin ilk dönemlerine kadar dayandırmak mümkündür (Ersöz, 2011: 52).

Geniş anlamda sosyal politika, yalnızca işçi sınıfının korunmasına yönelik olmayarak, işçi sınıfının korunmasının yanında tüm toplumsal kesimlere yönelik alınan önlemler bütünü olarak açıklanabilmektedir. Geniş anlamda sosyal politika, istihdam, işsizlik, gelir dağılımı, sosyal güvenlik, sendikalar, toplu pazarlık, vergi politikaları, endüstriyel demokrasi gibi konuları bünyesinde barındırması sebebiyle oldukça geniş bir kapsama alanına sahiptir. Yaşlıları, işsizleri, çocukları, bakıma muhtaçları vb. grupları ilgilendiren birçok konuyu içinde barındırmaktadır (Karakış, 2009: 96). Topluma bir bütün olarak bakmakta ve toplumdaki bütün sınıfları ilgilendiren konuları sınıf farkı gözetmeden ele almaktadır (Talas, 1992: 16). Geniş anlamda sosyal politika, yalnızca işçi ve burjuvazi sınıfını kapsamamakta, sosyal dengenin sağlanabilmesi için zaman ve mekan fark etmeksizin alınması gerekli olan önlemleri gidirmesinden dolayı yalnızca işçi sınıfını koruyan önlemler almamakta, toplumda yer alan sınıfların geneline yönelik önlemler almaktadır (Tokol, 1995: 1).

Sosyal politika kavramı modern devlete ait bir kavram olmakla birlikte, insan hakları ve demokrasinin gelişimine ek olarak, sınıf mücadelelerinin varlığıyla şekillenmiştir. Bir taraftan devlet, toplumsal sınıflar ve çıkarlar arasında orta yol bulmaya çalışırken diğer taraftan ise toplumun her kesimine eşit ve adil olmakta, toplumun genelinin çıkarlarını gözetmektedir. Sosyal politika, makro ekonomik politikaların yanı sıra siyasal seçimlerle de ilişkilendirilebilir. Ayrıca sosyal politikayı, toplumsal-siyasal ekonominin çatısı altında da ele almak mümkündür. Sosyal politikaların, sosyal eşitlik ve sosyal adalet sağlanması ve bu anlamlarla özdeşleşmesi sosyo-ekonomik hakların kabul edilmesi ve vatandaşlığın sosyal bir boyuta ulaşması, toplumsal-siyasal bir gelişme ile yakından ilişki içerisindedir. İşçi sınıfının ezildiği, haklarının verilmeyerek zarar gördüğü toplumlarda, sosyal politikaların içerik ve kapsamı yeterli olmamakla birlikte sosyal politika sosyal haklar ya da sosyal vatandaşlıklarla bir bütünlük sağlayamamakta böylece sosyal hizmetler ve yardımların ötesine geçememektedir. Bundan ötürü devletlerin tümünde farklı derecelerde de olsa görülen sosyal politika, boyutları, hedefleri ve niteliğiyle birlikte bir bütün olarak

öneme sahiptir. Devlet anlayışı bağlamında da bu nitelikler oldukça önemlidir (Koray, 2008: 36-37).

Geniş anlamda sosyal politikanın, sosyal adalet ve sosyal eşitlik ile birlikte sosyal refahı sağlama amacı güden, sosyal sorunların kapsamı ile aynı kapsamda olan, ekonomi politikalarına sosyal bir boyut kazandırmayı amaç edinen ve ekonominin işleyişindeki bozulmalara karşı onarıcı politikalar geliştirmeyi amaçlayan, bu bakımdan sosyal dengeyi arzu eden hümaniter bir bilim dalı olduğu söylenebilir (Bedir, 2015: 5).

1.4.3. Günümüzde Sosyal Politika Kavramı

Yaşanan gelişmelerin etkisiyle günümüzde sosyal politikada, anlam ve uygulama bakımından değişim meydana gelmiştir. Devlete ait olan ve topluma yönelik faaliyetler içeren sosyal politika, siyasal ve toplumsal yapıda meydana gelen herhangi bir değişimden etkilenmekte ve bu değişime ayak uydurmaktadır. Piyasanın küreselleşmesinden kaynaklı sorunlar yaşanmakta ve bu yüzden de devlet anlayışı ve yapısında değişiklikler görülmektedir. Toplumsal yapıda yaşanan değişimler beraberinde yeni sorunlar ve ihtiyaçları getirmektedir. Sosyal politika bu gerekçelerden dolayı uygulamalarını sürekli değiştirmektedir (Koray, 2007: 19-20). Her yeni sorun beraberinde yeni çözüm yolları gerektirdiğinden sosyal politika da eski yöntemlerle yeni sorunlara çözüm üretememekte ve kendini yeni şartlara göre yenilemektedir.

Sosyal politika uygulamalarını genişleten, geriletene unsurların yanı sıra içerik ve kapsamında da değişime sebep olan birçok unsur bulunmaktadır. Bu yüzden sosyal politikadan eskisi gibi bahsetmek çok da kolay değildir. Sosyal politika alanında etkili olan çelişkili ve karmaşık pek çok unsurda artış yaşanmıştır. Örnek verilecek olursa; çocuk, kadın hakları vb. isimlerle anılan ve diğer adıyla üçüncü kuşak hakları olarak da adlandırılacak hakları gerçekleştirebilmek için sosyal politikalar oldukça önemlidir. Çünkü hakların meşru olması rahat bir şekilde uygulanmasının gerçekleşmesine yetmemektedir. Bu yüzden de pek çok konuyu ilgilendiren hakları uygulayabilmek için sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bundan ötürü, ilk zamanlarda yalnızca işçi sınıfının hakkına ve ezilişine yönelik koruma öngören sosyal eşitlik ve sosyal adalet temelini benimseyen sosyal politika, zamanla dünyada meydana gelen toplumsal değişimlerin etkisiyle dönüşmeye devam etmektedir (Koray, 2008: 38).

Günümüzde sosyal politika, zamanın ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Sorunlar ve ihtiyaçların artmasıyla, sosyal politikanın da alanı genişlemektedir. Oluşturulan sosyal politikalar, belli bir kesime ve soruna karşı değil, toplumun tümüne ve sorunun tamamına çözüm üretecek şekilde olmaktadır. Günümüzde sosyal politikalar, çocuktan kadına, kadından engelliye kadar pek çok alanı kapsayan niteliktedir (Ören, 2013: 31).

Çağımızda sosyal politika, çalışma şartlarının iyileştirilmesi, işsizlik sorununun çözülmesi, insan onuruna yakışır şartlarda iş imkanı sunulması, yoksulluğun azaltılması, çevre sorunlarına karşı çözüm yolları geliştirilmesi, konut probleminin giderilmesi, çocuk ve yaşlıların bakım ihtiyaçlarının karşılanması, kadınlara yönelik yapılan ayrımcılığın ortadan kaldırılması, gelir dağılımında yaşanan adaletsizliğin önlenmesi, ırkçılığın engellenmesini sağlama vb. konuları kapsamaktadır (Kayalı, [Tarihsiz]: 2).

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK BELEDİYE ve SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. KAMU YÖNETİMİNDE GENEL OLARAK ÖRGÜTLENME

1982 Anayasası'nın 123. maddesinde "idarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır" ifadesi yer almaktadır. Bu bağlamda, kamu yönetiminde örgütlenme "merkezden yönetim" ve "yerinden yönetim" şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Bu yönetim şekilleri aşağıdaki paragraflarda genel olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1.1. Merkezden Yönetim

Merkezden yönetim, yönetsel hizmetlerin merkezde toplanması ve merkezde toplanan yönetsel hizmetlerin, merkez ve merkezin hiyerarşisi altında olan kuruluşlarca faaliyetinin gerçekleştirilmesidir. Bu yönetim biçiminde ülke yönetimi, merkez yönetimi tarafından tek elde toplanmaktadır. Yönetim teşkilatı ise tektir. Tüm kararlar devlet tüzel kişiliği adına alınmakta ve hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi için verilen yetkiler devlet merkezindeki yönetim tarafından gerçekleştirilmektedir. Hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi için gelir ve giderler devlet bütçesi bünyesindedir. Hizmetlerin sunumunda yer alan diğer kamu görevlileri ve memurlar merkezden yönetim çatısı altında yer almaktadırlar (Gözübüyük, 2001: 82).

Ülkede merkez memurları geniş yetkilerle donatılırken, alt kademedeki yer alanların yetkilerinin ve takdir haklarının azaldığı yönetim biçimi merkezden yönetim olarak adlandırılmaktadır. Merkezden yönetim biçimi uygulandığında kararları üst kademedeki yöneticiler almakta, alt kademedeki memurlar ise üstlerine danışmadan bir uygulama yapmamakta, her şeyi üst kademedeki yöneticilerine sorarak yapmaktadırlar (Tortop vd. 2012: 68).

Merkezden yönetim ilkesinin uygulandığı ülkelerde idari hizmetler, devlet merkezindeki sayıları belirli ve sınırlı olan bir ya da birkaç yetkili tarafından planlanmakta, düzenlenmekte ve yürütülmektedir (Günday, 2004: 57).

Merkezden yönetimin özellikleri şu şekildedir (Parlak ve Sobacı, 2005: 14): Merkezden yönetimin tek bir tüzel kişiliği bulunmakta olup bu tüzel kişilik de devlet tüzel kişiliğidir. Devlet, kamu hizmetlerini konularına göre ayırarak bakanlıklar şeklinde örgütlemiştir. Vatandaşlara sunulacak olan kamu hizmetler bir merkezde toplanarak düzenlenmektedir. Karar alma yetkisi ve sorumluluğu ise başkentte ikamet etmekte olan bazı yetkililere aittir. Kamu hizmetlerini yürütebilmek için gereken gelir ve giderler merkezi bütçede toplanmaktadır. Merkezi idarenin bir uzantısı olan taşra teşkilatı bulunmaktadır. Taşra teşkilatında görevli olanlar merkezin emir ve talimatlarına tabiidir. Merkezi idare bakanlıklara, bakanlıklar da başkent teşkilatı ve taşra teşkilatı olmak üzere birimlere ayrılmış olsa da devlet bütünlük sergilemektedir. Devletin bütünlüğü hiyerarşik düzen ile sağlanmaktadır.

Merkezden yönetimin yararları şu şekildedir (Günday, 2004: 58-59):

Merkezden yönetim, ülkenin tamamının tek bir otorite altında bir araya gelmesini sağlayarak, güçlü bir devlet yönetiminin kurulmasını mümkün kılmaktadır. Tarihi gelişim içinde modern ve güçlü devletlere bakıldığında merkezden yönetim sisteminin uygulanmasıyla kuruldukları görülmektedir. İdari hizmetlerin yürütülmesinde merkezden yönetim hem tasarruf sağlamakta hem de idari hizmetlerin daha rasyonel bir şekilde yürütülmesi mümkün olmaktadır. Beşeri ve mali kaynaklar bu sistemde merkezde birleşmekte veböylece kaynakların toplum yararına verimli bir şekilde kullanımı sağlanmaktadır. Ayrıca merkezden yönetim sisteminde, tüm ülkenin tek bir otorite altında toplanmasıyla, idari hizmetlerin ülke genelinde yeknesak bir şekilde yürütülmesi sağlanmaktadır. Merkezden yönetim biçimiyle, idari hizmetlerin yürütülmesi açısından yöreler ve vatandaşlar arasındaki birlik ve eşitlik mümkün kılınmaktadır. İdari hizmetlerin devamlılığını sağlayabilmek için gerekli olan parasal kaynaklar, araç ve gereçler merkezde toplandığından dolayı idari hizmetlerin merkezden yönetim sisteminde farklı yörelerde yürütülmesi, yörelerin mali olanakları ile bağımlı ve orantılı olmamaktadır. Merkezden yönetim ilkesinin uygulanması, ülkenin yöreleri

arasında yaşanan farklılıkları ortadan kaldırması ve ülkenin gelişmemiş veya az gelişmiş yörelerinin gelişmelerine katkı sağlamaktadır.

Merkezden yönetimin sakıncaları ise şu şekildedir (Eryılmaz, 2007: 72-73):

Merkezden yönetim, kamu hizmetlerinde gecikmelere sebep olabilmekte, aynı zamanda hizmetlerin yürütülmesine ilişkin kararların başkentte alınmasından dolayı hizmetlerin yerel ihtiyaçlara uygun olmamasına da neden olabilmektedir. Bu durum da kaynak israfına sebebiyet verebilmektedir. Kırtasiyecilik de merkezi yönetimde daha sık görülebilen bir olgudur. Karar alma yetkisinin merkezde toplanmasından dolayı alınan kararların ilgili birime yönlendirilmesi ve bunların izlenebilmesi sağlam bir bürokrasiyi gerekli kılmaktadır. Merkezi idarenin bölge ile il kuruluşları, halk ve merkez arasında adeta bir köprü görevi görmektedirler. Bu yüzden de kamu hizmetlerine yönelik faaliyetleri merkezle görüşerek ve yazışarak sürdürmeye çalışmaktadırlar. Taşrada görevli olan memurlara çok fazla inisiyatif hakkı verilmemiş olmasından dolayı memurlar bilgi ve becerilerini değerlendirmeye, geliştirmeye fırsat bulamamakta, bu da hizmetler yönünden ilgisizlik ve isteksizliğe yol açabilmektedir. Esas itibariyle merkezi idare, ulusal düzeyde stratejik kararlar alan ve bu kararların yürütülmesini sağlayan bir organ olmalıdır. Bu sebeple, merkezi idarenin günlük ve rutin işlerle uğraşması, çok fazla hizmetle yükümlü olmasına sebep olmaktadır. Hizmet yükündeki artış da temel fonksiyonların uygulanmasında engel teşkil etmekte ve gitgide etkisizleştirmektedir. Halkın kamu hizmetlerine yönelik ilgisi ve katılımı merkezi yönetim sisteminde azalabilmektedir. Çünkü merkezden yönetim sisteminde, hizmetlerin çoğunluğu başkentte kararlaştırılıp yürütülmektedir. Halkın kendi ile alakalı konularda görüşünün alınmaması, halkın her şeyi merkezi idareden beklemesine sebep olmaktadır. Bu durum da demokrasi anlayışına uymamakta, halkın yönetime katılımını zayıflatmaktadır. Oysaki demokraside halkın yönetime katılımını sağlamak ve sosyal sorumluluğu geliştirmek oldukça önemlidir.

2.1.2. Yerinden Yönetim

Yerinden yönetim, yerel yönetimler ve siyasal anlamı dışında yönetimde kullanılan adem-i merkeziyet (decentralization) kavramları birbirleri yerine kullanılabilen ve aynı anlamlara gelen sözcüklerdir (Keleş, 2006: 21).

Yerinden yönetim, devletten ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir. Kendine ait gelir ve giderleri olan, yerel halka yönelik hizmet sunan ve demokrasinin gelişmesinde yerel düzeyde katkısı olan bir yapılandırma. Yerinden yönetim, hizmet sunumu ve demokrasinin yerel düzeyde gelişmesine sunduğu katkılarla her geçen gün önemini arttırmaktadır (Koçak, 2008: 14).

Yerinden yönetimde, farklı tüzel kişiliğe sahip yerel birimler tarafından üretilen hizmetler yerel düzeydeki toplumsal ve kamusal ihtiyaçların giderilmesini sağlamaktadır. Yerinden yönetim, icrai kararları merkez dışında almasına rağmen hiyerarşik olarak merkeze bağlı haldedir (Ulusoy ve Akdemir, 2005: 45).

Yerinden yönetimlerin, kendilerine ait personelleri, malları, gelirleri, merkezden ayrı bütçeleri vardır. Yasal sınırlar dahilinde bütçelerini istedikleri şekilde yerel hizmetlere harcama hakları ve merkeze karşı özerklikleri bulunmaktadır. Ancak bu özerkliklerinin olması merkezden bağımsız oldukları anlamına gelmemektedir. Özerklikleri, merkezin koyduğu kuralları kendi karar organlarının isteğiyle kullanabilmeleri anlamına gelmektedir (Koçak, 2013: 19).

Yerinden yönetim, hizmetlerin halka sunumunu çabuklaştırmakta ve kolaylaştırmaktadır. Bireylere kendi problemlerini çözebilmeleri için farklı şekillerde çözümleri deneme şansı vermektedir. Bu sayede belediyeler, işbirliği yapma ve yardımlaşmanın gelişmesini sağlamaktadırlar. Bireysel olarak veya topluluk halinde konut, gıda maddeleri üretimi, ulaşım vb. konularda işbirliğine gidebilmektedirler (Keleş, 2006: 26).

Yerinden yönetim, yetki genişliğine dayanan merkezden yönetimle kıyaslandığında, merkezden yönetime göre daha güçlü bir yönetim biçimi olduğu görülmektedir. Bazı ülkelerin anayasalarında, devletin ve yerinden yönetim kuruluşlarının görev ve yetkileri de belirtilmektedir (Tortop ve İsbir, [Tarihsiz]: 102).

Yerinden yönetimin yararları şu şekildedir (Gözübüyük, 2001: 86):

Yerinden yönetimler, demokratik esaslara merkezden yönetime göre daha uygun olmakta ve halk yerel yönetimlerle yönetime katılabilmektedir. Merkezden yönetimin hizmetin ileyiinde sebep olduğu problemler yerinden yönetim ile daha aza indirilebilmektedir. Ayrıca yerinden yönetim ile kırtasiyeciliğin azalması sağlanabilmekte, hizmetler yerel ihtiyaçları bilebilen ve duyabilen yöneticilerce karşılanmakta, hizmetin yürütülmesi hızlanmaktadır. Bunun yanı sıra hizmetten yönetim kuruluşlarıyla da hizmetlerin daha ussal ve işin gereklerine uygun yerine getirilmesi mümkün olmaktadır.

Yerinden yönetimin sakıncaları Şu Şekildedir (Günday, 2004: 66):

Yerinden yönetimin en önemli sakıncası sistemin uygulanmasıyla ülke bütünlüğünün ve milli birliğin sarsılabılme tehlikesinin olmasıdır. Demokratik ilkelere yerinden yönetimin daha uygun olmasının yanı sıra partizanca uygulamalara ve ekimelere yol açabilme tehlikesi de bulunmaktadır. Yerel yönetim organları belirli bir süre için seçilmiş olduklarından başarısı ancak belli bir zaman geçince anlaılabilecek yatırımlardan uzak durarak, bunun yerine kısa zaman içerisinde başarısı anlaılabilecek yatırımlara yönelebilmektedirler. Bu yüzden idareler ellerindeki kaynakları oy getirebilmesi için gösteriş harcamalarında kullanabilmekte ve bu kaynakları israf edebilmektedirler. Yerel yönetimler üzerindeki parti çıkarları vatandaşlar arasında bir ayrımcılığa sebebiyet verebilmekte ve onlara yönelik eşitsizliğe neden olabilecek işlemler yapılmasına yol açabilmektedir. Yerel yönetim kimi hizmetlerin merkezi idarenin dışındaki belli bir yöredeki idari kuruluşlarca gerçekleştirilmesini ifade ettiğine göre, aynı idari hizmetler farklı yörelerde değişik Şekillerde gerçekleştirilebilmektedir. Bundan ötürü, ülkenin az gelimi veya gelimemi yörelerinin kalkınma ve gelişme Şartları azalabileceği gibi gelimi yörelerle az gelimi veya gelimemi yöreler arasındaki denge de gittikçe bozulabilmektedir. Hizmet yerinden yönetim kuruluşları genel olarak devletin bütçe ve muhasebe usullerinden ayrı tutulmalarından ötürü mali yönden denetimleri zor olmaktadır. Bu da kuruluşlar arasında mali idaresizliklere, kötü uygulamalara ve suiistimallere sebep olabilmektedir.

Yerinden yönetim, "siyasi" ve "idari" olarak ikiye ayrılmaktadır (Eryılmaz, 2007: 77). Bu yüzden çalışmada yerinden yönetim siyasi yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim olarak iki Şekilde incelenmiştir.

2.1.2.1. Siyasi Yerinden Yönetim

Siyasi yerinden yönetim, siyasi gücün merkezi idare ve mahalli idareler arasında paylaşılmasıdır. Siyasi yerinden yönetim sisteminde, otorite merkezde toplanmamaktadır. Bu yönetim sisteminde birçok birim arasında otorite bölümü gerçekleştirilmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2005: 46). Devletler, siyasal yapıları bakımından değişik biçimde kurulabilmektedir. Bunlardan başlıcaları ise "üniter devlet", "federasyon" ve "konfederasyon"dur (Nadaroğlu, 2001: 23).

Üniter devlet, siyasi yönden merkezîyetçiliği yani tekçiliği simgeleyen bir devlet modelidir. Tek bir yürütme organı ve yargı organı vardır. Üniter devlette idari yetkiler genel itibariyle merkezi idare tarafından kullanılmasına rağmen bu durum üniter devlet için bir zorunluluk teşkil etmemektedir. Nedeni ise, idari yetkilerin merkezi idare tarafından kullanılması, siyasi yerinden yönetimin gereği değil, idari yerinden yönetimin gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Ülkede siyasi merkezîyetin var olması, idari merkezîyetin de var olacağı anlamına gelmemektedir. Lakin ülkede siyasi yönden yerinden yönetim varsa (federal devlet mevcutsa), idari yönden yerinden yönetim de vardır. Günümüzde Türkiye, İngiltere, Fransa, Macaristan, Yunanistan, Romanya ve Bulgaristan üniter devlet modeline örnek olarak gösterilebilmektedir (Nadaroğlu, 2001: 23).

Federasyon ise, federe devletlerin oluşturmuş oldukları bir devlet modelidir. Federasyonu oluşturan bu devletler, milletlerarası kişiliğe sahip olmayan devletlerdir. Federal devlet, federasyonda üstün yetkilerle donatılırken, uluslararası kişiliğe sahip ve tek hükümeti olan devlettir. Federal anayasa ile federal devlete bırakılanların dışında kalmak kaydıyla, federe devletler ya da bunlara üye devletler veya devletçikler de denilebilmektedir. Ayrıca bu devletlerin yasama ve yargı bağımsızlıkları da bulunmaktadır. Günümüzde, ABD, Almanya, İsviçre ve Hindistan federasyonlara örnek devletler olarak gösterilebilmektedir (Nadaroğlu, 2001: 24).

Siyasi yerinden yönetim, federal sisteminin oluşmasında etkili olmuştur. Federalizm, üniter devlet sisteminden farklı olmakla birlikte üniter devlet sisteminin tam tersidir. Üniter devlette, merkezi idare ile vatandaşlar arasında giren egemenlik gücü bulunduran başka yönetim birimleri mevcut değildir. Fakat üniter devlet sisteminde, merkezi idare, birçok kamu hizmetinin sunumunu belediye vb. yerel yönetimlere veya

bölgesel kuruluşlara bırakılmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu sistemde örgütlenme iki şekilde olmaktadır. Örgütlenmelerin ilki merkezi idare, ikincisi ise yerinden yönetim biçimindedir. Federal devlette ise durum bu şekilde değildir. Merkezi idare ile yerinden yönetim arasında başka bir idari kademe olan eyalet yönetimi yer almaktadır. Federal sistemde, üç şekilde kademelerin varlığı, yönetimler arası ilişkilerin merkezi hükümet yapısından daha karmaşık bir hal almasına sebep olmaktadır. Federalizmin sahip olduğu avantajlardan en önemlisi, farklı yerel ihtiyaç ve sorunları çözüme kavuşturmak adına değişik siyasi varyasyonlara verdiği izindir. Üniter devletin bölgesel farklılıklara adaptasyon sağlanması için esnekliği daha azdır. Üniter devlet sisteminde, ulusal politika yalnız bir tanedir. Bu ulusal politika da ülkenin tümünde uygulanmaktadır (Eryılmaz, 2007: 78).

Konfederasyonun ise devletler birliği olduğunu söylemek mümkündür. Konfederasyonda bir amacı gerçekleştirebilmek için bağımsız devletler bir araya gelmektedir. Bu amaç ise genellikle savunma niteliğinde olmaktadır. Bir araya gelen bağımsız devletler bir otoriteye bağlanmamaktadırlar. Devletlerin kendilerinin uluslararası kişiliği bulunmaktadır (Nadaroğlu, 2001: 23).

2.1.2.2. İdari Yerinden Yönetim

Bazı hizmetlerin yürütülmesi, genel idare hiyerarşisinde olmayan çeşitli kamu tüzel kişileri tarafından yerine getirilmesi idari yerinden yönetim olarak açıklanabilir. Siyasi ve idari gereksinimler, bazı kamu hizmetlerinin genel idare dışında özerkliği bulunan kurumlarca yerine getirilmesini zorunlu kılmaktadır (Gözübüyük, 1969: 62).

Ülkelerin tümünde uygulanan idari yerinden yönetim ile aşırı merkeziyetçiliğin meydana getirdiği sakıncaları gidermek, halkın yönetime katılımını gerçekleştirmek, yerel ihtiyaçlarla hizmetler arasındaki dengeyi sağlamak ve kamu hizmetlerinin verimliliğini veya etkinliğini arttırmak amaçlanmaktadır (Eryılmaz, 2007: 79).

İdari yerinden yönetim, "hizmet yerinden yönetimi" ve "mahalli yerinden yönetimi" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İdari yerinden yönetimin çeşitleri şu şekilde açıklanabilir (Tortop, 1999: 12):

- Hizmet yerinden yönetimi, sınırlı bir alana bağlı kalmaksızın, hizmetlerin ulaştığı mahalli kuruluşların birçoğunu içine alan kamu hizmetlerinin bir kısmının merkez dışındaki bağımsız örgütlere bırakılması olarak açıklanabilmektedir. Bunlara üniversiteler ve ticaret odaları örnek gösterilebilmektedir. Hizmet yerinden yönetimi, teknik ihtiyaçlara duyulan gereksinimle oluşmuş ve özerklik hizmetin kendisine tanınmıştır.

- Mahalli yerinden yönetim, tıpkı hizmet yerinden yönetimi gibi hizmetin önemli olduğu değil de alanın ve yerin önemli olduğu yönetim biçimidir. Mahalli yerinden yönetim idarelerinin görevi ise, belli bir yer ve alan içerisinde yaşayan insanların mahalli, ortak ve uygar ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

Mahalli idarelerin devletten ayrı olarak kendilerine ait bütçeleri ve bağımsız gelir kaynakları bulunmaktadır. Mahalli idarelerin kendilerine ait bütçelerinin olması mahalli özerkliğe sahip olduklarını da göstermektedir. Bu yüzden mahalli yararları sağlayacak harcamaların yapılması ve yapılacak olan harcamaların karşılanması için gereken gelirlerin tarh ve tahsil edilme yetkisi o mahalli idarenin sınırları içinde oturanların seçmiş oldukları mahalli organlara verilmiştir. Mahalli idareler, bütçelerini kendileri düzenlemekte ve uygulamaktadır. Bu yetkilerin kullanımı ülkelere göre değişiklik göstermektedir. Her ülke bu yetkileri ekonomik, sosyal ve hukuki koşullarına tabii olarak kendilerine göre sınırlandırmıştır. Ayrıca merkezi idarenin mahalli idareler üzerinde denetim yetkisi bulunmakta ve merkezi idare bu denetim yetkisini idari vesayet denilen denetim türü ile gerçekleştirmektedir (Nadaroğlu, 2001: 25).

2.2. TÜRKİYE'NİN GENEL OLARAK YEREL YÖNETİM TEŞKİLATI

Yerel yönetimler, bir ülkedeki idari sistemin önemli ve vazgeçilmesi mümkün olmayan parçalarındandır. Demokrasiye yaptığı katkı, yönetsel katılım imkanı ve biçimini genişletmesi ve kamusal hizmetleri daha etkin ve verimli sunuyor olabilmesi yerel yönetimleri önemli kılmaktadır (Parlak ve Sobacı, 2005: 82).

1982 Anayasası'nın 127. maddesinde mahalli idareler (yerel yönetimler); il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarının karşılanması için kuruluş ve

esasları kanunla belirtilmiş ve aynı zamanda karar organları da kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'de yerel yönetimler; "il özel idaresi", "köy" ve "belediye" olmak üzere üç şekilde örgütlenmiştir. İl özel idaresi ve köyün çalışma açısından incelenmesi gerekli olmadığından, çalışmada il özel idaresi ve köyle ilgili bilgi verilmemiş, belediye hakkında ise "Belediye Kavramı ve Tarihçesi" ve "Büyükşehir Belediyesi" başlıkları içerisinde tezi ilgilendirecek konulara değinilmiştir.

2.2.1.Belediye Kavramı ve Tarihçesi

Belediye kavramı, Arapçadan türetilmiştir. Arapçada "beled" olan kelime şehir, yerleşme alanı anlamına gelmektedir. Arapçada beledî kelimesi yerleşik, şehre ait anlamında kullanılmaktadır. Bu sözcüğün zıt anlamlısı da bedevî kelimesidir. Bundan dolayı belediye "bir yerde yerleşik yaşayan insan topluluğunun, bir şehrin yönetimini ifade etmektedir." Bunun yanı sıra Fransız sisteminin hem Türk idare teşkilatında hem de Türk hukukunda etkisi oldukça çoktur. Fransız sisteminde belediye sözcüğü ise "municipalite" olarak adlandırılmıştır. Municipalite kelimesinin kökünde municipe veya municipium sözcükleri yer almaktadır. Bu sözcükler Roma İmparatorluğu'nun gelişme döneminde fethedilen ve yönetim yönünden bir ölçüde serbest bırakılmış şehirler için kullanılmıştır. İhtilal Meclisi, Fransız İhtilali'nin ardından o dönemde farklı isimlendirilmiş olan şehir idaresini belirtmek için municipalite kelimesini kullanmıştır (Yayla, 1987: 7).

Belediye kelimesi genel olarak şehir anlamında kullanıldığından, belediyenin oluşabilmesi için yerleşik bir toplum ve bir şehir veya en azından kasaba olması gerekmektedir. Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nin şehirlerinin nasıl olduğuna bakmakta yarar vardır. 19. yüzyıl öncesinde Osmanlı şehirleri, mütevazi bir görünüme sahip, köyden şehre göç edenlerin eski işlerini şehirde de devam ettirip tarım ve hayvancılık ile uğraştığı, tarımın yaygınlığından dolayı yeşil alanların bulunduğu yerleşim birimlerinin olduğu bir yapıya sahiptir. Osmanlı şehirleri özellikle İslam toplumunun ihtiyaçlarına yönelik bir yapılanma göstermiştir. Bu yüzden de Osmanlı şehirlerinde cami, hamam, kütüphane, aşevi, pazar yeri, kahve, çarşı vb. alanlara ihtiyaçların giderilmesi için yer verilmiştir. Kasaba ve köylere oranla şehirler daha kalabalık

yerleşim yerleri olmasından dolayı Osmanlı şehirlerinde mahalle kavramı ortaya çıkmıştır. Dinlerine ve mesleklerine göre insanlar farklı mahallelerde oturmuş ve mahallelerin yönetimlerinden ise imamlar sorumlu tutulmuşlardır (Göksoy ve Sağol, 2017: 3).

Belediye kavramının ardından oluşum tarihçesi incelendiğinde, Tanzimat'tan sonra ilk örgütlenme belediye alanında görülmüş ancak Tanzimat'tan sonra örgütlenen belediyeler Cumhuriyet döneminde gelişme gösterebilmişlerdir. Ayrıca Belediyeler, yerel yönetim sistemimizin temel kuruluşları niteliğini de taşımışlardır (Gözübüyük, 2006: 124).

İlk kez belediye kurma girişimi "şehremaneti" olarak 1855 (kimi kaynaklarda 1854) yılında İstanbul'da gerçekleşmiştir. Buna göre, belediyelerin başında "şehremini" bulunacak ve bu şehremini hükümet tarafından atanacaktır (Tortop, 1999: 1).

Şehremaneti, belediye idaresi konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmayan kişilerce oluşturulmuş ve bu yüzden de başarılı olamamıştır. Bundan ötürü Bab-ı Âli birtakım tedbirler almaya ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda 1855 yılında padişahın yazılı izniyle (irade-i seniyye) "İntizam-ı Şehir Komisyonu" kurulmuştur. Bu kurulan İntizam-ı Şehir Komisyonu'nun görevi ise kurulacak belediye yönetimiyle ilgili öneriler sunmak ve kuruluş tasarısı hazırlamaktır. İntizam-ı Şehir Komisyonu, 1857 yılında dağılmadan önce, önemli sayılabilecek birtakım hususlar saptamış ve bu hususlarının gerçekleşmesi gerektiğini söylemiştir. Komisyonun saptamış olduğu hususlar arasında kanalizasyonun ve su yolu yapımının gerçekleştirilmesi, sokakların temiz olması için sokak temizliği yapılması, sokakların aydınlatılması ve genişletilebildiği kadar genişletilmesi vb. konular yer almaktadır. 1858 yılına gelindiğinde fiilen ilk belediye olan "Altıncı Daire-i Belediye" kurulmuştur. Bu daire Şehremanetine değil, Bâb-ı Âli'ye bağlanmıştır (Nadaroğlu, 2001: 199-200). Bütçe konularında, bütçenin incelenmesi ve tartışılması için başkan, meclise sonrasında onaylanması için ise Bâb-ı Âliye sunacaktır. Bâb-ı Âlinin onayı olmayan bütçeler geçerli olmayacaktır (Lewis, 1991: 393).

Osmanlı Devleti'nde belediye örgütlenmesine bakıldığında; yalnızca İstanbul'da hatta İstanbul'un da belli bir semtinde kurulmuş belediye örgütü bulunmaktadır. Bu belediye örgütü çeşitli ayrıcalıklara da sahiptir. Fakat İstanbul'un diğer semtleri

belediyenin yetersiz düzeni içinde hayatını devam ettirmektedir. 6 Ekim 1868 tarihinde Danıştay tarafından hazırlanarak, yürürlüğe konulan İstanbul Belediye İdaresi Nizamnamesi (Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi) ile belediye teşkilatının İstanbul'un tümüne yayılmasına karar verilmiştir (Nadaroğlu, 2001: 200-201).

Osmanlı kentleri 1800'lü yıllarda yapısal değişimler geçirmeye başlamıştır. Bu durum geleneksel imar denetimi, altyapı tesislerinin kurulması ve belediye hizmetlerine ilişkin mekanizmayı da sarsmıştır. Modern imar denetimi ve hizmetlerde bütünlük sağlanamadığından düzensiz kentleşme ilk belirtilerini bu dönemde göstermiştir (Toprak, 2014: 181-182).

3 Nisan 1930 tarihine gelindiğinde, 1580 sayılı Belediye Kanunu kabul edilmiştir (T.C. Resmi Gazete, 1930: 1). Bu kanunla şehremini ve şehremaneti isimleri kaldırılmış, yerlerine belediye ve belediye reisi isimleri getirilmiştir. Sultan Abdülhamit'in idaresindeki İstanbul Şehremaneti ve İstanbul Valiliği aynı kişinin elinde bulunmuştur. Sultan Abdülhamit'in liberal muhaliflerince yerilen düzenleme, başkentin belediye işleri üzerinde hükümetin kontrolünü tam olarak sağlamıştır. 1909 yılında ise yeni rejimin gelmesiyle, şehremaneti valilikten ayrılmıştır. 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'yla, uzlaşa sağlanmış ve belediye başkanlığının yalnızca İstanbul'da valilikle birleşmesine karar verilmiştir. Bu iş ile ilgili görevliler ise İçişleri Bakanlığı tarafından atanacaktır. Belediye ve vilayet idareleri ayrı olacak, belediye meclis üyeleri diğer uygulanan usul ile seçileceklerdir. Türkçe belgelerde bu görevliye vali denirken, yabancı dillerde belediye başkanı denmiştir (Lewis, 1991: 395).

Çeşitli dönemlerde yapılan bir takım düzenlemelerle birlikte 1580 sayılı kanun 2000'li yıllara kadar süregelmiştir. 7 Aralık 2004 tarihinde 5272 sayılı Belediye Kanunu kabul edilmiştir (T.C. Resmi Gazete, 2004: 1). Bu kanunla, 1580 sayılı Belediye Kanununda değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler ise "belediyelerin kurulması, görev ve yetkileri, belediye idarelerinin organları ve teşkilatı, belediye yönetimine ilişkin ilke ve esaslar ile merkezi idare ile belediyeler arasındaki ilişkiler" başlıkları altında ele alınabilmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2005: 213).

5272 sayılı Belediye Kanunu, Anayasa Mahkemesi'nin 18 Ocak 2005 tarihinde aldığı kararla şekil bakımından Anayasaya aykırı görülmüş ve iptal edilmiştir. 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun yerine, benzer içeriğe sahip olan 3 Temmuz 2005 tarihinde

5393 sayılı Belediye Kanunu kabul edilmiştir. Günümüzdeki belediyeler 5393 sayılı Belediye Kanunu'yla düzenlenmeye devam edilmektedir. Ayrıca Türkiye'de belediyeler yalnızca 5393 sayılı Belediye Kanunu ile düzenlenmemektedir. Bu kanunun yanı sıra büyükşehirleri düzenlemekte olan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu da bulunmaktadır. Bu kanunların farkları ise; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun genel belediye kanunu olması iken, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun yalnızca büyükşehir belediyelerini ve bu büyükşehir belediyeleri içerisindeki büyükşehir ilçe belediyelerine uygulanabilir özel bir kanun olmasıdır (Gözler, 2018: 238).

6360 sayılı Kanun 12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilerek, 6 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır (T.C. Resmi Gazete, 2012: 1). 6360 sayılı Kanun'un yürürlüğe girme tarihi ise 30 Mart 2014'tür (Usta, Akman ve Kocaoğlu: 219). Bu kanunla beraber Türkiye'deki belediye sayılarında değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler şu şekildedir: Büyükşehir belediyesi sayısı 16 iken bu kanunla 30'a çıkarılmış, büyükşehir belediyesi kurulan illerin bazılarında yeni ilçe belediyeleri kurulmuş, 30 ilde büyükşehir belediyesi kurulmasıyla beldelerin tüzel kişilikleri son bulmuş ve bağlı oldukları ilçe belediyesinin mahallesi olmuş, büyükşehir belediyesi olmayan 51 ilde ise nüfusu 2.000'in altına düşen belde belediyeleri köy tüzel kişiliğine dönüştürülmüştür (Gözler, 2018: 239).

Tablo 2: Günümüzdeki Normal Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri ve Bunların İçinde Yer Alan Belediyelerin Sayıları:

Normal Belediyeler			Büyükşehir Belediyeleri ve Bunların İçinde Yer Alan Belediyeler	
İl Belediyesi	İlçe Belediyesi	Belde Belediyesi	Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi
51	403	396	30	519

Kaynak: İçişleri Bakanlığı, Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri.

2.2.2. Büyükşehir Belediyesi

Büyükşehir belediyeleri ilk olarak 8 Mart 1984 tarih ve 195 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuşlardır. Sonralarında bu KHK, 27 Haziran 1984 tarih ve 3030 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir. 2004 yılına gelindiğinde 3030 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 3030 sayılı Kanunun yerine ise 10 Temmuz 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyük Şehir Belediye Kanunu kabul edilmiştir. 5216 sayılı Kanunda, 12 Kasım 2012 tarih ve 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyesinin tanımı, kurulması, sınırları vb. konularda değişikliğe gidilmiştir. Yapılan değişiklikler ise 30 Mart 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Gözler ve Kaplan, 2018: 108).

5216 sayılı Büyükşehir Kanunu'nun 4. maddesinin 6360 Sayılı Kanun ile değiştirilmesiyle birlikte nüfusunun toplamı 750.000'den fazla olan illerin il belediyelerinin kanunla büyükşehir belediyelerine dönüştürülebileceğine karar verilmiştir. Bundan dolayı da büyükşehir belediyeleri, 750.000 den fazla nüfusu olan illerde kurulan, sınırları il sınırı olan ve kendi içinde de belediyelere ayrılmış belediyeler şeklinde açıklanabilmektedir (Gözler, 2018: 275).

2.3. SOSYAL BELEDİYECİLİK

Sosyal belediyecilik, yerel nitelikteki kamu harcamalarının sosyal yönden iyi olmayanların (engelli, yaşlı ve kimsesizlerin) gözetilmesi ve maddi yönden desteklenmesi için kullanan bir modeldir. Ayrıca yerel düzeyde sağlık ve eğitim olanaklarının iyileştirilmesine katkı sağlamakta, sosyal adaletin sağlanmasına destek olmakta ve sosyal sermayenin gelişmesi için çalışmalara önem vermektedir. Sosyal belediyecilik, "insanı yaşat ki devlet yaşasın" anlayışının ve insan odaklı politikaların bir sonucudur. Sosyal belediyecilik politikalarının planlanması ve uygulanması belediyelerin öncelikleri arasında olmalıdır. Bu durum, insanlara karşı vicdani, hukuki ve insani sorumluluğun gereklerindedir (Can, 2006: 18-19).

Sosyal belediyecilik kavramı, Türkiye'de ilk kez 1973-1977 yılları arasındaki dönemde belediyeleri tanımlamak için kullanılmıştır. Sosyal belediyecilik kavramının, batılı gelişmiş ülkelerdeki "yerel refah devleti" ve "refah belediyeciliği" kavramlarını

karşılar bir şekilde kullanıldığı düşünülmektedir. Ancak, kimi yazarlar 1945-1975 yılları arasındaki dönemde İskandinav yerel yönetimlerini "refah belediyesi", İngiliz yerel yönetimlerini ise "yerel refah devleti" şeklinde nitelendirmişlerdir (Ersöz, 2011: 143).

1980'li yıllardan sonra genelde yerel yönetimler ve özelde belediyelerin yetki ve fonksiyonlarında artışlar görülmektedir. Yaşamlarını kentlerde sürdüren işi olmayanlar, yaşlılar, kadınlar, engelliler, evi olmayanlar, yoksul olanlar, göçmenler, kronik hastalar ve altyapı hizmeti alamayarak kent ve toplumla bütünleşme sağlayamayan gruplara yerel hizmetlerin sunulmasında klasik belediyeçilik anlayışı yetmemeye başlamıştır. Bunun üzerine klasik belediyeçilik anlayışı yerini sosyal içerikli bir belediye anlayışına bırakmış ve böylece sosyal yönü ağır basan bir belediye anlayışı gelişmeye başlamıştır (Çelik, 2014: 3).

2001 yılındaki gibi belli dönemlerde krizler yaşanmaktadır. Yaşanan bu krizleri azaltmak için sosyal korumayı güçlendirecek sosyal mekanizmaların gerçekleştirilmesi sosyal devlet kavramını gündemleştirmektedir. Merkezi hükümetlerde olduğu gibi yerel yönetimlerin de sosyal politikalar üretmesi kaçınılmazdır. Ekonomik sıkıntılar tüm dünyada, sosyal çöküntü ve depresyona sebep olabilmektedir. Bu durum toplumsal düzende tehdit oluşturabilmektedir. Bundan dolayı, yerel yönetimler bu durumlara karşı yeni politikalar geliştirmeli, sosyal niteliği ön planda olan çalışmalara öncelik sağlamalıdır. Genel olarak toplum ile devlet arasındaki bağın kötüleştiği durumlarda belediyelere önemli görevler düşmektedir. Toplum ile devlet arasındaki bağın kaosa sebep olmamasında belediyelerin yürüttükleri çalışmalar önemli bir rol oynamaktadır. Belediyeler, halk için bir ara korunak durumundadır. Belediyelerin, halkın gelecek için ümidini kaybetmemesinde önemli bir etkisi bulunmaktadır (Akdoğan, 2006: 44).

Belediyelerin birer kamu kuruluşu olmalarından dolayı da Anayasa'nın "sosyal devlet" ilkesine bağlı olarak sorumlulukları bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Türkiye Devleti'nin "sosyal hukuk devleti" olduğunu belirtmektedir. Bu yüzden Türkiye Devleti'nin belediyeleri de devletin yerel ölçekteki örgütlenmeleri olduklarından dolayı bu özelliklere sahip olmalıdırlar (Can, 2006: 18).

Sosyal belediyeçilik anlayışı, sosyal devletle de bütünleşik bir durumdur. Ayrıca, sosyal belediyeçilik anlayışı devletin ekonomik ve sosyal hayattaki rol ve etkinliğine de oldukça bağlıdır.

Belediye, belde halkının mahalli müşterek nitelikteki gereksinimlerini gidermek için kurulmuş, karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulmuş ve idari ve mali özerkliği olan kamu tüzel kişisi olarak açıklanabilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun belediye tanımı ise "mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlar" şeklindedir. Bu tanımlama, belde halkının ekonomik, sosyal, fiziki, kültürel gereksinimlerini kapsar niteliktedir. Bu nedenle belediyenin görevi yalnızca şehrin yolunu, suyunu, parkını yapmak ve imarını yönetmek vb. şekilde rutin belediyeçilik anlayışıyla sınırlandırılmamalıdır. Bu bağlamda belediyeçilik üç boyutta ele alınabilmektedir. İlk olarak belediyeçilik denildiği zaman, klasik belediyeçiliği akla getiren bir boyut mevcuttur. Klasik belediyeçilikte, alışılmış, olmazsa olmaz hizmetler ve faaliyetler yer almaktadır. Alt yapı hizmetleri, kanallar, temizlik, ulaşım, park yol gibi hizmetler ve faaliyetler de klasik belediyeçilik bünyesinde yer almaktadır. İkincisi, içinde yaşayanların birer sosyal varlık olduğunu düşünüp tasarlanan sosyal belediyeçiliktir. Sosyal belediyeçilik, onların sosyal ve kültürel aktiviteleri için etkinlikler düzenlemektir. Üçüncüsü ise, burada bulunan insanların sosyo-ekonomik yapılarını güçlendirmeyi amaçlayan belediyeçiliktir (Can, 2006: 18).

Belediyeler, sınırları içerisinde yaşayan birey, aile ve toplulukların üç farklı şekilde gelişen sorunlarıyla ilgilenmektedir. Bunlar ise; toplumsal sitemin işleyişinden ve yapısından kaynaklı ortaya çıkan ve büyükşehirlerde daha belirgin olarak kendini gösteren ve acil bir müdahale gerektirecek boyutlarda olan işsizlik, yoksulluk, suçluluk, dilencilik ve bunlar gibi sorunlar; belediyelerin hizmet alanları içerisinde meydana gelen afetlerden zarar gören birey ve ailelerin yaşadıkları problemler; insanın insan olmasından kaynaklı ve çevresel koşulların da etkisiyle somutlaşan yaşlı, çocuk ve engellilerin karşılaştıkları sorunlardır. Günümüzde yaşanan bu sorunlar, sosyal belediyeçilik olarak isimlendirilen uygulamalarla çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır. Temelde ise sosyal hizmetler ve sosyal yardımlardan meydana gelmektedir. Sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar aynı gibi görünüyorsa da esasında farklı şeylerdir (Ateş, 2009: 92).

Sosyal hizmet ve sosyal yardım kavramlarının birbirinden farklı kavramlar olmalarından ve sosyal belediyeçilik kavramını da ilgilendirmelerinden dolayı bu kavramların ne olduklarına ilişkin bilgiler aşağıdaki paragraflarda verilmeye çalışılmıştır. Sosyal hizmet ve sosyal yardım kavramlarından kısaca bahsedilmiştir.

Sosyal yardımlar, herhangi bir karşılık beklenmeksizin kendisine bakamayan, ailesini veya bakmak durumunda olduğu kişileri geçindiremeyen, birçok nedenden dolayı kazanç sağlayamayan yardıma muhtaç kişilere asgari düzeyde bir hayat standardı sağlamak için kamu kurum ve kuruluşları tarafından gerçekleştirilen ayni ve nakdi yardımlar olarak açıklanabilmektedir (Türkoğlu, 2013: 280).

Sosyal hizmetler, sosyal ve ekonomik durumu iyi olmayan kişilere ve ailelerine yarar sağlamak, destek olmak ve insan onuruna yakışır bir şekilde yaşam düzeylerinin sağlanmasına katkıda bulunmak için gerçekleştirilen yardımlar olarak belirtilebilmektedir (Seyyar, 2002: 518-519).

Sosyal yardımların temel amacı, yoksul kişilerin korunmasıyla birlikte toplumsal huzur ortamının sağlanması ve muhtemel görülen sosyal sorunların önlenmesidir. Sosyal hizmetlerin temel amacı ise, toplumda yer alan dezavantajlı kesimler için insan onuruna yakışacak bir sosyal ortam hazırlamaktır (Ateş, 2009: 93).

Sosyal hizmetlerin, belediyelerce sunulan çeşitliliği, yoğunluğu, etkinliği ve kalitesi belediyelerin büyüklüğüne, kaynak ve nitelikli personel durumuna, hizmet sunduğu toplumun gelişmişlik düzeyine, yapı ve özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. Hizmetlerden başlıcaları, hizmetlerden yararlanan gruplara göre şu şekilde özetlenebilmektedir (Ateş, 2009: 93):

-Çocuklara yönelik olarak; çocukların yeterli beslenmelerine katkı sağlamak, eğitim alanında destek olmak, sokak çocuklarının rehabilitasyonuna yönelik çalışmalar gerçekleştirmek, koruyucu sağlık hizmetleri, kreş hizmetleri ve çeşitli sosyal-kültürel faaliyetleri gerçekleştirmek için çalışmalarda bulunmak.

-Gençlere yönelik olarak; madde bağımlılığının ve kötü alışkanlıkların önüne geçmek, gençlerin meslek edinebilmeleri için yardımda bulunmak, gençlerin eğitimleri için gerekli yardımları yapmak, gençlerin iş sahibi olabilmeleri için iş edindirme çalışmaları yürütmek, gençlik merkezleri oluşturmak, eğlence ve spor aktivitelerinin gerçekleştirilmesi için alanlar yapmak, gençlere yönelik sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirmek.

-Yaşlılara yönelik olarak; yaşlıların kurum bakımını gerçekleştirmek, sağlık bakımı yapmak, teknik malzeme ihtiyaçlarını karşılamak, gereksinimlerine göre mekansal düzenlemeler gerçekleştirmek, yaşlıların gıda, giyim, ulaşım ve yakacak

hizmetlerinden faydalanabilmeleri için aynı ve nakdi yardımlarda bulunmak, yaşlılara yönelik çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirmek.

-Engellilere yönelik olarak; fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinde tedavi ve bakım hizmetleri sunmak, gündelik hayatın kolaylaştırılması için mekansal düzenlemelerde bulunmak, teknik malzeme yardımı sağlamak, engellilerin gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanabilmeleri için aynı ve nakdi yardımlar gerçekleştirmek, engellilerin iş sahibi olabilmeleri için meslek ve iş edindirme kursları vermek, engellilere yönelik çeşitli sosyal-kültürel faaliyetlerde bulunmak.

-Yetişkinlere ve muhtaç ailelere yönelik olarak; aynı ve nakdi yardımlarda bulunmak, fakir olan ve çok çocuğu bulunan ailelere yardım etmek, aile eğitim merkezleri yapımını gerçekleştirmek.

Sosyal belediyecilik, sosyal alanlarda gerçekleştirmesi için mahalli idarelere planlama ve düzenleme işlevi yüklemektedir. Bu çerçevede sosyal belediyecilik, konut, eğitim, sağlık ve çevrenin korunması alanlarını içine alacak bir biçimde sosyal amaca yönlendirmektedir. İşsizlere ve kimsesi olmayan insanlara yardım yapılmasını, sosyal dayanışma ve entegrasyonun sağlanmasını ve sosyo-kültürel faaliyetler ile çalışmaların yapılması için gereken altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesine yönelik bilinçli politikalar üretilmesini öngörmektedir. Toplumsal kesimler ve bireyler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adaleti güçlendirmek için mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yüklemektedir (Akdoğan, 2006: 44).

Belediyelere, sosyal belediyecilikle ilgili yüklenen görevler şu şekildedir: Sağlık alanıyla ilgili her türlü tesisi açmak ve işletmek, kurtarma, acil yardım ve ambulans hizmeti sunmak, turizm ve tanıtım, kültür ve sanat, sosyal hizmet ve yardım, gençlik ve spor, meslek ve beceri kazandırma, çocuklar ve kadınlar için koruma evleri, okul öncesi eğitim kurumları açmak², devletin her derecedeki okul binalarının inşaatı ile gerekli olan bakım ve onarımının gerçekleştirilmesi için bakım ve onarım yapmak veya yaptırmak, gereksinim duyulan tüm araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılamak, nikah yapmak, gerekli olduğunda öğrenciler için amatör spor kulüplerine malzeme yardımı sunmak ve gereken desteği sağlamak, gıda bankacılığı yapabilmek, hizmet

² Bu madde Anayasa Mahkemesi tarafından 24.01.2007 tarihinde iptal edilmiştir.

sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve gelir durumu dar olan kişilere uygun yöntemler çerçevesinde hizmetleri yerine getirmektir (Beki, 2009: 45).

Sosyal belediyecilik kapsamında gerçekleştirilebilecek hizmetleri şu şekilde özetlemek mümkündür: kimsesiz olanların, evi olmayanların, çocukların ve yardıma ihtiyacı olan kadınların barınma gereksinimlerini karşılamak, öksüzlere çocuk yuvaları ve kreşler yapmak, yaşlı insanlara huzurevi tesis etmek, yardıma muhtaç, fakir ve yaşam mücadelesi içinde olan insanlar için aşevleri ve imarethaneler oluşturmak, hasta yakınlarının kalabilmeleri için hastaneler çevresinde misafirhaneler yapmak, kadınların, engellilerin ve gençlerin toplumsallaşmalarında yardımcı olacak merkezler açmak, sağlık ocakları, sağlık merkezleri, ön tanı merkezleri, gezici sağlık otobüsleri tesis etmek, engelliler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayabilecek önlemler almak, sanat ve spor tesisleri yapmak, tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerinin mahallelere kadar yaygınlaşmasını sağlamak, beceri ve meslek edindirme kursları açmak, doğal dengeyi bozmayan, koruyan ve çevresel şartları düzenlenmiş uygun fiyatlı konut alanları oluşturmak, park, bahçe ve piknik alanlarının yaygın olmasını sağlamak, iş kuracak kadınlar ve gençler için rehberlik yapmak ve makine ve ekipman yardımı yapmak, ekmek fabrikaları ve tanzim satış mağazaları kurmak, kömür, ilaç, gıda ve kırtasiye malzemesi yardımı gerçekleştirmek, sivil toplum kuruluşları, toplumsal gruplar ve kitle örgütlerine rehberlik yapmak ve onlarla yardımlaşma ve dayanışmayı geliştirmektir (Akdoğan, 2006: 45).

Sosyal belediyecilik yalnızca sosyal güçsüz durumda olup yardıma ihtiyaç duyanlara yardım etmekle sınırlı değildir. Sosyal güçsüzlerin asgari düzeyde ihtiyaçlarını karşılayacak çalışmalar yapmaktır. Ancak bu çalışmaların sağlıklı işlemesi ve sürdürülebilir olması için sosyal güçsüz insanların yapabilirlik düzeylerinin de artırılması gerekmektedir. Sosyal güçsüz durumda olup yardıma ihtiyaç duyanlara yardım edip, en azından minimum seviyede de olsa geçimlerini idame etmelerini sağlamanın yanı sıra, bu insanların hayatlarını yardımlarla devam ettirmekten nasıl kurtulacaklarını öğretmek, kendilerinin de bir şeyler yaparakhayatlarını nasıl devam ettireceklerini öğretmek gerekmektedir. Sosyal güçsüzlerin, yapabilirlik düzeylerinin geliştirilmesi için sosyal güçsüzlere yönelik bilinçlenme, fırsat eşitliğinin sağlanması, temel ve mesleki eğitimin sağlanması vb. çalışmaların yapılması gerekmektedir (Can, 2006: 19).

Sosyal belediyeciliğin gelişmesinde birtakım engeller bulunmaktadır. Bu engelleri devletin kaldırabilmesi için şunları gerçekleştirmesi gerekmektedir: Sosyal belediyecilik çerçevesinde belediyelere verilen görevleri etkin kılmak için sosyal kontrol ve sosyalleştirmeyi ön planda tutacak çalışmalar yürütülmelidir. Vatandaşların tümünün topluma kazandırılması için toplumsallaştırma misyonu geliştirilmelidir. Özellikle kentlerde yardıma muhtaç ve yoksul kesimlere yardım etmek sosyal belediyeciliğin asıl amaçlarından olmalıdır. Sosyal belediyeciliğin etkin olabilmesi için yerinden yönetime geçilmesi, bu yüzden de belediyelerin güç kazanması sağlanmalıdır. Yerel yönetimlerin Türkiye'de serbest piyasa ortamındaki hizmetlerden elini çekerek kendi haline bırakması gerçekçi olmayacağının yanı sıra büyük tahriplere de yol açabilmektedir. Belediyelere yüklenen sosyal fonksiyonlar için Belediye Kanunu'nda gereken kaynak ayrılmamakta, ulusal düzeydeki hizmetlerin izdüşümlerinin meydana gelmesine ve politika belirlenmesine olanak gösterilmemektedir. Sosyal belediyeciliğin etkinliği belediyelerin sınırları içerisinde yer alan halkın tümünü tüm yönden iyi tanımaları gerekmektedir. Bu tanımın mümkün olabilmesi de ancak sosyal doku araştırmaları ile sağlanabilmektedir (Es, 2007: 32).

Belediyelerin görevleri arasında olan çeşitli kentsel hizmetler günümüzde giderek sosyal boyutu daha çok olan hizmetlere dönüşmektedir. Kentte yaşayan insanların ihtiyaçları da gitgide yerel hizmetler lehine değişiklik göstermektedir. Birbirini besleyen bu iki olgu, belediyelerin geleneksel belediyecilik hizmetleri boyutuyla sınırlı kalmamasını sağlamaktadır. Böylece belediyeler geleneksel belediyecilik hizmetlerinin yanında, sosyal yardımlara, sosyal hizmetlere ve sosyal niteliği olan eğitim, sağlık, spor, kültürel faaliyetler vb. belediyecilik alanlarında da aktif olmaktadır. Kentte yaşayan insanların ilgisini sosyal ve kültürel hizmetlerin çekmesi, yerel halk ile direkt irtibat halinde bulunan belediye yöneticilerini, hem seçimlerde oy alma oranlarını arttırabilmeleri için hem de hizmet demokrasi için "sosyal belediyecilik" olarak adlandırılan hizmetlere yöneltmektedir. Bu yüzden belediyeler ve özellikle de büyükşehir belediyeleri sosyal hizmetler ve yardımlar alanında gittikçe daha fazla görev ve sorumluluk üstlenmektedirler (Ateş, 2009: 91).

5393 sayılı Belediye Kanunu, belde sakinlerinin yerel ve ortak gereksinimlerinin tamamının muhatabı olarak belediyeleri görmektedir. Belediyeleri belde sakinlerinin gereksinimlerini karşılaması için yetkilendirmektedir. Bundan ötürü

de 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre, belde sakinlerinin mahalli gereksinimlerini karşılamak için belediyeler her türlü girişim ve faaliyette bulunabilmektedirler. Ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun birçok maddesinde sosyal belediyecilik bağlamında hükümler yer almaktadır (Ateş, 2009: 91).

Sosyal belediyecilik, sosyal sermayenin gelişmesini gerekli kılmaktadır. Sosyal sermaye ise beşeri sermayenin gelişmesi, toplumsal güvenin sağlanması ve toplumun karar ve uygulamalara katılarak kentlilik ve sahiplenme bilincinin geliştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Beşeri sermayenin oluşması eğitim, kültür ve sağlık ile mümkündür. Bu yüzden belediyelerin, eğitim faaliyetlerine önem vererek artırmaları, eğitim almakta güçsüz durumda olup zorlanan insanlara yardım etmeleri, sağlıkla ilgili sorunlar yaşayan insanlara yasalar ve imkânlar çerçevesinde çözüm bulmaları gerekmektedir. Sosyal sermayenin gelişmesinin önemli şartları arasında yer almakta olan ve insanların uygulamalara ve kararlara katılımı ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi için 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde belirtilen "hemşehri hukuku" çerçevesinde gereken mekanizmalar oluşturulmalıdır (Can, 2006: 19). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesine göre ise, hemşehrilerin belediyelerin kararlarına ve hizmetlerine katılma hakları, belediyelerin faaliyetleri hakkında bilgi edinme ve belediyelerin sunmuş oldukları yardımlardan da yararlanma hakları bulunmaktadır. Belediyelerin ise bu yardımları gerçekleştirirken insan onurunu gözeterek, insan onurunu zedeleyecek herhangi bir davranışta bulunmamaları gerekmektedir.

Sosyal belediyecilik faaliyetleri kapsamında, işsizlere yönelik önlemlere de yer verilmelidir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde belediyelerin görevleri arasında "ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi" ifadesine yer verilmiştir. İşsizlik sorununun çözümünde kent ekonomisinin ve ticaretinin gelişmiş olması önemli bir etken olmaktadır. Ciddi projeler çerçevesinde işsizlik sorunu büyük oranda çözüme kavuşabilmektedir. İşsiz sayısının çokluğu kadar işçi arayan işveren de bulunmaktadır. Bu durum da işçi kıtlığının olduğunu göstermektedir. İşçi ve işveren aranan vasıflarda buluşamamaktadır. Belediyeler işsizlik konusunda kendileri bir şeyler yapmaya çalışsa da büyük oranda başarılı olamamaktadır. Ancak İŞKUR gibi çeşitli kurumlarla işbirliği yapılarak, işveren için vasıflı işçi yetiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu işsizliğin giderilmesinde önemli katkılar sağlayabilmektedir (Can, 2006: 19).

5393 sayılı Belediye Kanunu, belediyelere, sosyal belediyeciliği ilgilendiren konularda başka kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon imkanı sağlamaktadır. İlgili kanunun 75. maddesine göre belediyeler görev ve sorumlulukları içerisine giren konularda engelli dernek ve vakıflar ile işbirliği kurarak problemlerin çözümünde etkin rol alabilmektedirler. 77. madde ise, belediyelerin yoğun bir şekilde sosyal ve kültürel boyutu bulunan konuları kapsayan eğitim, sağlık, sosyal hizmet ve yardım, çevre, spor, park, trafik, kütüphane ve kültür hizmetleriyle; kadınlara, çocuklara, yaşlılara, engellilere, yoksullara ve düşkünlere yönelik gerçekleştirilen hizmetlerin beldede katılım ve dayanışmayı gerçekleştirmek, hizmetlerdeki verimliliği, tasarrufu ve etkinliği arttırabilmek için gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar gerçekleştirebilmelerinin önünü açmaktadır (Ateş, 2009: 91).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu sosyal belediyeciliğe alt yapı hazırlama yönünden, 5393 sayılı Belediye Kanunu'ndan geri kalmamaktadır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinin (v) bendinde, belediyelerin görevleri arasında; yaşlılara, kadınlara, engellilere, yetişkinlere, gençlere ve çocuklara yönelik olarak kültürel ve sosyal hizmetlerin tamamını yürütmek, geliştirmek için sosyal tesisler oluşturmak, meslek ve beceriyle alakalı kurslar açmak belediyelerin görevleri arasında gösterilmiştir. Bu madde çerçevesinde, büyükşehir belediyeleri toplumda yer alan dezavantajlı grupların tümü için kültürel ve sosyal hizmetleri gerçekleştirebilmektedirler. Ayrıca aynı madde çerçevesinde büyükşehir belediyeleriyle birlikte ilçe belediyeleri da toplumdaki çalışmayanlara, çalışamayanlara veya çalışıp da bir meslek ya da sanatı öğrenmek isteyen insanlar için "meslek ve beceri kazandırma" yapma ve yaptırma görev sorumluluğuyla donatılmıştır. Bu sayede ev hanımları, öğrenim görmemiş genç kızlar, engelliler, işi olmayan gençler ve bunlar gibi gruplar bu tür faaliyetlere katılım sağlayarak, meslek veya beceri kazanabileceklerdir. Ayrıca meslek veya beceri kazanmalarının yanı sıra gelir sağlayabilecek ve bir yandan da kurslar da yeni bir sosyal çevre edinerek sosyalleşebileceklerdir (Ateş, 2009: 92).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 18. maddesinin (m) bendiyle büyükşehir belediyeleri, bütçede yoksullar ve muhtaçlara yönelik ayrılmış ödeneği kullanma ve engellileri ilgilendiren faaliyetlere destek sağlama amacıyla engelli merkezleri oluşturma faaliyetlerinde yetkilendirilmiştir. Bu bağlamda sosyal

belediyecilik çerçevesinde büyükşehir belediyeleri yoksullara, muhtaçlara ve engellilere yönelik faaliyetlerde bulunabilmektedirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLECİK BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ

3.1. BİLECİK

Bu başlık altında Bilecik'in; tarihçesi, coğrafi konumu ve nüfusu hakkında genel bir bilgi verilmeye çalışılmıştır.

3.1.1. Bilecik'in Tarihçesi

Bilecik'teki ilk yerleşim M.Ö. 3000'lerin öncelerine dayanmaktadır. Bilecik, Tunç Çağı'na geçişte önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden Bilecik'te Tunç yapımına ilişkin çalışmalara rastlanmaktadır. Bilecik'in en eski isimleri ise "Agrilion" ve "Agrilium"dur. Daha sonraki dönemlerde Bilecik, Bizans hakimiyetine geçmiş ve "Belekoma" ismini almıştır (Bilecik Valiliği, [Tarihsiz]: 5).

1071 Malazgirt Savaşı'nda Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan, Bizans ordularını yenilgiye uğratmıştır. Bu sayede Anadolu'nun kapıları Türklere açılmış, Selçuklular Anadolu'ya yerleşmeye başlamışlardır. Selçukluların bir boyu olan Kayılar, Selçuklu Sultanı I. Aleaddin Keykubat döneminde ilk olarak Ankara'nın batısında bulunan Karacadağ'a yerleşmişlerdir. Ardından ise Kayıların bir bölümü Ertuğrul Bey'in yönetiminde batıya doğru ilerleyerek, Söğüt ilçesi ve çevresine gelmişlerdir (A'dan Z'ye Bilecik Rehberi, [Tarihsiz]: 7).

Ertuğrul Bey'in ölümünün ardından Kayıların başına Osman Bey geçmiş ve silah arkadaşları ile Bizanslara karşı savaş halinde olmuştur. Bizans Tekfurları ile savaşan Osman Bey ve silah arkadaşlarını gözlemleyen Selçuklu Sultanı III. Alaeddin Keykubat, ordusunu Karacahisar önlerine getirerek, Osman Bey'in kuvvetleriyle birleşmiş ve Bizans'ın elindeki bu kaleyi kuşatmıştır. Kuşatma sürerken Selçuklu Sultanı geri dönüp Osman Bey'e bir sancak, tuğ alem ve gümüş takımlı bir at göndermiş, Söğüt ve Eskişehir'i içine alan sancağı vermiştir. Osman Bey,

Karacahisar'daki Rum Kilisesini camiye çevirmiş ve kendi adına ilk kez hutbe okutmuştur. Bütün bu olaylar Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun ilk işaretleri olarak değerlendirilmektedir. O zamanlarda Bilecik Bizanslılara ait bir kentti, henüz Osmanlı tarafından fethedilmemişti. 1299 yılında Osman Bey tarafından Belekoma (Bilecik) Kalesi ve Yarhisar kalesini fethedilmiş ve böylece Bilecik Yıldırım Bayezid dönemine kadar Osmanlı yönetiminde kalmıştır. Ancak 1402 yılında Ankara Meydan Savaşı'nda Bayezid'in Timur'a yenilmesi sonucunda Bilecik 2 ay kadar Timur'un hakimiyetinde kalmış ve Çelebi Sultan Mehmet tarafından geri alınmıştır (www.bilecik.gov.tr, [Tarihsiz-a]).

3.1.2. Bilecik'in Coğrafi Konumu

Marmara Bölgesinin güneydoğusunda yer alan Bilecik, Karadeniz, Marmara, İç Anadolu ve Ege Bölgelerinin kesiştiği noktada yer almaktadır. Doğudan Bolu, batıdan Bursa, güneyden Kütahya, kuzeyden Sakarya illeri ile çevrelenmiştir. Bilecik, 4307 km²'lik bir alanda bulunmaktadır. Merkez ilçenin yüzölçümü ise 841 km²'dir (www.bilecik.gov.tr, [Tarihsiz-b]). Bilecik Türkiye'nin en küçük illerindendir. Türkiye'deki illerin alan sıralamasında 65. sırada yer almaktadır (Bilecik Tanıtım Kitabı, 1997: 10).

3.1.3. Bilecik'in Nüfusu

Cumhuriyetin ilk yıllarında Bilecik'in Merkez nüfusunun geneli Rumlar ve Ermenilerden oluşmaktaydı. Ancak Lozan Mübadelesiyle Rumlar ve Ermeniler Yunanistan'a gönderilmiş, oradan gelen Müslüman göçmenler de Bilecik'in çeşitli yerlerine yerleştirilmiştir. 1924-1928 yılları arasında Selanik, Drama, Tikveş, Vodina, Karacaova, Rumeli sancaklarından gelen göçmenler Bilecik ilinin nüfus çoğunluğunu oluşturmaktadır. Ayrıca Boşnaklar, Arnavutlar, Çerkezler, Abhazlar, Yörükler, Manavlar da Bilecik nüfusunu oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra son yıllarda Bulgaristan ve Bosna-Hersek'ten gelen bir kısım göçmenler de Bilecik'te ikamet etmektedirler (www.gezilebilecekyerler.com).

Tablo 3:2010-2018 Yılları Arasında Bilecik'in Toplam ve Merkez Nüfusu:

Yıllar	Toplam Nüfus	Merkez
2010	225.381	78.258
2011	203.849	65.459
2012	204.116	66.887
2013	208.888	71.072
2014	209.925	72.611
2015	212.361	74.019
2016	218.297	77.976
2017	221.693	80.065
2018	223.448	81.723

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu; www.nufusu.com.

Yukarıdaki tabloda 2010-2018 yılları aralığında Bilecik'in toplam nüfus ve merkez nüfus sayıları gösterilmiştir. 2010 ile 2018 yılı Bilecik nüfusu karşılaştırıldığında; Bilecik'in 2010 yılındaki nüfus sayısında azalma yaşandığı görülmüş, nüfusun ancak 2010 yılındaki nüfus sayısına neredeyse 2018 yılında ulaştığı anlaşılmıştır. Ancak tablo genel itibari ile değerlendirildiğinde; Bilecik nüfusunda 2010-2018 yılları arasında büyük değişimler görülmemiştir. Nüfus sayıları birbirine yakın bir şekilde devam etmiştir.

3.2. BİLECİK BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ

3.2.1. Sosyal Yardımlar

Gıda Yardımı: Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde, devamlı olarak veya belirli aralıklarla belirlenen gıdalarla yoksul, dar gelirli, kimsesiz, muhtaç, ihtiyaç sahibi, engelli vatandaşlara yardım yapılmaktadır. Yardım başvuruları istenilen yardıma ilişkin kanıtlayıcı belge sunulurken, yardım talebinde bulunacakların Bilecik Belediyesi'ne yapacağı başvuru yoluyla yapılabileceği gibi yardıma muhtaç olduğu halde herhangi bir sebepten ötürü müracaat edemeyenler için ikamet ettikleri mahalle muhtarlarının, yakınlarının, komşularının, öğretmenlerin müracaatı ile de kabul edilmektedir. Ayrıca Bilecik Belediyesi'nin re'sen tespiti ile de yardım yapılmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2014a).

Tablo 4: Gıda Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Gıda Yardımı Alan Kişi Sayısı
2014	500
2015	550
2016	999
2017	1160
2018	1500

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

Yakacak Yardımı: Yönetmelikteki koşullara uygun olarak, yakacağa ihtiyacı olan ailelere Bilecik Belediyesi tarafından kömür yardımı yapılmaktadır. Yardım başvuruları istenilen yardımın ihtiyaca ilişkin olduğuna dair gerekli belge sunulurken, yardım talebinde bulunacakların kendilerinin başvurusuyla ya da yardıma muhtaç olduğu halde herhangi bir sebepten ötürü müracaat edemeyenlerin ikamet ettikleri mahalle muhtarlarının, yakınlarının, komşularının, öğretmenlerin müracaatı ile de kabul edilmektedir. Ayrıca Bilecik Belediyesi'nin re'sen tespiti ile de yardım yapılmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2014b).

Tablo 5: Yakacak Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Yakacak Yardımı Alan Kişi Sayısı
2014	600
2015	600
2016	490
2017	500
2018	300

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

Asker Ailesi Yardımı: Asker ailelerinden yardıma muhtaç olanlara Bilecik Belediyesi tarafından yardım edilmektedir. Bilecik Belediyesi'nden Asker Ailesi Yardımı alabilmek için 11.08.1941 tarihli ve 4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun gereği başvuru tarihinden önce Belediye sınırlarında son 6 ay ikamet etmiş olmak ve kanunun gerektirdiği şartları taşıyor olmak yeterlidir. Asker Ailesi yardımı için gerekli evrakları hazırlayan ailelere Bilecik Belediyesi tarafından yardım edilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2014c).

Tablo 6: Asker Ailesi Yardımı Alanları Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Asker Ailesi Yardımı Alan Kişi Sayısı
2014	29
2015	42
2016	23
2017	31
2018	32

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

Tekerlekli Sandalye Yardımı: Başvuru, Bilecik merkezde ikamet eden ve sağlık raporunda tekerlekli sandalye kullanmasında bir sakınca görülmediğine dair ibare bulunan vatandaşlar, kendileri veya birinci derece yakınlarının raporla birlikte Bilecik Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne başvurmasıyla yapılmaktadır. Gerekli evraklar ve araştırmalar yapılarak en geç 15 gün içerisinde tekerlekli sandalye yardım

talebi yerine getirilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2014d).

Tablo 7: Tekerlekli Sandalye Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Tekerlekli Sandalye Yardımı Alan Kişi Sayısı
2014	7
2015	Veri Yok
2016	4
2017	3
2018	3

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

Akülü Tekerlekli Sandalye Yardımı: Başvuru, Bilecik merkezde ikamet eden ve sağlık raporunda akülü tekerlekli sandalye kullanmasında bir sakınca görülmediğine dair ibare bulunan vatandaşlar, kendileri veya birinci derece yakınlarının raporla birlikte Bilecik Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne başvurmasıyla yapılmaktadır. Gerekli evraklar ve araştırmalar yapılarak en geç 15 gün içerisinde akülü tekerlekli sandalye yardım talebi yerine getirilmektedir. Akülü tekerlekli sandalyeyi kullanacak vatandaşlar, bireysel olarak akülü tekerlekli sandalyeyi kullanabilir nitelikte olmalıdır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2014e).

Tablo 8: Akülü Tekerlekli Sandalye Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Akülü Tekerlekli Sandalye Yardımı Alan Kişi Sayısı
2014	Veri Yok
2015	Veri Yok
2016	2
2017	3
2018	5

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

Kurban Eti Yardımı: Bilecik Belediyesi tarafından Kurban Bayramı'nda kurban kesemeyen ihtiyaç sahibi ailelere destek olabilmek için kurban eti yardımı yapılmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

Tablo 9: Kurban Eti Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Kurban Eti Yardımı Alan Kişi Sayısı
2014	300
2015	300
2016	164
2017	150
2018	250

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

3.2.2. Kadınlara Yönelik Sosyal Faaliyetler

Sultaneli Osmanlı Konağı: Bilecik Belediyesi tarafından 2018 yılında Bilecik bezinden yapılan el işlerinin vb. Bilecik iline özgü ürünlerin satılarak aile bütçesine katkı sağlaması için yapılmıştır. Ayrıca Sultaneli Osmanlı Konağı'nda ev hanımlarına iş imkanı sağlamak ve kadınların sosyal hayatta daha fazla yer edinmesine katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra Bilecik'in kültür ve tarihini yansıtacak hediyelik eşyalar ve şehrin tanıtım ve turizmini canlandıracak ürünleri bünyesinde bulundurmaya hedeflemektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, www.sondakika.com, 2018; www.bilecik.bel.tr, 2019a).

Osmanlı El Sanatları Merkezi: Osmanlı El Sanatları Merkezi'nde unutulmaya yüz tutmuş el sanatları yeniden hayat bulmaktadır. Kadınlar Osmanlı El Sanatları Merkezi'ne gelerek güzel vakit geçirmekte ve kıymetli ürünler ortaya koymaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Buka, 2018a).

Kadın Spor ve Yaşam Merkezi: Bilecik Belediyesi tarafından kadınlar için Bilecik'in birçok mahallesinde ücretsiz olarak "Kadın Spor ve Yaşam Merkezi" faaliyete girmiştir. Bilecik Belediyesi, Kadın Spor ve Yaşam Merkezi'nde kadınların hem spor yaparak sağlıklı bir yaşam sürmelerini hem de burada verimli bir zaman geçirmelerini amaçlamaktadır. Kadınlar, spor merkezlerinde beden eğitimi ve spor öğretmeni

eşliğinde spor yapmaktadır. Her bir kadın için özel olarak spor programı hazırlanmaktadır. Koşu bandı, bisiklet, plates ve step aerobik gibi malzemelerin yer aldığı spor merkezine kaydolmak için ise nüfus cüzdanı fotokopisi ve 2 adet fotoğraf yeterli olmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.hurriyet.com.tr, 2015).

Hayme Ana Sultan Evi: Bilecik Belediyesi tarafından yapılan, kadınlara özel olan Hayme Ana Sultan Evi; kadınların sosyalleşmesi ve mahalleli arasında yardımlaşma ve beraberlik duygusunun pekiştirilmesi için hizmete açılmıştır. Bu evde yalnızca kadınlar çalışıp, kadınlar hizmet almaktadır. Bu yüzden bir nevi ‘‘kadınlar kahvesi’’ olarak adlandırılmaktadır. Kadınlar kahvede bir araya gelerek; sosyal, kültürel ve sağlık konularında etkinlikler düzenleyebilmektedir. Ayrıca kadınlar günlerini ve sohbetlerini burada yapabilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, www.bilecik.bel.tr, 2019b; Leblebicioğlu, 2016).

8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği: Bilecik Belediyesi Yaşayan Şehir Müzesi'nde, "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" etkinliği münasebetiyle müze personeli erkekler tarafından horozlu keşkek yapılarak, müzeyi ziyaret edenlere ikram edilmiş, kadınların Kadınlar Günü kutlanmıştır. Ayrıca etkinlik kapsamında kadınların her alanda önemli olduklarına dikkat çekilerek, birlik ve beraberlik içinde olmaları için kadınlara özel farklı yıllarda Nadide Sultan ve Umut Akyürek konseri düzenlenmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, www.yarin11.com, 2018; Buka, 2018b; www.bilecikolay.com, 2017).

3.2.3. Çocuklara Yönelik Sosyal Faaliyetler

Bebek Hediye Seti Yardımı: Bilecik Belediyesi tarafından "Minik Eller Güçlü İller" projesi kapsamında "Doğumdan ölüme tüm vatandaşlarımızın yanındayız" sloganıyla hareket edilerek, yeni doğan bebeklere hediye seti verilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecikhaber.com.tr, 2013).

Tablo 10: Bebek Hediye Seti Yardımı Alanların Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Bebek Hediye Seti Yardımı Alan Kişi Sayısı
2014	510
2015	903
2016	650
2017	632
2018	490

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

Bir Oyuncak Bin Umut Projesi: Bilecik Belediyesi, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Bilecik Anaokulu iş birliğiyle "Bir Oyuncak Bin Umut Projesi" hayata geçirilmiştir. Oyuncanın çocuklar için vazgeçilmez olduğundan, bu proje kapsamında oyuncacı olmayan çocukların oyuncak sahibi olması amaçlanmıştır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

Sünnet Şöleni: Bilecik Belediyesi tarafından ücretsiz olarak yapılmakta olan "Sünnet Şöleni" etkinliği ilk olarak 2017 yılında düzenlenmeye başlanmıştır. Düzenlenen etkinlik kapsamında çocuklara; nostaljik kayı ekspresi, süslenen otobüsler ve maskotlar eşliğinde konvoy yapılmaktadır. Çocuğu 2-14 yaş aralığında olan herkes Bilecik Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne kayıt yaptırarak bu hizmetten ücretsiz olarak faydalanabilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Önce, 2017; Buka, 2018c).

23 Nisan Çocuk Festivali: Bilecik Belediyesi çocukları geleceğin teminatı olarak görmekte ve bundan dolayı çocukları güzel yetiştirmeye önem vermekte, onlara imkanlar sunmaya çalışmaktadır. Bu yüzden Bilecik Belediyesi, Mustafa Kemal Atatürk'ün çocuklar için hediye ettiğı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı günlerce süren festival ile kutlamaktadır. Bilecik Belediyesi tarafından ilk olarak ulusal düzeyde kutlanan Çocuk Festivali daha sonraları uluslararası nitelik kazanmıştır. 2018 yılında on birincisi gerçekleştirilen "11. Uluslararası Çocuk Festivali"ne Gana, Estonya, Bulgaristan ve Afganistan'dan gelen çocuklar katılım sağlarken, aynı zamanda festival TRT Çocuk televizyonu aracılığıyla da hem Türkiye'de hem de dünyada izlenme fırsatı yakalamıştır. Festivalde çocuklar; çizgi film karakterlerini canlandıran

maskotlarlaeğlenmiş, çocuk Mehter takımı, bando dinletisi, akrobasi gösterileri izlemiştir. Çocuklara patlamış mısır ve pamuk şeker ikram edilmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.milliyet.com.tr, 2018a).

Çocuk Sineması: Geleceğin teminatı olan çocuklara önem veren Bilecik Belediyesi, her yarıyıl tatilinde karne hediyesi olarak çocuklara, çocuk sinemasında belirli saat dilimlerinde izleyebilecekleri filmler hediye etmektedir. Bilecik Belediyesi tarafından gerçekleştirilmekte olan "Çocuk Sineması" etkinliğinden, tüm çocuklar ücretsiz olarak yararlanabilmektedir. Çocuk sineması, her gün çocukların keyifle izleyeceği yeni filmler sunmakta, çocuklara eğlenceli anlar yaşatmakta ve aynı zamanda filmler aracılığıyla çocukları bilgilendirmektedir. 2018 yılında 6 bini aşkın çocuk, yarıyıl tatilinin yanı sıra bayramlarda ve yaz tatilinde de ücretsiz film izlemeye devam etmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.haber228.com, 2017).

Çocuk Tiyatrosu: Bilecik Belediyesi Şeyh Edebalı Kültür ve Kongre Merkezi'nde her hafta Pazar günü Bilecik Belediyesi tarafından çocuklara ücretsiz tiyatro etkinliği gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlik kapsamında birçok tiyatro oyunu sergilenmekte, çocuklar eğlenerek keyifli anlar yaşamaktadır. Tiyatro oyunları çocukları eğlendirmekle birlikte bilgi ve beceri yeteneklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Tiyatro oyunlarını izleyen çocuklara zaman zaman çocuk dergisi de hediye edilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.sondakika.com, 2016).

Pıtırcık Oyun Evi: Bilecik Belediyesi tarafından 2017 yılında faaliyete geçirilmiş ve çocukların hizmetine sunulmuştur. Pıtırcık Oyun Evi, içerisindeki materyaller ve donatılar sayesinde hem çocuklara birçok yönden katkı sunmakta hem de çocukların ilkokula başlarken yaşadıkları okul fobisini yenmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda çocukların okula başlamadan önce tecrübe edinmesini sağlarken, çocukların arkadaşlık bağlarını da güçlendirmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2018a).

Küçüktüm Büyüdüm Emekleyerek Yürüdüm: Bilecik Belediyesi tarafından bebekler için son yıllarda "Küçüktüm Büyüdüm Emekleyerek Yürüdüm" isimli emekleme yarışması düzenlenmektedir. Yarışma, 2018 yılında 07-12 aylık 41 bebeğin katılımıyla, 07-09 ve 10-12 ay arasında iki ayrı kategoride gerçekleştirilmiştir. Belediye başkanı tarafından yarışma sonucunda dereceye giren bebeklerin ailelerine hediye

verilmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.haberler.com, 2018a).

Yaz Spor Okulları: Bilecik Belediyesi tarafından 11 yıldır çocukların yaz dönemini verimli geçirmeleri ve geleceğe daha güvenli bakabilmeleri için Yaz Spor Okulları hizmeti verilmektedir. 4-15 yaş aralığındaki çocuklar Yaz Spor Okullarına makul bir ücret ödeyerek kayıt yaptırabilmekte, yüzme, tenis, futbol, basketbol, voleybol, buz pateni alanlarında hizmet alabilmektedir. Çocuklara burada bilgi ve tecrübe kazandırılmakta, kurs bitiminde ise sertifika verilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Buca, 2018d).

Midilli Atları Pony'lerle Buluşuyor: Bilecik Belediyesi ve Türkiye Jokey Kulübü iş birliğiyle 2018 yılında Pelitözü Gölpark'ta gerçekleştirilen "Midilli Atları Pony'lerle Buluşuyor" etkinliği kapsamında çocuklar hem ata binmiş hem de birlikte boyama sayfalarında boyama yapmışlardır. 12 yaşın altında çocukların katılımıyla gerçekleştirilen etkinlikte; çocukların doğa ile buluşmasını sağlamak ve hayvan sevgisi kazanmalarına yardımcı olmak amaçlanmıştır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.milliyet.com.tr, 2018b).

Pelitözü Survivor Etkinliği: Bilecik Belediyesi ve Bilecik Avcılık ve Atıcılık İhtisas Kulübü Derneği iş birliğiyle ilk kez 2018 yılında Pelitözü Gölpark'ta çocuklara yönelik "Pelitözü Survivor" etkinliği gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen etkinliğe, 6-15 yaş aralığındaki 50 çocuk katılmıştır. Etkinlik kapsamında çocuklar izcilik eğitimi alarak kamp çadırı kurmuş, olta tutma ve balık tutma eğitimi almış, ardından Pelitözü Gölleti'nde balık tutma yarışmasına katılmıştır. Etkinliğe katılan çocuklara madalya ve katılım belgesi verilmiştir. Etkinlik; çocukları doğa ile buluşturmayı, birbirleriyle paylaşımda bulunmayı, ortak hareket etme bilincini kazandırmayı, tatlı rekabeti öğretmeyi, çevreyi koruma ve sağlıklı yaşamı özendirilmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra etkinlik; çocukların internet bağımlılığı gibi tehlikeli alışkanlıklardan uzaklaştırılıp, doğaya ve sportif faaliyetlere yönlendirilmeleri gerektiğine dikkat çekmeye çalışmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.milliyet.com.tr, 2018c).

15 Temmuz Demokrasi Günü Yıldırım ve Hızlı Satranç Turnuvası: Bilecik'te 6-7 Temmuz tarihlerinde Bilecik Belediyesi ve Gençlik ve Spor Bakanlığı iş birliğiyle "15

Temmuz Demokrasi Günü Yıldırım ve Hızlı Satranç Turnuvası" etkinliği gerçekleştirilmiştir. Çocuklara yönelik gerçekleştirilen turnuvaya, 60 ilden 350'yi aşkın, her yaş grubundan yarışmacı katılmıştır. Dereceye girmeyi başaran yarışmacılara 15 bin TL değerinde ödül verilmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2018b).

3.2.4. Öğrencilere Yönelik Sosyal Faaliyetler

Eğitim Setleri ve Kırtasiye Destekleri: Bilecik Belediyesi tarafından eğitime destek kapsamında bazı yıllarda öğrencilere eğitimlerine destek olabilmek adına eğitim setleri ve kırtasiye destekleri yapılmıştır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

Tablo 11: Eğitim Setleri ve Kırtasiye Destekleri Alanların Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Eğitim Setleri ve Kırtasiye Destekleri Alan Kişi Sayısı
2014	Veri Yok
2015	Veri Yok
2016	Veri Yok
2017	Veri Yok
2018	250

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

Öğrenci Otağı: Bilecik Belediyesi, üniversite öğrencilerinin sıcak bir ortamda bir araya gelerek sevgi ve muhabbetlerinin teminine aracılık etmek için Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi yerleşkesinde Öğrenci Otağı'nı hizmete açmıştır. Öğrenci Otağı'nda ücretsiz çay ve çorba ikram edilirken, öğrencilerin faydalanması için ücretsiz internet de bulunmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2014f).

Amatör Spor Kulüplerine Yardım: Bilecik Belediyesi tarafından amatör spor kulüplerine nakdi ve malzeme yardımı yapılmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

Derece Alan Öğrencilere Yardım: Bilecik Belediyesi tarafından Bilecik'i ulusal ve uluslararası düzeyde temsil eden ve derece kazanan öğrencilere nakdi ve malzeme yardımı yapılmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

Müzik Kursları: Bilecik Belediyesi sosyal sorumluluk projesi kapsamında müzik kursları açmaktadır. Öğrenciler, uzman öğretmenler eşliğinde Bağlama, Ud, Keman, Gitar, Ney, Yan Flüt, Ritm-Perküsyon, Türk Halk Müziği Korusu ve Türk Sanat Müziği Korusu alanlarında ücretsiz eğitim almaktadır. Müzik kurslarında eğitim alan öğrenciler, Bilecik Belediyesi'nin kültürel ve sanatsal etkinlikleri kapsamında verilen eğitimlerinde hem güzel hem de verimli zaman geçirmektedir. Her yıl yüzlerce eğitim alan öğrenciye kurs sonunda sertifika da verilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik.bel.tr, 2014g).*Akıl ve Zekâ Oyunları Turnuvası:* 2017-2018 yılında Türkiye geneli 9-14 yaş aralığındaki öğrencilere yönelik "Türkiye Akıl ve Zeka Oyunları Turnuvası" Bilecik'te gerçekleştirilmiştir.

Akıl ve Zeka Oyunları Turnuvası: Tüm Akıl ve Zeka Oyunları Federasyonu, Bilecik Belediyesi, Bilecik Valiliği, Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Bilecik Gençlik Kültür ve Eğitim Derneği iş birliğiyle 87 öğretmen ile düzenlenmiştir. Turnuvaya 44 ilden 250 öğrenci katılım sağlamıştır. Öğrenciler; mangala, kulami, pentago, q-bitz, reversi ve equilibrio vb. oyunlarda yarışmışlardır. Turnuvanın amacı, öğrencilerin düşünen, üreten ve karşılaştıkları sorunlar karşısında çözüm bulabilen bireyler olmalarını sağlamaktır. Ayrıca farklı şehirlerden katılım sağlayan öğrencilere gezi düzenlenmiştir. Düzenlenen gezi kapsamında turnuvaya katılan öğrenciler Bilecik'in tarihi ve turistik yerlerini gezip öğrenme şansı bulmuşlardır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Buka, 2018e).

Bisiklet Etkinliği: Bilecik Belediyesi, Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü ve Bisikletliler Derneği Bilecik Temsilciliği iş birliğiyle "Haydi Çocuklar Bisikletle Okula" etkinliği gerçekleştirilmiştir. Etkinliğin amacı; şehir içi ulaşımda bisiklet kullanımının önemine dikkat çekmek, bisikletin etkin bir ulaşım aracı olduğu bilincini yaymak ve bisiklet kullanımını yaygınlaştırarak karbon salınımını azaltmaya çalışmaktır. Bu etkinlik kapsamında birçok öğrenci okuluna bisikletle gitmiş ve böylece farkındalık oluşturulmaya çalışmıştır. Etkinlikte, öğrencilere bisiklete binmenin faydaları ve trafikte

uyulması gereken konular anlatılmış, ikramlar dağıtılmıştır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.timeturk.com, 2017).

Bisiklet Ekinlikleri gerçekleştiren Bilecik Belediyesi, Bisikletliler Derneği Bilecik Temsilcisi iş birliğiyle "Yeşil Bisiklet ile Sağlık İçin Pedalla" etkinliği düzenlenmiştir. Etkinlik "Sağlığını Korumayı, Çevreni Korumayı", "Sağlıklı Yaşam İçin Yeşil Bisiklet", "Hareketli ve Sosyal Yaşam" sloganlarıyla gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık 8 kilometre pedal çevrilen etkinlikte sağlıklı toplumun ve doğayı korumanın önemine dikkat çekilmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, www.milliyet.com.tr, 2017).

3.2.5. Yaşlılara Yönelik Sosyal Faaliyetler

Kristal Çınar Ses Yarışması: 2016'dan bu yana her yıl Bilecik Belediyesi tarafından "Kristal Çınar Ses Yarışması" Bilecik Belediyesi Şeyh Edebalı Kültür ve Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilmektedir. Yarışma, kadınlar ve erkekler olmak üzere iki ayrı kategoride düzenlenmektedir. Sanatın insanı eğitmesi ve toplumsal yaşama insanın kazandırılmasında önemli payının olduğu düşüncesiyle bu etkinliği gerçekleştiren Bilecik Belediyesi, yarışma sonucunda birinciye tam altın, ikinciye yarım altın, üçüncüye ise çeyrek altın hediye etmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.milliyet.com.tr, 2018d; www.marmarahaber.gov.tr, 2016; www.haberturk.com, 2018a).

Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Ziyareti: Bilecik Belediyesi, bizleri bugünlere getiren büyüklerimizi unutmuyarak Yaşlılar Haftası'nda Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'ne belirli yıllarda ziyaretler düzenlemektedir. Düzenlenen bu ziyaretler sayesinde yaşlılarımız bir nebze de olsa kendilerini yalnız hissetmemektedir. Bilecik Belediyesi tarafından gerçekleştirilen bu ziyaretlerle hem yaşlılarımız gösterilen ilgiden dolayı mutlu olmakta hem de dertleri sıkıntıları dinlenen yaşlılarımız için çözüm bulunmaya çalışılmaktadır. Yaşlılar Haftası'nın yanı sıra belirli zamanlarda da huzurevi ziyaretleri yapılmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.beyazgazete.com, 2018).

Yaş-Al Sesini Müzikle Yaş-At: Bilecik Belediyesi tarafından Bilecik Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde "Yaş-Al Sesini Müzikle Yaş-At" etkinliği düzenlenmiştir. Etkinliğe Bilecik Türk Halk müziği Korosu da katılım sağlamıştır. Bu etkinlik kapsamında huzurevinde yaşayan yaşlılarımıza çeşitli ikramlarda bulunulmuştur. Yaşlılarımız koro eşliğinde türküler söylemiş ve oyunlar oynamıştır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecik11.com, 2018).

3.2.6. Diğer Faaliyetler

Ramazan Etkinlikleri: Bilecik Belediyesi tarafından geçen yıllarda da düzenlenen "Ramazan'ı Şerif Mukabeleleri" kapsamında, mahallelerden gelen talepler doğrultusunda birçok mahalle konaklarında ve Bilecik Belediyesi Şeyh Edebalı Kültür ve Kongre Merkezi'nde Ramazan ayı boyunca Kur'an-ı Kerim okuyarak verimli bir zaman geçirme ve birçok etkinliği gerçekleştirme imkanı sunulmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.milliyet.com.tr, 2018e).

Ramazan'ı Şerif Mukabelelerinin yanı sıra Bilecik Belediyesi tarafından ramazan ayında teravih namazı sonrasında vatandaşlara Osmanlı Şerbeti ikram edilmekte ve İftar Evi'nde her akşam yüzlerce vatandaş iftar ve sahur yapma imkanı bulmaktadır. Aynı zamanda İftar Evi haricinde mahallelerde ve Edebalı Vadisi'nde kurulan büyük iftar sofralarında da vatandaşlar iftar açabilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

Tablo 12: Ramazan Ayında İftar Evinde İftar ve Sahur Yapanların Yıllara Göre Sayısı:

Yıllar	Ramazan Ayında İftar Evinde İftar ve Sahur Yapan Kişi Sayısı
2014	Veri Yok
2015	800
2016	800
2017	800
2018	800

Kaynak: Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014-2018.

Sevgin İliklerime İşlesin Projesi: Türkiye'de çok sayıda kök hücre bekleyen hasta bulunmaktadır. Bu hastaların birine bile olsa umut olabilmek için Bilecik Belediyesi ve Türk Kızılay'ı Bilecik Şubesi iş birliğiyle "Sevgin İliklerime İşlesin" kök hücre bağış projesi gerçekleştirilmiştir. Kampanya "Sevgin İliklerime İşlesin", "Belki de Sensin", "Kök Hücre Bağışıyla Umut Olun" sloganlarıyla dikkat çekmeye çalışmakta ve insanları kök hücre vererek hayat kurtarmaya davet etmektedir. Bu doğrultuda kök hücre bağışıyla ilgili bilgilendirme programları gerçekleştirilmekte ve birçok noktada kök hücre bağışı kampanyası gerçekleştirilmektedir. Düzenlenen bu kampanyalarla onlarca kişiye umut olunmuştur (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, www.edebaliyurdu.com, 2017).

Gençlik Şöleni: Bilecik Belediyesi tarafından 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla konserler düzenlenmiştir. Belediye tarafından gençler için düzenlenen Gençlik Şölenlerinde 2015 yılında Gökhan Türkmen, 2016 yılında Simge Sağın, 2017 yılında Mustafa Ceceli, 2018 yılında Sinan Akçıl'ın vermiş olduğu konserle gençler gönüllerince eğlenmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.bilecikolay.com, 2018; www.haberler.com, 2017a; www.bilecikolay.com, 2016; www.bilecikolay.com 2015).

Halk Eğitim Kursları: Bilecik Belediyesi ve Bilecik Halk Eğitim Merkezi iş birliğiyle çeşitli kurslar açılmaktadır. Bu kurslara katılım sağlayan ve eğitim alan Bilecik halkının yıl içerisinde yapmış oldukları ürünlerle yıl sonu sergisi açılmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

Mahalle Toplantıları: Bilecik Belediyesi, mahalle sakinleri ile toplantılar gerçekleştirmektedir. Gerçekleştirilen toplantılarda Bilecik Belediyesi, mahalle sakinlerinin sıkıntılarını dinlemektedir. Ayrıca bu toplantılar aracılığıyla şehrin yönetimiyle ilgili mahalle sakinleri bilgilendirilmekte ve gerçekleştirilecek çalışmalarla ilgili aydınlatılmaktadır. Bunun yanı sıra mahalle toplantıları sayesinde bir araya gelen mahalle sakinleri birbirleriyle sohbet etme imkanı bularak kaynaşmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.haberturk.com, 2018b).

Esnaf ve Vatandaş Ziyaretleri: Belirli aralıklarla esnaf ve vatandaş ziyaretleri düzenleyen Bilecik Belediyesi, iş yerlerini gezerek esnafa hayırlı işler dileklerinde bulunmaktadır. Gerçekleştirilen ziyaretler kapsamında esnafın ve vatandaşın talep ve

görüşleri dinlenmekte, belediyenin gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar hakkında esnaf ve vatandaşlar bilgilendirilmektedir. Yapılan ziyaretlerin ardından, halkın talepleri gerçekleştirilmeye ve eksiklik varsa bu eksiklikler çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Candikmen, Tankulu ve Özden, 2013; www.haberturk.com, 2019).

Uluslararası Marka Değerleri ile Bilecik Sempozyumu: 11-15 Aralık 2017 tarihleri arasında Bilecik Belediyesi, Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi iş birliğiyle Bilecik'te "Uluslararası Marka Değeri ile Bilecik Sempozyumu" düzenlenmiştir. Beş gün süren sempozyumda, Bilecik'in tarihine, kültürel değerlerine, ekonomisine, sanayisine, tarımına, doğal güzelliklerine, biyo çeşitliliğine, jeopolitik zenginliğine, sosyal yaşantısına ve birçok unsuruna yer verilmiştir. Önemli isimlerin Bilecik'te ağırlandığı sempozyumda, Bilecik'in ulusal ve uluslararası platformda marka değerlerine dikkat çekmek, birçok alanda göstermiş olduğu büyüme ivmesini ortaya koymak ve yatırım alanlarını geliştirmek hedeflenmiştir. Türkiye'nin çeşitli şehirlerinden gelen aşçılar, sempozyumda organik yöresel ürünler hazırlayarak yemek şöleni yaşatmış, geçmiş neslin özel lezzetlerini gelecek nesillere tattırma imkanı bulmuştur. Bunun yanı sıra sempozyumda, mehteran takımı eşliğinde Osmanlı moda defilesi sergilenmiş, unutulmaya yüz tutmuş olan Osmanlı kıyafet kültürü günümüz modasıyla sentezlenmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Meşe, 2017; www.yenihaberden.com, 2017).

Acıbadem Sağlık Söyleşileri: Bilecik Belediyesi ve Eskişehir Acıbadem Hastanesi iş birliğiyle 2017 yılında Bilecik Belediyesi Şeyh Edebali Kültür ve Kongre Merkezi'nde "Spor Yaralanmalarında Güncel Tedavi Yöntemleri" konulu sağlık söyleşisi gerçekleştirilmiştir. Sağlık söyleşisinde, Acıbadem Hastanesinden gelen profesör tarafından katılımcılara spor yaralanmaları hakkında bilgi verilmiş, katılımcıların spor yaralanmaları ve güncel tedavi yöntemleri ile ilgili merak ettikleri sorular cevaplandırılmıştır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları;Buka, 2017a, www.haberler.com, 2017b).

Bilecik Belediyesi ve Eskişehir Acıbadem Hastanesi iş birliğiyle 2017 yılında Bilecik Belediyesi Şeyh Edebali Kültür ve Kongre Merkezi'nde "Kalp Sağlığı" konulu sağlık söyleşisi gerçekleştirilmiştir. Söyleşide Kardiyoloji Uzmanı tarafından

katılımcılar kalp sağlığı hakkında bilgilendirilirken, merak ettiği soruları sorarak cevabını öğrenmişlerdir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Buka, 2017b).

Bilecik Belediyesi ve Eskişehir Acıbadem Hastanesi iş birliğiyle 12-18 Kasım Diyabet ve Obezite Haftası etkinlikleri kapsamında Bilecik Belediyesi Şeyh Edebali Kültür ve Kongre Merkezi'nde "Diyabet ile Yaşamak" konulu sağlık söyleşisi gerçekleştirilmiştir. Söyleşide, Endokrinoloji ve Metabolizma Uzmanı Doktor hem katılımcılara bilgi vermiş hem de katılımcıların sorularını cevaplamıştır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.karar.com, 2017).

Bilecik Belediyesi ve Eskişehir Acıbadem Hastanesi iş birliğiyle Bilecik Belediyesi Şeyh Edebali Kültür ve Kongre Merkezi'nde "Kansere Hayır Demek İçin Söyleşide Buluşuyoruz" konulu sağlık söyleşisi gerçekleştirilmiştir. Söyleşide katılımcılara Genel Cerrahi Uzmanı Doktor tarafından öncelikle kanser hastalığında erken tanının önemine vurgu yapılmış, kanser hastalığının ne olduğu anlatılmış, bu hastalıktan korunmanın yöntemleri hakkında bilgi verilmiş, katılımcıların kanser hastalığıyla ilgili soruları cevaplanmıştır. Söyleşinin ardından Bilecik Belediyesi ve Eskişehir Acıbadem Hastanesi tarafından düzenlenen çekilişle belirlenen 30 katılımcıya kanser taraması hediye edilmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.ogunhaber.com, 2016).

Bilecik Belediyesi ve Eskişehir Acıbadem Hastanesi iş birliğiyle "Hoş Geldin Bebek Doğum Öncesi Hazırlık Kursu" konulu eğitim programı düzenlenmiştir. Bilecik Belediyesi Şeyh Edebali Kültür ve Kongre Merkezi'nde Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Doktor, Anestezi Uzmanı, Doğum Koçu, Emzirme Danışmanı gerçekleştirilen etkinlikte katılımcılara alanlarıyla ilgili bilgiler vermiş ve katılımcıların sorularını cevaplamıştır. Eğitim programında; Gebelikte Beslenme, Gebelik Seyri ve Eğitimi, Doğuma Hazırlık, Doğum ve Doğumda Uygulanan Anestezi Yöntemi, Doğal Doğum, Doğum ve Lohusalık, Bebek Bakımı, Emzirmenin Püf Noktaları, Anne ve Babalık Rolü konularıyla ilgili sunumlar gerçekleştirilmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.yarin11.com, 2016).

Bilecik Belediyesi tarafından "Tüp Bebek Nedenleri, Tedavisi ve Yeni Yöntemler" konulu sağlık söyleşisi gerçekleştirilmiştir. Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Tüp Bebek Sorumlusu Doktor ve Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı

Doktorun katılımıyla gerçekleştirilen söyleşide, bebek sahibi olmak isteyenlere tüp bebek nedenleri, tedavi süreci ve yeni tedavi yöntemleri hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir. Söyleşide, gebeliğin belirlenmesinden doğuma kadar olan süreç ve gebelikteki risk faktörleri gibi konulara da değinilmiş, katılımcılar bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. Söyleşinin ardından Bilecik Belediyesi adına çekiliş düzenlenmiş ve çekiliş sonunda bir hastaya ücretsiz tüp bebek tedavisi hediye edilmiştir. Bu söyleşinin yanı sıra farklı bir tarihte Bilecik Belediyesi, Eskişehir Acıbadem Hastanesi işbirliğiyle Bilecik Belediyesi Şeyh Edebalı Kültür Merkezi'nde "Tüp Bebek Tedavisinde Güncel Yöntemler" konulu başka bir söyleşi de gerçekleştirmiştir. (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.yarin11.com, 2014; Buka, 2018f).

Aşure Günü Etkinliği: Bilecik Belediyesi tarafından Muharrem Ayında geleneksel hale gelen, birlik ve beraberliğin sembolü olan aşure, "Aşure Günü" etkinliği kapsamında şehrin çeşitli yerlerinde hem binlerce kişiye ikram edilmekte hem de Bilecik halkının Muharrem Ayı kutlanmaktadır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.yarin11.com, 2015).

Kandil Günleri Etkinlikleri: Bilecik Belediyesi tarafından Kandil günlerinde, Bilecik halkına helva ve süt ikram edilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

14 Şubat Sevgililer Günü Etkinliği: Bilecik Belediyesi 14 Şubat Sevgililer Günü dolayısıyla gerçek sevginin önemine dikkat çekmek, verilen emeğin saygınlıkla karşılanmasına ve gençlere örnek oluşturması adına Bilecik'in her mahallesinden yarım asırdır evli olan çiftlerden bazılarını akşam yemeğinde bir araya getirmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

18 Mart Bisiklet Turu ve Kitap Okuma Etkinliği: Bilecik Belediyesi ve Bisikletliler Derneği Bilecik Temsilcisi iş birliğiyle gerçekleştirilen "18 Mart Çanakkale Zaferi ve Şehitlerimizi Anma Günü" etkinliği kapsamında bisikletliler bir araya gelerek başta Gazi Mustafa Atatürk'ü ve bütün şehitlerimizi kitap okuyarak ve bisiklet ile saygı turu atarak anmışlardır. Etkinliğe katılan bisikletlilere Türk Bayrağı hediye edilmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Buka, 2018g).

Dünya Çevre Haftası Kutlamaları: Dünya Çevre Haftası Kutlamaları Bilecik'te geleneksel hale gelmiştir. Bu hafta kapsamında Bilecik'te çeşitli etkinlikler

düzenlenmekte ve bu hafta kutlanmaktadır. Etkinlikler kapsamında Dünya'nın yaşanılabilir olmasına dikkat çekilmekte ve gelecekteki nesillere de yaşanılabilir bir Dünya bırakılması gerektiği vurgulanmaktadır. Düzenlenen bu etkinliklerle ise çevreye duyarlı bir nesil yetiştirmek ve çocukların yaşadıkları çevreye katkıda bulunmaları için bilinçlendirilmeleri amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çocukları teşvik etmek amacıyla okullar arası atık pil toplama yarışmaları düzenlenmiştir. Yarışmada çocuklara, ekolojik sisteme pillerin verdiği zararlar anlatılmış, bu zararların nasıl yok edileceğine dair bilgiler verilmiştir. Geri dönüşüme kazandırılacak atıkların geri dönüşüme kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra hane sakinlerine broşür dağıtılarak, evsel atıklar ile ambalaj atıklarının ayrı olarak toplanması gerektiği anlatılmıştır. Bu şekilde ambalaj atıkları yeniden değerlendirilmekte ve geri dönüşüm hem çevreye hem de ekonomiye katkı sunmaktadır. (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

Geleneklerimizi Yaşatıyoruz Projesi: Bilecik Belediyesi "Geleneklerimizi Yaşatıyoruz" projesi kapsamında Bilecik'in gelenek ve göreneklerini yaşatmak ve uygulamalı olarak gelen misafirlere göstermek için Bilecik ve Bilecik'in yakın çevresindeki yemekleri yaparak Yaşayan Şehir Müzesi'nde her hafta mevsimsel olarak şartlara göre ücretsiz olarak müzeyi ziyaret edenlere sunmaktadır. Müze ziyaretçilerine kimi hafta aşure, kimi hafta tarhana, kimi hafta salçalı ekme, kimi hafta yufka ikram edilmektedir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları, www.milliyet.com.tr, 2018f, www.hurriyet.com.tr, 2017).

Kültür ve Sanat Etkinlikleri ile Konserler: Bilecik Belediyesi, Bilecik halkını hemen hemen her ay gerçekleştirdiği birçok konserle ve etkinlikle buluşturmaktadır. Bu konser ve etkinliklerden ulaşılabilir olanlara aşağıdaki paragraflarda yer verilmeye çalışılmıştır.

Bilecik Belediyesi, 2018 Kültür ve Sanat Etkinlikleri kapsamında Bilecik halkını, Bilecik Belediyesi Türk Sanat Müziği Korusu, Gençleşen Türküler Türk Halk Müziği Korusu ile buluştururken bütün mahallelerdeki kadınları da "Komşularıyla Buluşuyorum" isimli etkinlikle Hamiyet konserinde bir araya getirmiştir. Ayrıca Bilecik Belediyesi, 2018 Cumhuriyet Bayramı kapsamında; Pamela ve Cihan Yıldız'ın

konserleri ile Bilecik halkını buluşturmuştur (2014-2018 Bilecik Belediye Faaliyet Raporları, www.haberler.com, 2018b, Meşe, 2018a).

Bilecik Belediyesi, 2017 Kültür ve Sanat Etkinlikleri kapsamında; Bilecik halkına uzman eğitmenler eşliğinde Halk Oyunları Eğitimi alma imkanı sağlarken, ayrıca vatandaşları seminer ve söyleşilerle buluşturmuştur. Bunun yanı sıra aile ekonomisi konusunda bilgilendirilmek üzere Türkiye Ekonomi Bankası'ndan uzmanın konuşmacı olarak katılımıyla "Bütçemi Yönetebiliyorum" etkinliği düzenlenmiştir. Yetişkinlerin yanı sıra çocuklar da tiyatro ve sinema oyunları ile buluşturulmuştur (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Buka, 2017c).

Bilecik Belediyesi, 2016 Kültür ve Sanat Etkinlikleri kapsamında; Bilecik halkına Bilecik Belediyesi Türk Sanat Müziği Korosu tarafından konser verilmiştir. Çocuklara ise tiyatro oyunları sahnelenmiştir (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; www.haberturk.com, 2016).

Tiyatro Festivalleri: Tiyatroyu vatandaşlarıyla buluşturan Bilecik Belediyesi, 2018 yılında "13. Uluslararası Bilecik Tiyatro Festivali" ile 2017 yılında "12. Uluslararası Bilecik Tiyatro Festivali" ile, 2015 yılında "10. Bilecik Tiyatro Festivali" ile de Türk ve Dünya tiyatrosunun en güzel oyunlarını seyirciyle buluşturmuştur. Yetişkinlerin yanı sıra çocuklar için de belirli saatlerde çocuk tiyatrosu sahne almıştır (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları; Meşe, 2018b).

Kurumsal Hizmet Hattı ve Whatsapp Destek Hattı: Bilecik Belediyesi, 2016 yılında Kurumsal Hizmet Hattı ve Whatsapp Destek Hattını hizmete sokarak, Bilecik halkının Bilecik Belediyesi ile daha kolay bir şekilde iletişim kurmasını sağlayarak, görüş, öneri, şikayet ve Bilecik ile ilgili duyurmak istediği konuları rahat bir şekilde ulaştırmasını sağlamıştır. Bu faaliyet sayesinde Bilecik Belediyesi, Bilecik halkına daha yakın olmuştur (2014-2018 Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporları).

SONUÇ

Liberalizm, soyut eşitlik anlayışını öngörmektedir. Doğuştan gelen ya da sosyal koşullar neticesinde oluşan eşitsizlikler liberalizmde görülmemekte, herkes aynı düzenlemelere tabii tutularak eşit kabul edilmektedir. Ekonomiyi serbest bırakan liberalizm, ekonomik sorunlar karşısında bir süre sonra yetersiz kalmıştır. 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin yaşanması ile piyasa işleyemez bir hal almıştır. Ayrıca bireyin özgürlüğüne inanan liberalizm, Endüstri Devrimi'nin sebep olduğu sorunlar konusunda da yetersiz kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı'nın yaşanmasının da ardından sorunlar giderek artmış ve teknik bir boyut kazanmıştır. Toplumsal eşitsizliklerin artması ve ihtiyaçların çoğalması gibi nedenler devletin müdahalede bulunması gerekliliğini gitgide artırmıştır. Bütün bu sebepler sosyal devlet ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Sosyal devletin özellikle 1930'lu ve 1940'lı yıllarda yerleşmeye başladığı düşünüldüğünde kavramsal olarak da yakın bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir.

Genel hatları ile değerlendirildiğinde sosyal devletin, güçlü durumda olmayan insanları güçlü durumda olan insanlara karşı koruduğu görülmektedir. Sosyal devlet, toplumdaki güçsüz, yardıma muhtaç insanları gözeten, darlık içinde olan insanlara yardım eden, eğitim ve sağlık alanlarında korumacı ve toplumdaki dezavantajlı grupları kollayan bir yapı görünümündedir.

Türkiye'de sosyal devlet kavramına ilk olarak 1961 Anayasası'nda yer verilmiştir. Devlet bu anayasa ile sosyal ve ekonomik yaşamı düzenlemek için sosyal devlet anlayışıyla bağdaşacak bir kalkınma planı oluşturmuştur. 1982 Anayasası'nda ise birçok maddede sosyal devlet kavramına yer verilmiş ve güvence altına alınmıştır. Sosyal devlet olmanın gerekliliklerini yerine getirmede merkezden yönetimin görevleri bulunmaktadır. Ancak merkezden yönetim bu görevleri yerine getirmesi için yerel yönetimleri de görevlendirmiştir. Bu kapsamda halka ulaşmada en yakın birim olan belediyelere sosyal devlet olmanın gerekliliklerini yerine getirmek için görevler düşmektedir.

Sosyal devlet olmanın gerekliliklerini yerine getirmede belediyelerin görevlendirilmesiyle sosyal belediyecilik kavramı ortaya çıkmıştır. Sosyal belediyecilik,

belediyelerin su dağıtımını, kanalizasyon hizmetleri, yolların bakım ve onarımını gibi klasik hizmetlerinin yanı sıra yardıma muhtaç olan ve devlet gözetimine ihtiyaç duyan insanlara belediyelerin yardım etmesidir. Ancak buradan dar anlamda bir sosyal belediyeçilik hizmeti algılanmamalıdır. Yardıma muhtaç olan ve devlet gözetimine ihtiyaç duyan insanlara yardım etmenin yanı sıra; kültür, sanat vb. etkinlikler de sosyal belediyeçiliğin kapsamındadır. Özetle sosyal belediyeçilik dendiğinde akla yalnızca sosyal yardımlar gelmemeli, halka sunulan sosyal etkinlikler de düşünülmelidir.

Belediyeler yardıma muhtaç ve devlet gözetimine ihtiyaç duyanlara yardım ederken, vatandaşları bu yardımlara alışır hale getirmemeli, vatandaşların bunu devamlılığa dönüştürmesini engellemelidir. Bunu da ancak geçici çözümler yerine kalıcı çözümler üretmeye çalışarak gerçekleştirebilir. Ayrıca belediyeler sosyal belediyeçilik alanındaki görevlerini yerine getirirken kendine yakın kesimleri gözeterek, diğerlerini görmezden gelebilmektedir. Bu da yardımların gerçekten ihtiyaç sahiplerine ulaşmasını engellemektedir. Bunun yanı sıra yapacağı yardımları oy kaygısı ile de yapabilmektedir. Yardımlar gerçekten ihtiyaç sahiplerine yapılmalı ve yardımın yapılması sonucunda vatandaşın oy beklentisi içinde olunmamalıdır.

Belediyelere yüklenen sosyal alandaki bu sorumluluğun hem olumlu hem de olumsuz yönleri bulunmaktadır. Hizmetlerin belediyelerce sunulmuş olması hizmette yerellik ilkesi ile bağdaşmaktadır. Belediyeler halka ulaşmada en yakın teşkilatlanmalar olmasından halkın ihtiyaçlarının ne olduğunu bilmekte ve sunulan hizmetler buna göre şekillenmektedir. Ancak bölgesel farklılıkların sebebiyet vereceği adalet ve eşitlik gibi konularda belediyeler yetersiz kalabilmektedir. Belediyelerin bütçeleri de göz önüne alındığında ellerindeki kısıt kaynaklarla ancak belli başlı görevleri yerine getirebilmektedir. Klasik görevlerinin üzerine bir de sosyal alanda görevler yüklendiğinde beklenen performansı verememektedir. Çünkü iyi hizmet verilebilmesi için elindeki kaynakların yeterli olması gerekmektedir. Türkiye'deki belediyelerin birçoğu klasik görevlerini bile yerine getiremezken, sosyal alandaki görevleri yerine getirmelerini beklemek mümkün değildir. Ayrıca belediyelerin sosyal alanda sunması gereken hizmetlerin neler olduğu belirtilmemesi ve zorunluluk içermemesi belediyelere kesin bir sorumluluk yüklememektedir. Bu durum vatandaşların ihtiyaç duyduğu hizmetlerin belediyece karşılanmamasına sebep olabilmektedir.

Belediyeler, kentteki insanların ihtiyaçlarını iyi bilmelidir. Çünkü başarılı bir sosyal belediyeçilik hizmetleri sunabilmek için insanların gereksinimlerinin neler olduğu öğrenilmelidir. Burada belediyelere önemli görev düşmektedir. Belediyeler, kentte yaşayan vatandaşların maddi gelirlerini, sağlıklarını, yaşlarını vb. bilgileri öğrenerek, bu bilgiler doğrultusunda hangi yönde sosyal faaliyetler gerçekleştirmesi gerektiğini daha kolay saptayacak ve ona göre hizmet verecektir. Ayrıca belediyeler anketler düzenleyerek de vatandaşların ihtiyaçlarını saptayabilir ve sunduğu hizmetlerin vatandaşlar için yeterliliğini öğrenebilir.

Asıl önemli olan ise; belediyeler vatandaşlarına geçici çözümler yerine kalıcı çözümler bulmaya çalışmalıdır. İnsanların hayatlarını idame ettirecek şekilde yardımda bulunmalıdır. Yardımlar süreklilik kazanmamalıdır. Yardımlar süreklilik kazanırsa insanlar çalışmak istemeyecek, devletin yardımlarıyla hayatlarını sürdürmek isteyecektir. Bu yüzden insanları devletten yardım bekler hale getirmek iyi bir şey değildir. Belediyeler, sosyal yardımlarını gerçekleştirirken bu nüansa dikkat etmelidir. Toplumunu iş gücüne kazandırmak için çalışmalar yürütmelidir. Bu doğrultuda işsizleri iş gücüne kazandırmak için eğitim kursları açılabilir. İşsizlere bu kurslarda yeteneklerine göre eğitim verilerek, iş bulmalarına imkan verilebilir. Ayrıca belediyeler kurumlarla işbirliği içinde olup, vatandaşların iş bulmalarına destek olabilirler.

Bütün bunlar doğrultusunda tezde; Bilecik Belediyesi'nin 2014-2018 yılları arasında sunduğu sosyal belediyeçilik faaliyetlerine değinilmiştir. Bilecik Belediyesi'nin faaliyet raporları incelendiğinde sosyal belediyeçiliğe yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin büyük çoğunluğunu Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile Basın Yayın ve Halka İlişkiler Müdürlüğü'nce yerine getirildiği görülmektedir. Bu durum Türkiye'deki diğer belediyelerin çoğunluğu ile karşılaştırıldığında Bilecik Belediyesi sosyal belediyeçilik alanında oldukça yetersiz kalmaktadır. Çünkü belediyenin bu birimleri dışında diğer birimlerinin üzerine de görevler düşmektedir. Diğer birimler vatandaşların ihtiyaçları doğrultusunda görev alırsa, birbirleri ile işbirliğinde olursa sosyal belediyeçilik bağlamında belediye daha etkin bir rol alabilecek ve belediyeden gerçekleştirilmesi beklenen diğer ihtiyaçlar da karşılanabilecektir.

Bilecik Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik alanında yaptığı sosyal yardımlar incelendiğinde; “Gıda Yardımı”, “Yakacak Yardımı”, “Asker Ailesi Yardımı”,

“Eğitim Seti ve Kırtasiye Destekleri”, “Kurban Eti Yardımı”, “Bebek Hediye Seti Yardımı”, “Amatör Spor Kulüpleri Yardımı”, “Derece Alan Öğrenci Yardımı”, “Tekerlekli Sandalye Yardımı” ve “Akülü Sandalye Yardımı” yaptığı görölmektedir. Yapılan bu yardımlar sosyal belediyeçilik için oldukça önemlidir. Ancak yapılan yardımlar bunlarla sınırlı kalmamalı, ihtiyaçlar doğrultusunda artırılmalı ve farklı kesimlerdeki dezavantajlı gruplara hitap edecek yardımlar yapılmalıdır.

Sosyal belediyeçilik ilk zamanlarda sosyal yardımlarla başlamıştır. Ancak zamanla sosyal belediyeçiliğin uygulama alanı genişlemiştir. Bu yüzden sosyal belediyeçilik dendiğinde akla yalnızca yoksul durumdaki ihtiyaç sahiplerine yapılan yardımlar gelmemelidir. Sosyal belediyeçilik, sosyal yardımların yanı sıra; kadın, çocuk, genç, engelli, yaşlı vb. kesimlerin ihtiyaçları ile de ilgilenmektedir. Ayrıca sosyal belediyeçiliğin eğitim, sağlık, spor, çevre, kültürel etkinlikler gibi alanlarda sorumluluğu bulunmaktadır. Belediyeler tarafından bu alanlarda ihtiyaç doğrultusunda hizmet verilmelidir. Sosyal belediyeçilikte yalnızca yardıma odaklanmamalıdır. Çünkü insanların karnını doyurmaya ihtiyacı olduğu gibi eğitim, sağlık, kültürel etkinlikler vb. faaliyetlere de ihtiyaçları vardır. Topluma iyi bireyler kazandırabilmek için eğitim ve kültür oldukça önem arz etmektedir.

Bilecik Belediyesi tarafından yapılan sosyal yardımların yanı sıra eğitim, sağlık, çevre, kültür vb. alanlarda da sosyal belediyeçilik hizmetleri verilmiştir. Bilecik Belediyesi, vatandaşların sıkıntılarını ve ihtiyaçlarını öğrenip, gidermek için; “Esnaf Ziyaretleri”, “Huzurevi Ziyaretleri”, “Vatandaş Ziyaretleri” ve “Mahalle Toplantıları” düzenlenmektedir. Çocukların eğitimleri, eğlenceleri, çevreye duyarlılık kazanmaları ve çeşitli ihtiyaçlarını gidermeleri için; “Çevre Haftası Kutlamaları”, “Çocuk Sineması”, “Çocuk Tiyatrosu”, “23 Nisan Çocuk Festivali”, “Akıl ve Zeka Oyunları Turnuvası”, “15 Temmuz Demokrasi Günü Yıldırım ve Hızlı Satranç Turnuvası”, “Bisiklet Etkinliği”, “Survivor Etkinliği”, “Sünnet Şöleni”, “Müzik Kursları”, “Yaz Spor Okulları”, “Midilli Atları Pony'lerle Buluşuyor Etkinliği”, “Pıtırıcık Oyun Evi”, “Bir Oyuncak Bin Umut Projesi” faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Gençlerin buluşup vakit geçirmeleri ve enerjilerini atıp, eğlenmeleri için; “Öğrenci Otağı ve “Gençlik Şöleni”, faaliyetlerinde bulunmuştur. Yaşlıların eğlenmeleri ve sıkıntılarını paylaşmaları için huzurevinde; “Yaş-Al Sesini Müzikle Yaş-At” etkinliği ve zaman zaman huzurevi ziyaretleri düzenlemiştir. Kadınların eğlenmeleri, boş

zamanlarını değerlendirmeleri ve iş hayatında yer edinmeleri için; “Kadın Spor ve Yaşam Merkezi”, “Osmanlı El Sanatları Merkezi”, “Sultaneli Osmanlı Konağı”, “Hayme Ana Sultan Evi”, “8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği” faaliyetlerinde bulunmuştur. Vatandaşların genelini kapsayan ve onlara hizmet sunmak için; “Halk Eğitim Kursları”, “Uluslararası Marka Değeri ile Bilecik Sempozyumu”, “Acıbadem Sağlık Söyleşileri”, “Sevgin İliklerime İşlesin Projesi”, “Kristal Çınar Ses Yarışması”, “Aşure Günü Etkinliği”, “Kandil Günü Etkinliği”, “Geleneklerimizi Yaşatıyoruz Projesi”, “18 Mart Bisiklet Turu ve Kitap Okuma Etkinliği”, “Tiyatro Festivalleri”, “Kültür ve Sanat Etkinlikleri”, “Konserler”, “14 Şubat Sevgililer Günü Etkinliği”, “Kurumsal Hizmet Hattı ve Whatsapp Destek Hattı” faaliyetlerinde bulunmuştur.

Bilecik Belediyesi, genel olarak bakıldığında sosyal belediyecilik alanında etkin bir rol almış, başarılı çalışmalar gerçekleştirmiş ve vatandaşa birçok hizmet sunmuştur. Ancak Bilecik Belediyesi'nin gerçekleştirdiği faaliyetler daha da artarsa sosyal belediyecilik alanında vatandaşa sunulacak hizmetler de bu doğrultuda artacaktır.

KAYNAKÇA

- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>, [Erişim Tarihi: 02.01.2019].
- 5393 sayılı Belediye Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, [Erişim Tarihi: 18.12.2018].
- Acar, Mustafa (2007), "Keynesyen İktisat ve Refah Devletinin Sonu", *Demokrasi Platformu Dergisi*, Yıl:3, Sayı:4, ss. 131-152.
- A'dan Z'ye Bilecik Rehberi* (Tarihsiz), Doğan Burda Rizzoli Dergi Yayıncılık ve Pazarlama: İstanbul.
- Akan, Taner (2007), "İşsiz Refahtan Refahsız İşe Refah Devletinin İşlevsel Dönüşümü", *Sivil Toplum Dergisi*, Yıl:5(19), ss. 7-22.
- Akdoğan, Yalçın (2006), "Sosyal Belediyecilik", *Yerel Siyaset Dergisi*, Yıl:1, Sayı:3, ss. 44-45.
- Akgül , Osman (2013), "Sosyal Devletin Evrimi, Türkiye'de Sosyal devlet Teoride mi, Pratikte mi?", [Bildiri], Ümit Güneş (Ed.); *II. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı - I*, 6-8 Mayıs, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kitaplığı: Bursa, ss. 277-288.
- Aktan, Coşkun Can (1995), "Neo-Liberalizm ve Libertarianizm", *Amme İdaresi Dergisi*, C: 28, S: 1, ss. 3-7.
- Alcock, Pete (2011), "Sosyal Politikanın Konusu", Pete Alcock, Margaret May ve Karen Rowlingson (Ed.), (Çev. Barış Yıldırım), *Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar*, 1. Baskı, Siyasal Kitabevi Yayınları: Ankara, ss. 15-24.
- Aldıkaçtı, Orhan (1997), "Sosyal Devlet", *Anayasa Yargısı Dergisi*, C:14, ss. 79-85.
- Altan, Ömer Zühtü (2006), *Sosyal Politika Dersleri*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

- Andersen-GøstaEsping (2010), "Toplumsal Riskler ve Refah Devletleri", (Çev. Burcu Yakut Çakar ve Utku Barış Balaban), Ayşe Buğra ve Çağlar Keyder (Der.); *Sosyal Politika Yazıları*, 4. Baskı, İletişim Yayınları: İstanbul, ss. 33-54.
- Arrighi, Giovanni (2000), *Uzun Yirminci Yüzyıl Para, Güç ve Çağımızın Kökenleri*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Ateş, Hamza (2009), "Sosyal Belediyecilik", *Çerçeve Dergisi*, Yıl:17(49), ss. 88-95.
- Aydın, Murat (2008), *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*, Yedirenk Yayınları, İstanbul.
- Aydın, Mustafa (2011), *Siyasetin Sosyolojisi*, Pınar yayınları, İstanbul.
- Ayman Güler, Birgül (2006), "Sosyal devlet ve Yerelleşme" *Memleket Siyaset Yönetim*, 2, ss. 29-43.
- Balseven, Hale (2017), "Refah Devleti ve Gelir Dağılımı: Karşılaştırmalı Bir Analiz", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C:18(1), ss. 87-107.
- Baykal, Nazan (11 Aralık 2017), "Liberalizm Nedir?", <https://www.makaleler.com/liberalizm-nedir>, [Erişim Tarihi: 09.12.2018].
- Becker, Saul (2011), "Sosyal Politika Araştırmalarında Yöntemler ve Yaklaşımlar", Pete Alcock, Margaret May ve Karen Rowlingson (Ed.), (Çev. Barış yıldırım), *Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar*, 1. Baskı, Siyasal Kitabevi Yayınları: Ankara, ss. 25-34.
- Bedir, Eyüp (2015), "Sosyal Politikaya İlişkin Genel Bilgiler ve Sosyal Politikanın Araçları", Abdurrahman İlhan Oral, Yener Şişman (Ed.); *Sosyal Politika*, 4. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir, ss. 2-27.
- Beki, Abdulhakim (2009), *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik (Ümraniye Belediyesi Örneği)*, Sena Ofset Yayınları, İstanbul.
- Berktaş, Fatmagül (2009), "Liberalizm: Tek Bir Teorik Pozisyona İndirgenmesi Olanaksız Bir İdeoloji", H. Birsen Örs (Der.); *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*, 3. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul, ss. 47-144.
- Bilecik Belediyesi (03 Temmuz 2018b), "15 Temmuz Demokrasi Günü Yıldırım ve Hızlı Satranç Turnuvası",

<http://www.bilecik.bel.tr/Content.aspx?ContentID=3476&CategoryID=18>,
[Erişim Tarihi: 04.05.2019].

Bilecik Belediyesi (04 Temmuz 2018a) "Pıtırcık Oyun Evi",
<http://www.bilecik.bel.tr/icerik/286/3478/pitircik-oyun-evi.aspx>, [Erişim Tarihi:
04.07.2019].

Bilecik Belediyesi (09 Eylül 2014c), "Asker Aile Yardımı",
<http://www.bilecik.bel.tr/icerik/207/21/asker-aile-yardimi.aspx>, [Erişim Tarihi:
05.07.2019].

Bilecik Belediyesi (12 Ekim 2014f), "Öğrenci Otağı",
<http://www.bilecik.bel.tr/icerik/237/92/ogrenci-otagi.aspx>, [Erişim Tarihi:
01.07.2019].

Bilecik Belediyesi (16 Ekim 2014a), "Erzak Yardımı",
<http://www.bilecik.bel.tr/icerik/205/108/erzak-yardimi.aspx>, [Erişim Tarihi:
04.07.2019].

Bilecik Belediyesi (16 Ekim 2014b), "Kömür Yardımı",
<http://www.bilecik.bel.tr/icerik/206/110/komur-yardimi.aspx>, [Erişim Tarihi:
04.07.2019].

Bilecik Belediyesi (16 Ekim 2014d), "Tekerlekli Sandalye Temini",
<http://www.bilecik.bel.tr/icerik/219/113/tekerlekli-sandalye-temini.aspx>,
[Erişim Tarihi: 05.07.2019].

Bilecik Belediyesi (16 Ekim 2014e), "Akülü Sandalye Temini",
<http://www.bilecik.bel.tr/icerik/210/112/akulu-sandalye-temini.aspx>, [Erişim
Tarihi: 05.07.2019].

Bilecik Belediyesi (17 Ekim 2014g), "Müzık Kursları",
<http://www.bilecik.bel.tr/icerik/184/130/muzik-kurslari.aspx>, [Erişim Tarihi:
01.07.2019].

Bilecik Belediyesi (23 Ocak 2019b), [http://www.bilecik.bel.tr/icerik/237/3951/bilecik-
belediyesi-haymeana-sultan-evi.aspx](http://www.bilecik.bel.tr/icerik/237/3951/bilecik-belediyesi-haymeana-sultan-evi.aspx), [Erişim Tarihi: 04.07.2019].

Bilecik Belediyesi (24 Ocak 2019a), "Bilecik Belediyesi Sultaneli Osmanlı Sokağı", <http://www.bilecik.bel.tr/icerik/237/3974/bilecik-belediyesi-sultaneli-osmanli-sokagi.aspx>, [Erişim Tarihi: 03.07.2019].

Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporu (2014), https://issuu.com/bilecikbelediyesi/docs/2014_falliyet_raporu_1_n_san_20151, [Erişim Tarihi: 02.05.2019].

Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporu (2015), <https://issuu.com/bilecikbelediyesi/docs/faaliyetraporu20151.compressed>, [Erişim Tarihi: 02.05.2019].

Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporu (2016), https://issuu.com/bilecikbelediyesi/docs/faaliyet_raporu_2016, [Erişim Tarihi: 02.05.2019].

Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporu (2017), <http://www.bilecik.bel.tr/Files/pdf/Bilecik%20Belediyesi%20Faaliyet%20Raporu%202017.pdf>, [Erişim Tarihi: 02.05.2019].

Bilecik Belediyesi Faaliyet Raporu (2018), <http://www.bilecik.bel.tr/Files/pdf/Bilecik%20Belediyesi%20Faaliyet%20Raporu%202018.pdf>, [Erişim Tarihi: 02.05.2019].

Bilecik Tanıtım Kitabı (30 Kasım 1997), Mahalli Tanıtımlar Dergisi, S:9, Yıl: 9.

Bilecik Valiliği (Tarihsiz), "75. Yıldan 700. Yıla Bilecik", Bilecik Valiliği Yayınları: Bilecik, No:5.

Bilecik Valiliği, "Coğrafi Konum", <http://www.bilecik.gov.tr/cografı-yapı>, [Erişim Tarihi: 27.06.2019].

Bilecik Valiliği, "İlimizin Tarihçesi", <http://www.bilecik.gov.tr/ilimizin-tarihcesi>, [Erişim Tarihi: 27.06.2019].

Birler, Ömür (2015), "Liberalizm", Gökhan Atılğan ve E. Attila Aytekin (Haz.); *SiyasetBilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler*, 5. Baskı, Yordam Kitap Yayınları: İstanbul, ss. 299-313.

- Blau, Joel (2003), *The Dynamics of Social Welfare Policy*, Oxford University Press, Oxford.
- Bodin, Jean (2011), "Devlet Üstüne Altı Kitap'tan Seçme Parçalar", Mete Tunçay (Der.); *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi*, 4. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul, ss. 181-207.
- Buka, Taner (13 Şubat 2018a), "El Sanatları Merkezinde Güzel Eserler Üretiliyor", <https://www.belekomahaber.com/el-sanatlari-merkezinde-guzel-eserler-uretiliyor/>, [Erişim Tarihi: 04.07.2019].
- Buka, Taner (14 Mayıs 2018d), "Bilecik Belediyesi Yaz Spor Okulu Kayıtları Başladı", <https://www.belekomahaber.com/bilecik-belediyesi-yaz-spor-okulu-kayitlari-basladi/>, [Erişim Tarihi: 02.07.2019].
- Buka, Taner (20 Ocak 2017a), "Spor Yaralanmalarında Güncel Tedavi Yöntemleri Sağlık Söyleşisi", <https://www.belekomahaber.com/spor-yaralanmalarinda-guncel-tedavi-yontemleri-saglik-soylesisi-2/>, [Erişim Tarihi: 10.05.2019].
- Buka, Taner (9 Mart 2018b), "Kadınlar Nadide Sultan Konserinde Buluştu", <https://www.belekomahaber.com/kadinlar-nadide-sultan-konserinde-bulustu/>, [Erişim Tarihi: 02.07.2019].
- Buka, Taner, (14 Nisan 2018e), "Türkiye Akıl ve Zeka Oyunları Turnuvası İçin Bilecik'te", <https://www.belekomahaber.com/turkiye-akil-ve-zeka-oyunlari-turnuvasi-icin-bilecikte/>, [Erişim Tarihi: 29.04.2019].
- Buka, Taner, (19 Mart 2018g), "Bilecik'te 18 Mart Bisiklet Turu ve Kitap Okuma Etkinliği", <https://www.belekomahaber.com/bilecikte-18-mart-bisiklet-turu-ve-kitap-okuma-etkinligi/>, [Erişim Tarihi: 02.07.2019].
- Buka, Taner, (2 Şubat 2017c), "Bilecik Belediyesi Şubat Ayı Kültür ve Sanat Etkinlikleri", <https://www.belekomahaber.com/bilecik-belediyesi-subat-ayi-kultur-ve-sanat-etkinlikleri/>, [Erişim Tarihi: 22.05.2019].
- Buka, Taner, (24 Nisan 2018c), "Bilecik Belediyesi Sünnet Şöleni ve 18 Parkın Açılış Töreni", <https://www.belekomahaber.com/bilecik-belediyesi-sunnet-soleni-ve-18-parkin-acilis-toreni/>, [Erişim Tarihi: 01.07.2019].

- Buka, Taner, (24 Şubat 2017b), "Bilecik'te Kalp Sağlığı Söyleşisi Yapıldı", <https://www.belekomahaber.com/bilecikte-kalp-sagligi-soylesisi-yapildi/>, [Erişim Tarihi: 12.05.2019].
- Buka, Taner, (26 Şubat 2018f), "Sağlık Söyleşisi: Tüp Bebek Tedavisinde Güncel Yöntemler", <https://www.belekomahaber.com/saglik-soylesisi-tup-bebek-tedavisinde-guncel-yontemler/>, [Erişim Tarihi: 14.05.2019].
- Bulut, Nihat (2003), "Küreselleşme Sosyal Devletin Sonu Mu?", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C:52(2), ss. 173-197.
- Can, Hasan (2006), "Sosyal Belediyecilik ve Ümraniye", *Yerel Siyaset Dergisi*, Yıl:1, S:5, ss. 18-19.
- Candikmen, Mehmet, Tankulu, Mesut ve Özden, Oktay (8 Nisan 2013), "Bilecik Belediye Başkanı Yağcı'dan Esnaf Ziyareti", <https://www.mynet.com/bilecik-belediye-baskani-yagcidan-esnaf-ziyareti-180100802399>, [Erişim Tarihi: 28.04.2019].
- Caner, Cantürk ve Açıkalın, Nihal (2008), "Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Sosyal Devletin Yapısal Dönüşümü: Yerel Yönetimler Reformu", *Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, ss. 269-280.
- Clasen, Jochen (2004), "Defining Comparative Social Policy", Patricia Kennett (Ed.), *A Handbook of Comparative Social Policy*, Edward Elgar Publishing: Massachusetts, ss. 91-102.
- Cortese, Anthony J. (2003), *Walls and Bridges: Social Justice and Public Policy*, State University of New York Press, Albany.
- Çelik, Abdulhalim (2007), "Refah Devletinde Kriz ve Yeniden Yapılanma", *Sosyal Siyaset Konferansları*, 50. Kitap, ss. 301-320.
- Çelik, Abdullah (2014), "Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C:16(1), ss. 1-20.

- Çetin, Güven [Tarihsiz], <http://www.liberalgazete.com/yazar.php?yazar=8&makale=237>, [Erişim Tarihi: 30.11.2018].
- Çetin, Halis (2001), "Liberalizmin Temel İlkeleri", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C:2(1), ss. 219-237.
- Çiçek, Atıl Cem (2012), "Neoliberalizmin "Yeni Kamu Yönetimi" Anlayışını Meşrulaştırma Aracı Olarak "Yönetişim" ve Türkiye Kamu Yönetimi Üzerine Yansımaları", Yüksel Koçak ve Atıl Cem Çiçek (Ed.); *Kamu Yönetimi- Yönetim ve Siyaset Ekseninde Yeniden Yapılanma*, Gazi Kitabevi: Ankara, ss. 62-78
- Çiçek, Atıl Cem ve Certel, Aliye Bilge (2015), "Bir Örgütlenme Biçimi Olarak Devlet", Yüksel Koçak (Ed); *Kamu Yönetimi*, 2. Baskı, Merdiven Yayınları: Ankara, ss. 49-72.
- Demir, Fevzi ve Karatepe, Şükrü (1989), *Anayasa Hukukuna Giriş*, Evrim Basın-Yayın-Dağıtım Yayınları, İstanbul.
- Dilik, Sait (1985), "Atatürk Döneminde Sosyal Politika", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C:40(1), ss. 93-102.
- Duman, İlker (1997), *Sosyal Devlet*, İnkılâp Yayınları, İstanbul.
- Durdu, Zafer (2009), "Modern Devletin Dönüşümünde Bir Ara Dönem: Sosyal Refah Devleti", Muğla Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, ss. 37-50.
- Erdoğan, Mustafa (2007), *Anayasa Hukuku*, Orion Yayınları, Ankara.
- Eroğul, Cem (1990), *Devlet Nedir?*, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Ersöz, Halis Yunus (2006), "Sosyal Politika - Refah Devleti - Yerel Yönetimler İlişkisi", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası Prof. Dr. Toker Dereli'ye Armağan Kitabı*, ss. 759-775.
- Ersöz, Halis Yunus (2011), *Sosyal Politikada Yerelleşme*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Eryılmaz, Bilal (2007), *Kamu Yönetimi*, Erkam Matbaası Yayınları, İstanbul.
- Es, Muharrem (2007), *Kent Üzerine Düşünceler*, Plato Danışmanlık Eğitim AŞ. Yayınları, İstanbul.

- Göksoy, Berfin ve Sağol, Esmâ (2017), "Demokrasi Bağlamında Bir Değerlendirme: Türk Yerel Yönetim Sistemi ve Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Belediyelerin kuruluşu", *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C:1(Özel Sayı -4), ss. 1-19.
- Gören, Zafer (2014), "Sosyal Hukuk Devletinde Özgürlük ve Yükümlülük", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:13(26), ss. 26-46.
- Göze, Ayferi (1976), *Sosyal Devlet Sistemi*, Fakülteler Matbaası Yayınları, İstanbul.
- Göze, Ayferi (1980), *Liberal, Marksist, Faşist ve Sosyal Devlet Sistemleri*, Fakülteler Matbaası Yayınları, İstanbul.
- Gözler, Kemal (2017), *Anayasa Hukukuna Giriş: Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*, Ekin Yayınları, Bursa.
- Gözler, Kemal (2018), *Mahalli İdareler Hukukuna Giriş*, Ekin Yayınları, Bursa.
- Gözler, Kemal ve Kaplan, Gürsel (2018), *İdare Hukukuna Giriş*, Ekin Yayınları, Bursa.
- Gözübüyük, A. Şeref (1969), *Türkiye'nin İdari Yapısı*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Gözübüyük, A. Şeref (1989), *Anayasa Hukuku*, S Yayınları, Ankara.
- Gözübüyük, A. Şeref (2001), *Türkiye'nin Yönetim Yapısı*, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Gözübüyük, A. Şeref (2006), *Yönetim Hukuku*, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Gül, Songül Sallan(2006), *Sosyal Devlet Bitti Yaşasın Piyasa!*, Ebabel Yayınları, Ankara.
- Gülmez, Mesut (2000), *Uluslararası Sosyal Politika*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Gümüş, Ali Tarık (2010), "Küreselleşme ve Sosyal Devlet", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C:18(1), ss. 85-146.
- Günday, Metin (2004), *İdare Hukuku*, İmaj Yayınları, Ankara.
- Güven, Sami (1996), *Türkiye'de Sosyal Sorunlar ve Sosyal Politikalar*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Ankara.

- Habertürk (05 Mart 2019), "Başkan Can, Esnafın Derdini Dinledi", <https://www.haberturk.com/bilecik-haberleri/67339588-baskan-can-esnafin-derdini-dinledi>, [Erişim Tarihi: 28.04.2019].
- Habertürk (21 Mart 2018a), "3'üncü Kristal Çınar Ses Yarışması Yarı Finalistler Belirlendi", <https://www.haberturk.com/yerel-haberler/59498875-3uncu-kristal-cinar-ses-yarismasi-yari-finalistleri-belirlendi>, [Erişim Tarihi: 21.06.2019].
- Habertürk(21 Nisan 2016), "Bilecik Belediyesi Türk Sanat Müziği Korosu'ndan Bilecik Türküleri Konseri", <https://www.haberturk.com/yerel-haberler/haber/44692693-bilecik-belediyesi-turk-sanat-muzigi-korosundan-bilecik-turkuleri-konseri>, [Erişim Tarihi: 17.06.2019].
- Habertürk (29 Aralık 2018b), "Başkan Can, Mahalle Sakinleriyle Bir Araya Geldi", <https://www.haberturk.com/bilecik-haberleri/65726725-baskan-can-mahalle-sakinleriyle-bir-araya-geldi>, [Erişim Tarihi: 28.04.2019].
- Hazır, Hayati (2013), *Anayasa Hukuku*, Alter Yayınları, Ankara.
- Hernandez, Jose Vargas, Noruzi, Mohammad Reza ve Ali, Irani Farhad Nezhad Haj (2011), "What is Policy, Social Policy and Social Policy Changing?", *International Journal of Business and Social Science*, 2 (10), ss. 287-291.
- Heywood, Andrew (2006), "Devlet", Buğra Kalkan (Ed.), (Çev. Bekir Berat Özipek), *Siyaset*, 1. Baskı, Liberte Yayınları: Ankara, ss. 123-147.
- Hobbes, Thomas (2018), *Leviathan* (Çev. Semih Lim), 17. Baskı, Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Hürriyet (08 Ekim 2017), "Bilecik'te Müzeye Gelenlere Salçalı Ekmek İkramı", <http://www.hurriyet.com.tr/bilecikte-muzeye-gelenlere-salcali-ekmek-ikram-40603769>, [Erişim Tarihi: 01.07.2019].
- Hürriyet (10 Haziran 2015), "Bilecik Belediyesi Spor Merkezi Vatandaşların Hizmetine Girdi", <http://www.hurriyet.com.tr/bilecik-belediyesi-spor-merkezi-vatandaslarin-hizmetine-girdi-37125847>, [Erişim Tarihi: 04.07.2019].
- İç İşleri Bakanlığı, Türkiye, Mülki İdare Bölümleri Envanteri, <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>, [Erişim Tarihi: 31.12.2018].

- İzveren, Âdil (1970), *Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar*, Doğu Matbaacılık, ve Ticaret Limited Şirketi Matbaası, Ankara.
- Kaboğlu, İbrahim Özden (2005), *Anayasa Hukuku Dersleri*, Legal Yayınları, İstanbul.
- Kalaycı, İrfan (2014), "İktisadi Kriz Karşısında 'Sürdürülebilir' Refah Devleti", *Sosyal Güvenlik Dergisi*, C:4(2), ss. 89-119.
- Kantarıcı, Hasan Bülent (2004), "Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye'de Zorunlu Askerlik Hizmeti", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, ss. 75-85.
- Karakış, Engin (2009), *Küreselleşen Dünya Yönetiminde Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Kayalı, Şükrü, "Sosyal Politika", http://www.sukrukayali.com/FileUpload/ks447296/File/sosyal_politika_konu_ozeti.pdf, [Erişim Tarihi: 14.12.2018], ss. 1-31.
- Keleş, Ruşen (2006), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınları, İstanbul.
- Kesgin, Bedrettin (2019), *Yoksulluğa Yerel Müdahale Sosyal Belediyecilik*, Ekin Yayınları, Bursa.
- Kleinman, Mark (2010), "Kriz mi? Ne Krizi?Avrupa Refah Devletlerinde Süreklilik ve Değişim" (Çev. Burcu Yakut Çakar ve Utku Barış Balaban), Ayşe Buğra ve Çağlar Keyder (Der.); *Sosyal Politika Yazıları*, 4. Baskı, İletişim Yayınları: İstanbul, ss. 159-193.
- Koçak, Yüksel (2008), *Karşılaştırmalı Yerel Yönetimler*, Orion Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Koçak, Yüksel (2013), *Türkiye'de Yerel Yönetimler*, Siyasal Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Koray, Meryem (2000), *Sosyal politika*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa.
- Koray, Meryem (2007), "Sosyal Politikanın Anlamı ve İşlevini Tartışmak...", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, S:4, ss. 19-56.
- Koray, Meryem (2008), *Sosyal Politika*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kurmuş, Orhan (2010), "Türkiye'de Neoliberalizm", *Mülkiye*, C:XXXIV(268), ss. 9-41.

- Kurşun, Arzu ve Rakıcı, Cemil (2016), "Sosyal refah Devletinin Tarihi Süreci ve Günümüz Bazı Refah Devletlerinin Değerlendirilmesi", *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, C:2(2), ss. 135-156.
- Küsmez, Abdullah Cüneyt (18 Nisan 2017), "Türk Devlet Kuramının Nitelikleri", *Devlet: İki Aylık Fikir ve Kültür Dergisi*, http://devlet.com.tr/makaleler/y231-TURK_DEVLET_KURAMININ_NITELIKLERI_.html, [Erişim Tarihi: 09.12.2018].
- Leblebicioğlu, Nazan (12 Mayıs 2016), "Hayme Ana Sultan Evi Açılıyor" <https://www.belekomahaber.com/hayme-ana-sultanevi-aciliyor/>, [Erişim Tarihi: 04.07.2019].
- Lewis, Bernard (1991), *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Locke, John (2011), "Devlet Üstüne Altı Kitap'tan Seçme Parçalar", Mete Tunçay (Der.); *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi*, 4. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul, ss. 261-293.
- Machiavelli, Niccolo (2011), "Prens'ten Seçme Parçalar", Mete Tunçay (Der.); *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi*, 4. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul, ss. 47-78.
- Marshall, Gordon (1999), *Sosyoloji Sözlüğü* (Çev. Osman Akınhay - Derya Kömürücü), Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara.
- Meşe, Ahmet (05 Aralık 2017), "Belediyeden Dev Sempozyum", <https://www.bilecikhaber.com.tr/belediyeden-dev-sempozyum-327342h.htm>, [Erişim Tarihi: 06.05.2019].
- Meşe, Ahmet (17 Ekim 2018a), "Bilecik Belediyesi'nden Cumhuriyet Konseri", <https://www.bilecikhaber.com.tr/bilecik-belediyesinden-cumhuriyet-konseri-330424h.htm>, [Erişim Tarihi: 22.05.2019].
- Meşe, Ahmet (17 Ekim 2018b), "13. Uluslararası Bilecik Tiyatro Festivali Günü", <https://www.bilecikhaber.com.tr/13-uluslararasi-bilecik-tiyatro-festivali-gun-sayiyor-330421h.htm>, [Erişim Tarihi: 03.07.2019].

- Milliyet (05 Kasım 2018f), "Müze Ziyaretçilerine Sıcak Yufka İkramı",
<http://www.milliyet.com.tr/muze-ziyaretcilerine-sicak-yufka-ikrami-bilecik-yerelhaber-3134703/>, [Erişim Tarihi: 01.07.2019].
- Milliyet (06 Ağustos 2018c), "Bilecik'te Survivor Heyecanı",
<http://www.milliyet.com.tr/bilecik-te-survivor-heyecani-bilecik-yerelhaber-2963314/>, [Erişim Tarihi: 04.05.2019].
- Milliyet (06 Nisan 2018d), "Bilecik'te 3. Kristal Çınar Ses Yarışması",
<http://www.milliyet.com.tr/bilecik-te-3-kristal-cinar-ses-yarismasi-bilecik-yerelhaber-2712608/>, [Erişim Tarihi: 20.06.2019].
- Milliyet (07 Mayıs 2018e), "Ramazan-ı Şerif Mukabeleleri Başlıyor",
<http://www.milliyet.com.tr/ramazan-i-serif-mukabeleleri-basliyor-bilecik-yerelhaber-2781270/>, [Erişim Tarihi: 03.07.2019].
- Milliyet (17 Eylül 2018b), "Bilecik'te Çocuklar Pony Midilli Atları ile Buluştu",
<http://www.milliyet.com.tr/bilecik-te-cocuklar-pony-midilli-atlari-bilecik-yerelhaber-3036623/>, [Erişim Tarihi: 04.07.2019].
- Milliyet (17 Nisan 2018a), "11. Uluslararası Çocuk Festivali Başladı",
<http://www.milliyet.com.tr/11-uluslararasi-cocuk-festivali-basladi-bilecik-yerelhaber-2736198/>, [Erişim Tarihi: 02.07.2019].
- Milliyet (18 Ağustos 2017), "Yeşil Bisiklet Sağlık İçin Pedalla Etkinliği",
<http://www.milliyet.com.tr/yesil-bisiklet-saglik-icin-pedalla-etkinligi-bilecik-yerelhaber-2229793/>, [Erişim Tarihi: 30.04.2019].
- Mütevellioğlu, Nergis (2006), "Sosyal Devletin Meşruiyeti", *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, C:8(2), ss. 1-21.
- Nadaroğlu, Halil (2001), *Mahallî İdareler*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Önce, Sinan, (24 Mart 2017), "Bilecik Belediyesi'nden Sünnet Şöleni",
<https://www.bilecikhaber.com.tr/bilecik-belediyesinden-sunnet-soleni-324885h.htm>, [Erişim Tarihi: 21.06.2019].
- Ören, Kenan (2013), *Sosyal Politika*, Nobel Yayıncılık, Ankara.

- Özbek, Nadir (2000), "Osmanlı İmparatorluğu'nda 'Sosyal Yardım' Uygulamaları: 1839-1918", *Toplum ve Bilim Dergisi*, S:83, ss. 111-132.
- Özbek, Nadir (2002a), "Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Sosyal Devlet", *Toplum ve Bilim Dergisi*, S:92, ss. 7-22.
- Özbek, Nadir (2002b), *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Özdemir, Süleyman (2004), *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Özer, M. Akif (2015), "Sosyal Ekonomi Politikaları Kapsamında Sosyal Belediyecilik Anlayışı", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Yıl:15(2), ss. 79-100.
- Özgen, Hilmi (1963), *Türk Sosyalizmi Üzerine Denemeler*, Ege Matbaası Yayınları, Ankara.
- Parlak, Bekir ve Sobacı, Zahid (2005), *Kuram ve Uygulamalarda Kamu Yönetimi Ulusal ve Global Perspektifler*, Alfa Aktüel Yayınları, İstanbul.
- Poggi, Gianfranco (2008), *Devlet: Doğası, Gelişimi ve Geleceği*(Çev. Aysun Babacan), 2. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Rousseau, Jean Jacques (2017), *Toplum Sözleşmesi* (Çev. Vedat Günyol), 16. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.
- Sağır, Hayriye (2016), "Liberal Öğreti ve Yerel Yönetimlerin İlişkiseliliği: Teorik Bir İnceleme", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C:8(14), ss. 282-307.
- Sarıgül, Uğur (21 Kasım 2017), "Devlet Nedir?", Anka Enstitüsü, <http://ankaenstitusu.com/devlet-nedir/>, [Erişim Tarihi: 11.12.2018].
- Selik, Mehmet (1973), *100 Soruda İktisadi Doktrinler Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Seyyar, Ali (2002), *Sosyal Siyaset Terimleri*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Seyyar, Ali, "Sosyal Politika Nedir?", <http://www.sosyalsiyaset.net/documents/ss.htm>, [Erişim Tarihi: 14.12.2018].

- Shapiro, Daniel (2007), *Is the Welfare State Justified?*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Sönmez, Mete Burak (2010), *Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Ümraniye Belediyesi Örneği*, Filika Yayınları, İstanbul.
- Sunal, Onur (2011), Sosyal Politika: "Sosyal Adalet Açısından Kuramsal Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C:66 (3), ss. 283-305.
- Şenkal, Abdülkadir (2005), *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Şişman, Yener (2017), "Türkiye'de Sosyal Politika'nın Dünü, Bugünü: Hayırseverliğin Kurumsallaşması mı? Gelişim mi?", *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, C:4 (2), ss. 1-22.
- T.C. Resmi Gazete, *13 Mart 1913 Tarihli İdare Umumiye Vilayat Kanunu Muvakkatının Adının ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanununa Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun*, 16 Mayıs 1987, Sayı: 19471, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- T.C. Resmi Gazete, *1580 Sayılı Belediye Kanunu*, 14 Nisan 1930, Sayı: 1471, Başvekâlet Müdevvenat Matbaası, Ankara.
- T.C. Resmi Gazete, *5272 Sayılı Belediye Kanunu*, 24 Aralık 2004, Sayı: 25680, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- T.C. Resmi Gazete, 6360 sayılı Kanun, 6 Aralık 2012, Sayı: 28489, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Talas, Cahit (1992), *Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Tanilli, Server (1981), *Devlet ve Demokrasi Anayasa Hukukuna Giriş*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- TBMM, Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası, <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa61.htm>, [Erişim Tarihi: 23.12.2018].

TBMM, Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası,
https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, [Erişim Tarihi:
23.12.2018].

Teziç, Erdoğan (2006), *Anayasa Hukuku*, Beta Yayınları, İstanbul.

Timetürk (26 Eylül 2017), "Haydi Çocuklar Bisikletle Okula Projesi",
<https://www.timeturk.com/haydi-cocuklar-bisikletle-okula-projesi/haber-735469>, [Erişim Tarihi: 30.04.2019].

Tokol, Aysen (1995), *Uluslararası Sosyal Politika*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa.

Topal, Aysin (2002), "Küreselleşme Sürecindeki Türkiye'yi Anlamaya Yarayan Bir Anahtar: Yeni Sağ", *Praksis*, S:7, ss. 63-84.

Toprak, Düriye (2015), "Uygulamada Ortaya Çıkan Farklı Refah Devleti Modelleri Üzerine Bir İnceleme", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S:21, ss. 151-175.

Toprak, Zerrin (2014), *Yerel Yönetimler*, Siyasal Kitabevi Yayınları, Ankara.

Tortop, Nuri (1999), *Mahalli İdareler*, Yargı Yayınları, Ankara.

Tortop, Nuri ve diğerleri (2012), *Yönetim Bilimi*, 9. Baskı, Nobel Yayınları: Ankara.

Tortop, Nuri ve İsbir, Eyüp Günay [Tarihsiz], *Yönetim Bilimi*, Bilim Yayınları, Ankara.

Tuna, Orhan ve Yalçıntaş, Nevzat (1999), *Sosyal Siyaset*, Filiz Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Türk Dil Kurumu (TDK), "Devlet",
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=DEVLET, [Erişim Tarihi: 09.12.2018].

Türkiye İstatistik Kurumu, "Yıllara Göre İl Nüfusları 2000-2018",
<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, [Erişim Tarihi: 28.06.2019].

Türkoğlu, İrfan (2013), "Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye'de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik", *Akademik İncelemeler Dergisi*, C:8(3), ss. 275-305.

Ulusoy, Ahmet ve Akdemir, Tekin (2005), *Mahalli İdareler*, Seçkin Yayınları, Ankara.

- Usta, Sefa, Akman, Elvettin, Kocaoğlu, Mustafa (2018), "6360 sayılı Kanun'un Büyükşehir Belediyesi Sistemine Etkileri: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği", *TESAM Akademi Dergisi, Yerel Yönetimler Özel Sayısı*, ss. 217-249.
- www.beyazgazete.com (22 Mart 2018), "Başkan Yağcı'dan Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'ne Ziyaret", <http://beyazgazete.com/haber/2018/3/22/baskan-yagci-dan-huzurevi-yasli-bakim-ve-rehabilitasyon-merkezi-ne-ziyaret-4394216.html>, [Erişim Tarihi: 28.04.2019].
- www.bilecik11.com (11 Aralık 2018), "Yaş-Al Sesini Müzikle Yaş-At", <http://bilecik11.com/yas-al-sesini-muzikle-yas-at/>, [Erişim Tarihi: 21.06.2019].
- www.bilecikhaber.com.tr (30 Mart 2013), "Minik Eller Güçlü İller", <https://www.bilecikhaber.com.tr/minik-eller-guclu-iller-155464h.htm>, [Erişim Tarihi: 05.07.2019].
- www.bilecikolay.com (09 Mart 2017), "Sanatçı Umut Akyürek'ten Kadınlara Özel Konser", <http://www.bilecikolay.com/bilecik-belediye/sanaticisi-umut-akyurekten-kadinlara-ozel-konser-h13356.html>, [Erişim Tarihi: 02.07.2019].
- www.bilecikolay.com (11 Mayıs 2018), "Bilecik Belediyesi'nden Sinan Akçıl Konseri", <http://www.bilecikolay.com/bilecik-belediye/bilecik-belediyesi-nden-sinan-akcil-konser-h19247.html>, [Erişim Tarihi: 17.06.2019].
- www.bilecikolay.com (12 Mayıs 2016), "Bilecik'te Simge Sağın Konseri", <http://www.bilecikolay.com/guncel/bilecikte-simge-sagin-ruzgari-h10505.html>, [Erişim Tarihi: 19.06.2019].
- www.bilecikolay.com (19 Mayıs 2015), "Bilecik'te Gökhan Türkmen Rüzgarı", <http://www.bilecikolay.com/guncel/bilecikte-gokhan-turkmen-ruzgari-h7711.html>, [Erişim Tarihi: 19.06.2019].
- www.edebaliyurdu.com (27 Temmuz 2017), "Sevgin İliklerime İşlesin Kampanyası ile Umut Oldular", <http://www.edebaliyurdu.com/haber-sevgin-iliklerime-islesin-kampanyasi-ile-umut-oldular-4347.html>, [Erişim Tarihi: 20.05.2019].

- www.gezilebilecekyerler.com (31 Ağustos 2014), "Bilecik Tarihi ve Genel Bilgiler", <http://www.gezilebilecekyerler.com/bilecik-tarihi-ve-genel-bilgiler/>, [Erişim Tarihi: 28.06.2019].
- www.haberler.com (1 Şubat 2018b), "Bilecik'te Şubat Ayında da Kültür ve Sanat Etkinlikleri Hız Kesmeden Devam Edecek", <https://www.haberler.com/bilecik-te-subat-ayinda-da-kultur-ve-sanat-10517877-haberi/>, [Erişim Tarihi: 21.05.2019].
- www.haberler.com (16 Mayıs 2017a), "Bilecik'te Mustafa Ceceli Konseri", <https://www.haberler.com/bilecik-te-mustafa-ceceli-konseri-9619717-haberi/>, [Erişim Tarihi: 17.06.2019].
- www.haberler.com (18 Ocak 2017b), "Bilecik Belediyesi'nden Sağlık Söyleşisi", <https://www.haberler.com/bilecik-belediyesi-nden-saglik-soylesisi-9175580-haberi/>, [Erişim Tarihi: 10.05.2019].
- www.haberler.com (20 Ekim 2018a), "Bilecik'te Bebekler Emekleme Yarışında", <https://www.haberler.com/bilecik-te-bebekler-emekleme-yarisinda-11353531-haberi/>, [Erişim Tarihi: 21.05.2019].
- www.haberler228.com (2017), "Çocuklara 15 Tatil Hediyesi Ücretsiz Sinemalar", <http://haber228.com/cocuklara-15-tatil-hediyesi-uccretsiz-sinemalar/>, [Erişim Tarihi: 29.04.2019].
- www.karar.com (17 Kasım 2017), "Diyabet İle Yaşamak Konulu Sağlık Söyleşisi Gerçekleştirildi", <https://www.karar.com/bilecik/diyabet-ile-yasamak-konulu-saglik-soylesisi-gerceklestirildi-662601#>, [Erişim Tarihi: 12.05.2019].
- www.marmarahaber.gov.tr (09 Mart 2016), "Bilecik Kristal Çınar Ses Yarışması ile Sesini Arıyor", <http://marmarahaber.gov.tr/NewsDetails.aspx?id=1099>, [Erişim Tarihi: 20.06.2019].
- www.nufusu.com (Tarihsiz), "Bilecik Nüfusu", <https://www.nufusu.com/il/bilecik-nufusu>, [Erişim Tarihi: 28.06.2019].
- www.ogunhaber.com (26 Ekim 2016), "Bilecik'te Kanser Anlatıldı", <https://www.ogunhaber.com/saglik/bilecik-te-kanser-anlatildi-680662h.html>, [Erişim Tarihi: 13.05.2019].

- www.sondakika.com (12 Ekim 2018), "Sultaneli Osmanlı Sokağı Hizmete Girdi", <https://www.sondakika.com/haber/haber-sultaneli-osmanli-sokagi-hizmete-girdi-11326282/>, [Erişim Tarihi: 03.07.2019].
- www.sondakika.com (28 Mart 2016), "Bilecik'te Çocuklar Tiyatro Oyunları ile Keyifli Anlar Yaşadı", <https://www.sondakika.com/haber/haber-bilecik-te-cocuklar-tiyatro-oyunlari-ile-keyifli-8302029/>, [Erişim Tarihi: 10.05.2019].
- www.yarin11.com (07 Mart 2018), "Dünya Kadınlar Gününe Özel Horozlu Keşkek", <http://www.yarin11.com/bilecik/dunya-kadınlar-gunune-ozel-horozlu-keskek-h11535.html>, [Erişim Tarihi: 02.07.2019].
- www.yarin11.com (26 Ekim 2015), "Belediyeden 5 Bin Kişiye Aşure", <http://www.yarin11.com/bilecik/belediyeden-5-bin-kisiye-asure-h6296.html>, [Erişim Tarihi: 21.06.2019].
- www.yarin11.com (28 Ağustos 2014), "Tüp Bebek Nedenleri, Tedavisi ve Yeni Yöntemler Semineri", <http://www.yarin11.com/bilecik/tup-bebek-nedenleri-tedavisi-ve-yeni-yontemler-semineri-h3631.html>, [Erişim Tarihi: 13.05.2019].
- www.yarin11.com (28 Aralık 2016), "Belediyeden Hoş Geldin Bebek Doğum Öncesi Hazırlık Kursu", <http://www.yarin11.com/bilecik/belediyeden-hos-geldin-bebek-dogum-oncesi-hazirlik-kursu-h8501.html>, [Erişim Tarihi: 13.05.2019].
- www.yenihaberden.com (16 Aralık 2017), "Uluslararası Marka Değerleri ile Bilecik Sempozyumu", <http://www.yenihaberden.com/uluslararasi-marka-degerleri-ile-bilecik-sempozyumu-335288h.htm>, [Erişim Tarihi: 06.05.2019].
- Yanık, Celalettin ve Kara, Mustafa (2014), "Küreselleşmenin Sosyal Devlet Anlayışındaki Dönüşüme Etkisi: Genel Bir Değerlendirme", *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, C:3(6), ss. 8-25.
- Yay, Serdar (2014), "Tarihsel Süreçte Türkiye'de Sosyal Devlet", 21. yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi, C:3(9), ss. 147-161.
- Yayla, Yıldızhan (1987), *Belediye Nedir?*, Birlik Yayınları, İstanbul.
- Yolcuoğlu, İsmet Galip (2012), "Türkiye'de Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetlerin Geliştirilmesi", *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, C:23(2), ss. 145-158.

Yorgun, Sayım (2013), "Sosyal Politika Açısından 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, S:4, ss. 357-380.

Yüksel, Fatih (2007), "Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C:62(1), ss. 279-298.

